

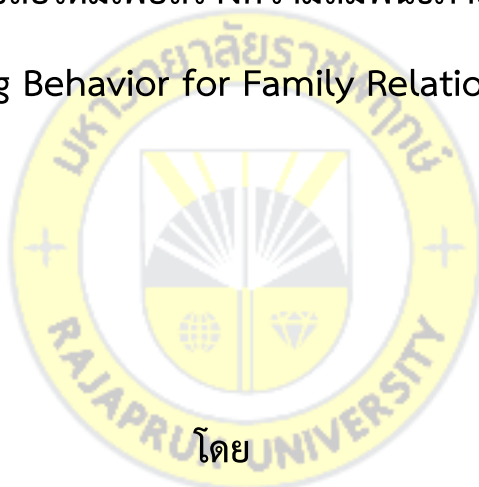

รายงานวิจัย

เรื่อง

พฤติกรรมการใช้สื่อใหม่เพื่อสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัว

New Media Using Behavior for Family Relationship Building

โดย

สิทธา อุปนิกขิต

การวิจัยครั้งนี้ได้รับเงินทุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏราชบุรี

ปีการศึกษา 2557

ชื่องานวิจัย : พฤติกรรมการใช้สื่อใหม่เพื่อสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัว

ชื่อผู้วิจัย : สิทธิธา อุปนิทชิต

ปีที่ทำการวิจัยแล้วเสร็จ:: 2560

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อใหม่ของบุคคลในครอบครัว และศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อใหม่เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้เครื่องมือทางการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์อิงโครงสร้างปานกลาง ทำการสุ่มตัวอย่างโดยอาศัยหลักเครือข่าย กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 14 คน แบ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลที่เป็นพ่อและแม่จำนวน 6 คน และผู้ให้ข้อมูลที่เป็นลูกชายและลูกสาว จำนวน 8 คน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้ให้ข้อมูลใช้สื่อใหม่ในรูปแบบแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือ โดยใช้แอปพลิเคชัน LINE ทุกคน รวมถึงการใช้แอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือเรียงลำดับจากมากที่สุด ได้แก่ Facebook, LINE, Twitter และ YouTube ตามลำดับ มีระยะเวลาในการใช้สื่อใหม่ที่แตกต่างกัน โดยพ่อและแม่ใช้เวลากับสื่อใหม่ประมาณ 1 – 3 ชั่วโมง ลูกชายใช้เวลาประมาณ 4 ชั่วโมง และลูกสาวใช้เวลามากกว่า 7 ถึง 16 ชั่วโมง รวมถึงการเป็นสมาชิกในกลุ่มไลน์ของครอบครัว จำนวน 12 คน

2. ผู้ให้ข้อมูลใช้สื่อใหม่เป็น LINE เพื่อสนทนากับบุคคลในครอบครัว พ่อและแม่บางคนต้องให้ลูก Add friend เพื่อติดต่อกันใน LINE ส่วนลูกชายและลูกสาวส่วนมาก Add friend ไปหาพ่อแม่ก่อน เนื้อหาในการสนทนาผ่านสื่อใหม่ ได้แก่ ติดต่อกับลูกเพื่อให้ลูกรายงานสถานะของตนเอง รวมถึงนัดหมายระหว่างกัน ลูกจะส่งข้อความเพื่อขอความช่วยเหลือจากพ่อแม่ ส่งรูปภาพ ภาพถ่ายระหว่างกัน และ ส่งต่อข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้ ยังมีการ Video call และการส่งสติ๊กเกอร์ไลน์แทนความหมายในการสนทนา ผลการวิจัยยังพบว่า ผู้ให้ข้อมูลทุกคนให้ความสำคัญในการสื่อสารระหว่างบุคคลซึ่งหน้ามากกว่า การสื่อสารระหว่างบุคคลโดยใช้สื่อใหม่ รวมถึง ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นว่า การใช้สื่อใหม่ไม่มีผลต่อความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว มากกว่าผู้ให้ข้อมูลที่กล่าวว่า การใช้สื่อใหม่มีผลต่อความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี

คำสำคัญ: สื่อใหม่ ความสัมพันธ์ ครอบครัว

Research Title: New Media Using Behavior for Family Relationship Building

Researcher: Siddha Upanigkit

Year: 2017

Abstract

This research aims to study about new media use of family members and family relationship building. This research uses qualitative research method through in-depth interviews. Using research tool by semi-structured interview. Sampling by Network sampling technique by ask 14 Key informants. Such as 6 fathers and mothers key informants and 8 sons and daughters key informant.

And those are research found

1. All of key informant use new media on smartphone's application also everyone use LINE's instant messaging application. Include smartphone's application use to sort by most such as Facebook, LINE, Twitter and YouTube. The duration in new media use are differenced also about 1 - 3 hours in case of fathers and mothers, about 4 hours in case of sons and over 7 - 16 hours in case of daughters. And 12 key informants has a member in family group in LINE application.

2. All of key informant use LINE application to have conversation with family members. Some of fathers and mothers let children help to use Add friend function for connect in LINE application, also most of sons and daughter use Add friend function to Parents first. The contents in new media conversation were contact with children for tell a status or tell where they are and make an appointment, children send message to ask for help, send a digital picture or digital photograph and send an internet shared contents. Also they have a video conversation and send a graphic picture called "Sticker" for meaning in conversation. The research still found all of key informant emphasized in face to face conversation more than conversation via new media, including most of key informant said the new media using is not affected to relationship of family members. Its more than key informant who said the new media using is affected to good relationship of family members.

Keywords: New media, Relationship, Family

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์เมตตา วิวัฒน์านุกูล อาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัยครั้งนี้ ที่ได้สละเวลาอันมีค่าในการให้ความรู้และคำแนะนำด้านการวิจัย

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ที่ให้สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลทุกท่าน ที่เสียสละเวลาในการให้สัมภาษณ์และช่วยเหลือผู้วิจัยในการติดต่อผู้ให้สัมภาษณ์เพิ่มเติม ทำให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้

ขอขอบพระคุณผู้บริหารของมหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ ที่มอบทุนเพื่อดำเนินการวิจัย รวมถึงให้โอกาสในการเพิ่มระยะเวลาในการทำวิจัย ขอขอบพระคุณสำนักวิจัยและนวัตกรรม ที่ได้คำปรึกษาด้านการวิจัยและช่วยเหลือในการดำเนินการเรื่องต่าง ๆ เพื่อการทำวิจัยฉบับนี้

กราบขอบพระคุณท่านคณบดีคณะนิเทศศาสตร์ รองศาสตราจารย์อวยพร พานิช ที่คอยผลักดันและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัย ขอขอบคุณเพื่อน ๆ และอาจารย์ที่มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ ที่ได้ให้กำลังใจตลอดการทำวิจัยรวมทั้งการปฏิบัติงานในสถานศึกษาแห่งนี้

กราบขอบพระคุณคุณแม่ศศิพันธ์ อุปนิภิต ที่ช่วยเหลือในการติดต่อเครือข่ายจนทำให้ได้ผู้สัมภาษณ์ในการวิจัย และคอยดูแลลูกชายคนนี้มาตลอดในการปฏิบัติงานรวมถึงการทำวิจัย

การที่ผู้วิจัยได้ทำวิจัยฉบับนี้ ทำให้ได้เรียนรู้การเลี้ยงดูบุตรหลานจากผู้มีประสบการณ์ ผู้วิจัยคาดว่าความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลาย ๆ ท่าน จะเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยในภายภาคหน้า

สิทธา อุปนิภิต

กรกฎาคม 2560

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามการวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
ขอบเขตการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดการสื่อสารระหว่างบุคคลและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	8
แนวคิดครอบครัว	14
แนวคิดเทคโนโลยีสื่อใหม่.....	21
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	28
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	33
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	33
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	33
การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล	34
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	35
ลักษณะครอบครัวของผู้ให้ข้อมูล.....	35
พฤติกรรมการใช้สื่อใหม่ของผู้ให้ข้อมูล	43
พฤติกรรมการใช้สื่อใหม่เพื่อสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวของผู้ให้ข้อมูล.....	45

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
	หน้า
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	53
สรุปผลการวิจัย	53
อภิปรายผลการวิจัย.....	59
ข้อเสนอแนะ.....	63
บรรณานุกรม.....	65
ภาคผนวก แบบสัมภาษณ์งานวิจัย.....	67
ประวัติผู้วิจัย.....	69

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	ประเภทของความไว้วางใจ.....	10
2.2	การแสดงภาวะอำนาจในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล.....	13
4.1	แจกแจงลักษณะผู้ให้ข้อมูลและลักษณะครอบครัวของผู้ให้ข้อมูล.....	36
4.2	แจกแจงลักษณะพฤติกรรมการใช้สื่อใหม่ของผู้ให้ข้อมูล.....	43

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความมั่นคงของชาตินั้นขึ้นอยู่กับคุณภาพของประชากร หรือมนุษย์ที่เป็นสมาชิกของชาตินั้น ๆ และในการพัฒนามนุษย์นั้นสังคมมีบทบาทในการถ่ายทอดคุณลักษณะ ค่านิยม ทักษะ และความคิด สังคมจะหล่อหลอมบุคลิกภาพของมนุษย์โดยการที่มนุษย์จะรับและถ่ายทอดสิ่งต่าง ๆ จากสังคมมาโดยกระบวนการสังคมนี้นามว่า (Socialization process) หน่วยแรกของสังคมที่เป็นตัวแทนสถาบันสังคมในการถ่ายทอดค่านิยม ทักษะ และคุณลักษณะต่าง ๆ ของสังคมให้แก่สมาชิกของสังคมนั้นคือ "ครอบครัว" ฉะนั้นครอบครัวจึงเป็นหน่วยของสังคม หรือองค์กรที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างและพัฒนาประชากรของสังคม นั่นคือการสร้างและพัฒนาประชากรของประเทศชาติ (พรหมทิพย์ ศิริวรรณบุศย์, 2550)

ดังนั้น จึงมีการพัฒนารูปแบบของครอบครัวในลักษณะต่าง ๆ เพื่อแสวงหารูปแบบครอบครัวที่อบอุ่นและผูกพันกันมากที่สุด เพื่อให้สมาชิกใหม่ที่เกิดขึ้นมาในครอบครัวเป็นสมาชิกที่มีคุณภาพที่ดีที่สุด ด้วยการที่ครอบครัวมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประชากรของชาติ ความมั่นคงและคุณภาพของครอบครัวจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ด้วยครอบครัวมีหน้าที่ต่อสมาชิกในครอบครัวในด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านการสร้างคุณภาพของสมาชิกครอบครัว การสร้างความอบอุ่น ความมั่นคงแก่สมาชิก เพื่อให้สมาชิกของครอบครัวได้พัฒนาเป็นประชากรที่ดีของประเทศชาติ แต่การสร้างและพัฒนาครอบครัวให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์มีคุณภาพดีนั้นเป็นงานที่ยาก เพราะผู้สร้างต้องทุ่มเทกำลังทรัพย์ แรงกายและแรงใจอย่างมีศิลปะและความเหมาะสม หากสถาบันครอบครัวละเลยเสียซึ่งหน้าที่ต่าง ๆ ของตนเอง ประชากรของประเทศจะเป็นประชากรที่มีคุณภาพไม่ได้ (พรหมทิพย์ ศิริวรรณบุศย์, 2550)

ครอบครัวจึงมีความสำคัญต่อความมั่นคงของชาติ เหตุเพราะแต่ละบุคคลนั้นมีผลต่อการพัฒนาตนทุกด้านของบุคคลแต่ละบุคคลมาก และครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมสถาบันแรกของมนุษย์ แม้ว่าครอบครัวจะมีวิวัฒนาการมาหลายรูปแบบ แต่ครอบครัวทุกรูปแบบมีความสำคัญเหมือนกันต่อสมาชิกในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ (พรหมทิพย์ ศิริวรรณบุศย์, 2550)

1. ความสัมพันธ์ระหว่างบิดา มารดากับบุตรธิดา มีผลต่อการสร้างบุคลิกภาพ เด็กที่ขาดความรักจากบิดามารดานั้นจะเติบโตเป็นคนที่ไม่รู้จักรักและรักไม่เป็น มีภาวะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีจิตใจ

หยาบกระด้างและเห็นแก่ตัว ความสำคัญนี้ไม่ได้มีเฉพาะอยู่แต่มารดา แต่หากรวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับบุตรธิดาด้วย บ้านที่พ่อไม่มีความสัมพันธ์กับบุตรธิดานั้น หากเป็นลูกชายก็อาจทำให้กลายเป็นบุคคลรักร่วมเพศ (Homosexual) ได้ และหากเป็นลูกผู้หญิงก็จะทำให้กลายเป็นคนที่ไขว่คว้าหาความรักจากเพศชายอย่างมาก

2. ครอบครัวยังมีความสำคัญในหน้าที่ 4 ประการของครอบครัวที่มีต่อบุคคล จะปรากฏในทุกวัฒนธรรม คือ (1) ให้บทเรียนในการต่อสู้ชีวิต (2) การพัฒนาบทบาททางเพศทั้งชายและหญิง (3) การสร้างค่านิยม ทศนคติ การเลือกนับถือศาสนา และการเลือกประกอบอาชีพ (4) การสร้างสุนทรียภาพแห่งชีวิต ดังนั้น จากหน้าที่หลักของครอบครัวทั้ง 4 ประการนี้จึงเป็นสิ่งที่ยืนยันได้ว่าครอบครัวมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในพัฒนาประชากรของประเทศชาติ ค่านิยม ทศนคติที่สร้างและพัฒนาจากครอบครัวนั้นจะสะท้อนไปสู่ค่านิยมในระดับประเทศชาติด้วย

การที่ครอบครัวมีความสำคัญต่อเอกตบุคลดังกล่าวมานี้เอง การสร้างและพัฒนาครอบครัวจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะความล้มเหลวของครอบครัวคือความล้มเหลวของประเทศชาติ แต่คนที่ตระหนักเช่นนี้มีน้อยคนนัก โดยเฉพาะสื่อบุคคลมักจะเป็นตัวอย่างของความล้มเหลวในชีวิตของครอบครัวเสียเอง ในประเทศที่เจริญแล้วนั้น เขาจะไม่เลือกคนที่ประสบความล้มเหลวในชีวิตครอบครัวเข้ามาบริหารประเทศชาติของเขาเลย ถ้าตราบใดเรายังไม่ให้ความสำคัญแก่สถาบันครอบครัว อันเป็นพื้นฐานในการพัฒนาชีวิตในสังคม ประเทศไทยเราจะก้าวไปสู่ความเป็นชาติผู้นำนั้นคงจะกระทำได้ยาก และแม้แต่ประเทศที่มีความเป็นผู้นำในโลกอยู่แล้ว ก็อาจจะล่มสลายได้เช่นกัน หากสถาบันครอบครัวล่มสลายดังจะเห็นได้จากประเทศมหาอำนาจ เช่น สหรัฐอเมริกา ซึ่งความมั่นคงของประเทศเริ่มสั่นคลอนมีสาเหตุจากความล้มเหลวของสถาบันครอบครัวนั่นเอง (พรหมทิพย์ ศิริวรรณบุศย์, 2550)

กลไกในการแก้ไขปัญหาสังคมนั้น คงมิใช่แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจให้เจริญได้เท่านั้น แต่การพัฒนาและส่งเสริมสถาบันครอบครัวจะเป็นหัวใจหลักในการพัฒนาความมั่นคงของชาติ ในอดีตนั้น การอุตสาหกรรมและเศรษฐกิจของไทยก็เริ่มจากครอบครัวทั้งสิ้น (พรหมทิพย์ ศิริวรรณบุศย์, 2550)

การสร้างและพัฒนาครอบครัว ตลอดถึงการทำนุบำรุงรักษาสถาบันครอบครัว ด้วยความรักและความเข้าใจให้เกิดความอบอุ่นกับสมาชิกในครอบครัว จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาความมั่นคงในการสร้างและพัฒนาชาติไทย เพราะประชากรที่มีคุณภาพจะมาจากครอบครัวที่มั่นคงเป็นส่วนใหญ่ (พรหมทิพย์ ศิริวรรณบุศย์, 2550)

แม้ว่าครอบครัวจะเป็นกลไกหนึ่งในการพัฒนาเรื่องต่าง ๆ ในชีวิตมนุษย์ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของชาติ แต่ครอบครัวในสังคมไทย ได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบครอบครัวไปมากจากสมัยก่อน

นางลักษณ์ เอมประดิษฐ์ (2539) ได้อภิปรายในงานวิจัยเรื่องรูปแบบครอบครัวไทยของสังคมสมัยใหม่: แนวโน้มในอนาคต เกี่ยวกับวิวัฒนาการของโครงสร้างครอบครัวไทยไว้ว่า ครอบครัวไทยแต่เดิมทั้งในเมืองและชนบท จะเป็นลักษณะครอบครัวขยาย ประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก ญาติ ผู้ใหญ่ และวงศาคณาญาติ ผู้มีฐานะดีก็อาจมีบ่าวไพร่อยู่ด้วย อำนาจการปกครองเป็นของฝ่ายชาย ซึ่งมักจะเป็นเจ้าบ้านหรือญาติผู้ใหญ่ ต่อมาความเปลี่ยนแปลงเริ่มเกิดขึ้น สังคมพัฒนาเพื่อเศรษฐกิจ ทำให้การทำงานหากินหรือการเกษตรกรรมอย่างเดียวไม่เพียงพอ ทั้งชายและหญิงต้องช่วยกันประกอบอาชีพนอกบ้านและไกลบ้าน สังคมยุคใหม่สตรีมีบทบาทมากขึ้นทั้งการประกอบอาชีพการงาน การศึกษา และการจัดการภายในครัวเรือน ผลของความเติบโตทางเศรษฐกิจ รวมถึงการขยายตัวในการพัฒนาสังคมต่าง ๆ ทำให้คนหนุ่มสาวอพยพไปอยู่เมืองใหญ่มากขึ้น จึงเป็นผลทางหนึ่งที่ทำให้ครอบครัวมีขนาดเล็กลง แม้แต่ปัจจุบันครอบครัวชนบทก็มีขนาดเล็กลงมากขึ้น ในเมืองเองคนหนุ่มสาวหลังจากแต่งงานแล้วจะแยกมาตั้งครอบครัวใหม่ นอกจากนี้ยังพบว่าคนโสด คนเป็นหม้าย หรือหย่า แยกตัวอยู่ตามลำพังมากขึ้นเช่นกัน ซึ่งเรียกว่าเป็นครอบครัวนอกระบบครอบครัวเดี่ยวซึ่งนับวันครอบครัวในลักษณะนี้จะมีแนวโน้มมากขึ้น อย่างไรก็ตาม บุคคลนอกระบบครอบครัวเดี่ยวรวมทั้งหัวหน้าครัวเรือนไร้คู่ที่เป็นสตรี จะมีบทบาทสูงขึ้นในการรับผิดชอบครอบครัว และในอนาคตสตรีจะมีบทบาทมากมายในสังคมและในมุมมองกลับกันอาจมีผลถึงสัมพันธ์ภาพระหว่าง มารดากับบุตรอาจลดถอยลง มารดาในยุคใหม่มีเวลาในการอบรมเลี้ยงดูบุตรน้อยกว่าเดิมมาก

ปัจจุบัน นอกจากอิทธิพลที่ครอบครัวต้องปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมดั้งเดิม ครอบครัวต้องปรับตัวจากการพัฒนาทางเทคโนโลยีการสื่อสาร เราปฏิเสธไม่ได้ว่าในชีวิตประจำวันของครอบครัวมนุษย์จะมีการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร ตั้งแต่เทคโนโลยีการสื่อสารสมัยแรกเริ่มได้เกิดขึ้น ทำให้มนุษย์สัมผัสได้ถึงความสะดวกสบายจากการใช้งานเทคโนโลยีการสื่อสารในลักษณะที่เป็นอุปกรณ์หรือเครื่องมือ อาทิ โทรเลข โทรศัพท์ โทรสาร วิทยุสื่อสาร แม้แต่สื่อในลักษณะมีการเผยแพร่ในวงกว้าง อาทิ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ นั้นเป็นสื่อที่เรียกว่า "สื่อดั้งเดิม" มีลักษณะรวมศูนย์ สื่อสารทางเดียว ทำให้เกิดการจำกัดลำดับชั้นทางสังคมและเกิดความไม่เท่าเทียมกัน มวลชนโดยรวมมีส่วนร่วม และมีอิทธิพลในการสร้างความตระหนักโดยรวม ต่อมา ผู้พัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสารได้คิดค้นช่องทางเข้าถึงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เช่น อินเทอร์เน็ต เป็นต้น รวมถึงทดลองการส่งข้อมูลข่าวสารผ่านคลื่นความถี่ ทำให้มนุษย์สามารถรับข้อมูลข่าวสารผ่านเครื่องมือสื่อสารส่วนบุคคล เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ เป็นต้น นั้นเป็นสื่อที่เรียกว่า "สื่อใหม่" มีลักษณะกระจายตัว สื่อสารสองทาง ทำให้เกิด

ความเสมอภาคแก่พลเมืองทั่วโลก ผู้ใช้มีส่วนร่วมกันแบบปัจเจก และมีอิทธิพลต่อประสบการณ์ส่วนบุคคล แบบพื้นที่และเวลา (Autumn Edwards et al, 2013)

จากคำจำกัดความข้างต้น สามารถกล่าวได้ว่า "สื่อใหม่" คือการเทคโนโลยีการสื่อสารที่บุคคลใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อติดต่อสื่อสารผ่านตัวกลางที่ใช้อุปกรณ์หรือเครื่องมือสื่อสารเข้าถึงอินเทอร์เน็ตเพื่อติดต่อสื่อสารกันผ่านแอปพลิเคชัน ในลักษณะเพื่อมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในระบบเครือข่ายสังคม ที่ประชาชนนิยมใช้กันปัจจุบัน เช่น Facebook, Twitter, LINE เหตุนี้เองทำให้เครื่องมือสื่อสารมีอิทธิพลเป็นอุปกรณ์ส่วนบุคคลที่ใช้ในชีวิตประจำวันกันทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยด้วย

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2557) ได้สำรวจการมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2557 (ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้) จากการสำรวจประชากรไทยทั่วประเทศอายุ 6 ปีขึ้นไปเป็นจำนวนทั้งสิ้น 62.3 ล้านคน พบว่ามีผู้ใช้คอมพิวเตอร์จำนวน 23.8 ล้านคน (ร้อยละ 38.2) ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตจำนวน 21.7 ล้านคน (ร้อยละ 21.7) ผู้ใช้โทรศัพท์มือถือจำนวน 48.1 ล้านคน (ร้อยละ 77.2) โดยกลุ่มอายุ 15-24 ปี ใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุด ร้อยละ 69.7 รองลงมาคือ กลุ่มอายุ 6-14 ปี ร้อยละ 58.2 กลุ่มอายุ 25-34 ปี ร้อยละ 48.5 และกลุ่มอายุ 35-49 ปี ร้อยละ 25.9 ส่วนใหญ่ใช้อินเทอร์เน็ตในที่พักอาศัย ร้อยละ 63.9 รองลงมาคือใช้ตามสถานที่ต่าง ๆ ผ่านโทรศัพท์มือถือ ร้อยละ 53.4 ใช้ในสถานศึกษา ร้อยละ 39.6 และใช้ในที่ทำงาน ร้อยละ 32.3 โดยกิจกรรมที่ใช้อินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่ ใช้ในการดูหนังฟังเพลง ร้อยละ 79.1 รองลงมาคือเล่นเกม ร้อยละ 75 และใช้ Social Network (Facebook, Twitter, GooglePlus, Line, Instagram ฯลฯ) ร้อยละ 73.9 และความถี่ในการใช้ พบว่า ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเป็นประจำ (5-7 วันใน 1 สัปดาห์) ร้อยละ 59.6

จากการสำรวจ จึงเห็นว่าประชากรไทยมีการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร ได้แก่ อินเทอร์เน็ต คอมพิวเตอร์ และโทรศัพท์มือถือในทุกช่วงวัย โดยใช้เพื่อกิจกรรมต่างในชีวิตประจำวันรวมทั้งการติดต่อสื่อสารรูปแบบ Social Network ซึ่งเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลผ่านสื่อใหม่ แน่นนอนว่าบุคคลที่ใช้สื่อใหม่จะต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในรูปแบบต่าง ๆ หลากหลายในแต่ละผู้ใช้ ซึ่งหนึ่งในรูปแบบความสัมพันธ์ที่ผู้ใช้สื่อใหม่มีอยู่ คือ ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว เพื่อให้บุคคลมีความสัมพันธ์รูปแบบดังกล่าวในชีวิต จึงจำเป็นต้องมีการสื่อสารระหว่างบุคคลที่สถานะและบทบาทของครอบครัวนั้น เป็นบทบาทที่สมาชิกยอมรับเงื่อนไข กฎ ระเบียบ รูปแบบการดำรงชีวิตและรูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีของสมาชิกภายในครอบครัว

ผู้วิจัยมีความเชื่อว่า “เมื่อสถาบันครอบครัวแข็งแรง ประเทศชาติก็จะแข็งแรง” หมายความว่า หากครอบครัวมีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น สมาชิกในครอบครัวมีบทบาทและทำหน้าที่ของตัวเองให้ดีที่สุด รวมทั้งมีการสื่อสารที่เข้าใจสมาชิกครอบครัว ครอบครัวนั้นจะมีความเข้มแข็ง พร้อมจะต่อสู้กับอุปสรรคภายนอกครอบครัว ทั้งนี้ ครอบครัวที่เข้มแข็งจะเป็นกลไกในการขับเคลื่อนสังคมให้มีความสุข สงบร่มเย็น ทุกคนต่างรับรู้หน้าที่และเมื่อมีอุปสรรคหรือปัญหาเกิดขึ้น ครอบครัวที่เข้มแข็งจะสามารถช่วยให้สังคมมีระเบียบเรียบร้อย บ้านเมืองจะเกิดความผาสุก

จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้สรุปได้ว่า การพัฒนาประเทศนั้นต้องเริ่มจากสถาบันครอบครัวที่มีความสัมพันธ์กัน ในขณะเดียวกัน โลกแห่งการสื่อสารเปลี่ยนแปลงไปในทุกวัน ผู้คนใช้เครื่องมือสื่อสารกันมากขึ้นจนอาจลืมบุคคลที่ใกล้ชิดในครอบครัว คือ พ่อ แม่ ผู้ปกครองและลูกหลาน เมื่อมีพฤติกรรมการสื่อสารที่เปลี่ยนแปลงไปจึงเกิดการปรับตัวของครอบครัวในครอบครัว เช่น เมื่อลูกใช้ พ่อแม่ก็ต้องใช้ตาม เมื่อลูกเล่น พ่อแม่ก็ต้องเล่นตาม เพื่อให้พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ได้มีการติดต่อสื่อสารอีกช่องทางหนึ่ง นอกเหนือจากการพบปะพูดคุยกันในบ้านที่พักอาศัย เพื่อให้มีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลภายในครอบครัว ไม่ให้เกิดความขัดแย้ง ความไม่เข้าใจกันขึ้นจนส่งผลทำให้เกิดปัญหาครอบครัว กลายเป็นภาระของสังคมไป

งานวิจัยนี้จึงตั้งคำถามเรื่องความสัมพันธ์ของบุคคลภายในครอบครัวเป็นหลัก ว่ามีการรักษาความสัมพันธ์ภายในครอบครัวโดยใช้เทคโนโลยีการสื่อสารที่เป็นสื่อใหม่อย่างไรบ้าง เพื่อเป็นการศึกษาแนวคิดเรื่องการใช้สื่อใหม่ของบุคคลภายในครอบครัว คือ พ่อ แม่ ลูก ในวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและรักษาความสัมพันธ์ให้มีการติดต่อสื่อสารกันและเกิดความรัก ความเข้าใจ และความอบอุ่นภายในครอบครัว เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ครอบครัวที่อยู่ในสังคมเทคโนโลยีก้าวกระโดด ขณะเดียวกัน ผู้วิจัยคาดหวังว่าการวิจัยครั้งนี้เป็นการเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสารระหว่างบุคคลในการศึกษาลักษณะความสัมพันธ์ภายในครอบครัว

คำถามการวิจัย

1. พฤติกรรมการใช้สื่อใหม่ของบุคคลในครอบครัวเป็นอย่างไร
2. พฤติกรรมการใช้สื่อใหม่เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัวเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อใหม่ของบุคคลในครอบครัว
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อใหม่เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา โดยตัวแปรต้น คือ พฤติกรรมการใช้สื่อใหม่ ได้แก่ เครื่องมือสื่อสารที่ใช้ แอปพลิเคชันที่ใช้ วัตถุประสงค์ในการใช้ บุคคลที่สื่อสารด้วย และ ตัวแปรอิสระ คือ ความสัมพันธ์ของบุคคลภายในครอบครัว ได้แก่ ความผูกพัน ความอบอุ่น

2. ขอบเขตด้านประชากร โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพที่เป็นนักเรียนมัธยมปลาย จำนวน 8 คน เป็นผู้ชาย 4 คน เป็นผู้หญิง 4 คน และ กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพที่เป็นบุคคลที่มีสถานะเป็น พ่อหรือแม่ จำนวน 6 คน เป็นพ่อ 3 คน และ เป็นแม่ 3 คน

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา โดยระยะเวลาของโครงการวิจัยนี้มีระยะเวลา 2 ปี ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2558 ถึง วันที่ 31 พฤษภาคม 2559 และขอขยายเวลาตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2559 ถึง วันที่ 31 พฤษภาคม 2560 โดยเก็บข้อมูล ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2560 ถึง วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2560

4. ขอบเขตด้านพื้นที่ โดยพื้นที่ในการเก็บข้อมูลจะเก็บจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนมัธยมปลายในโรงเรียนมัธยมประเภทขนาดใหญ่พิเศษ ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 8 คน และ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคคลที่มีสถานะเป็นพ่อหรือแม่ ที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 6 คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

สื่อใหม่ หมายถึง สื่อที่สามารถเชื่อมต่อและเข้าถึงเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อใช้งานโปรแกรมซอฟต์แวร์ หรือ แอปพลิเคชัน ในลักษณะเพื่อมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในระบบเครือข่ายสังคม ได้แก่ Facebook, Twitter, LINE รวมทั้งสื่อใหม่อื่น ๆ เป็นต้น

พฤติกรรมการใช้สื่อใหม่ หมายถึง การกระทำของบุคคลต่อสื่อใหม่เพื่อเกิดการสื่อสาร การสนทนาพูดคุย และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลภายในครอบครัว

ครอบครัว หมายถึง ครอบครัวประเภทครอบครัวเดี่ยวที่ประกอบด้วย พ่อ แม่ และ ลูก ซึ่งพักอาศัยอยู่ในที่พักอาศัยที่เดียวกัน

ความสัมพันธ์ หมายถึง ความเกี่ยวข้องหรือการมีปฏิสัมพันธ์ของบุคคลภายในครอบครัว ซึ่งได้แก่ พ่อ แม่และลูก เพื่อให้เกิดความผูกพันและความรักอันดีของบุคคลภายในครอบครัว

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบความรู้ความเข้าใจในพฤติกรรมการใช้สื่อใหม่ของบุคคลภายในครอบครัว
2. ได้ทราบความรู้ความเข้าใจในระดับความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวที่มีการใช้สื่อใหม่
3. ได้ทราบความรู้ความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้สื่อใหม่กับความสัมพันธ์ภายในครอบครัว
4. ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือสนใจนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ โดยเป็นประโยชน์ต่อครอบครัวและเป็นประโยชน์ต่อการสร้างองค์ความรู้ในประเด็นการสื่อสารภายในครอบครัวและการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการใช้สื่อใหม่เพื่อสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัว” จะใช้แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดการสื่อสารระหว่างบุคคลและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
2. แนวคิดครอบครัว
3. แนวคิดเทคโนโลยีสื่อใหม่
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดการสื่อสารระหว่างบุคคลและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

การสื่อสารระหว่างบุคคล คือ กระบวนการสื่อสารที่มีผู้ส่งสารและผู้รับสาร แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกันเป็นลักษณะสองทางผ่านช่องทางการสื่อสารคือตัวผู้ส่งสารกับผู้รับสารเอง โดยในกระบวนการสื่อสารนี้จะมีพื้นฐานของความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร บริบทแวดล้อม และเนื้อหาของสารเพื่อถ่ายทอดสารให้เกิดการแลกเปลี่ยนสาร สร้างความหมายร่วมกัน สร้างและควบคุมความสัมพันธ์ รวมทั้งการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารได้ตั้งเป้าหมายร่วมกันไว้ (Brant R. Burluson, 2010a; Kory Floyd, 2011; ชิตาภา สุขพลา, 2548; สุรัตน์ ตรีสกุล, 2550)

นักวิชาการด้านการสื่อสารระหว่างบุคคลได้ให้ความสำคัญเรื่องความสัมพันธ์ของคู่สื่อสาร ด้วยความเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการสื่อสารระหว่างบุคคลจึงมีความสำคัญที่จะต้องศึกษาเรื่องความสำคัญและรูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลด้วย เพื่อให้เข้าใจในความหมายของ “ความสัมพันธ์” มากขึ้น ผู้วิจัยขออ้างอิงคำจำกัดความดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 อธิบายความหมายของคำว่า “สัมพันธ์” (คำกริยา) แปลว่า ผูกพัน, เกี่ยวข้อง

ชิตาภา สุขพลา (2548) ให้ความหมายว่า ความสัมพันธ์ หมายถึง การสร้างความผูกพัน การเกี่ยวข้องกันของมนุษย์ในลักษณะต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นระดับบุคคลกับบุคคล บุคคลกับกลุ่มบุคคล หรือบุคคลกับสังคม ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจและได้รับการยอมรับ เพื่อประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตในรูปแบบต่าง ๆ

ความสัมพันธ์มีความสำคัญต่อชีวิตของคุณคน กล่าวคือ มนุษย์ทุกคนล้วนอยากรู้ว่าตนเองในสายตาของคนอื่นนั้นเป็นอย่างไร ทุกคนอยากให้คุณรักคนชอบ ประารถนาให้คนอื่นยอมรับตน การสื่อสารสัมพันธ์กับบุคคลอื่นจะเป็นเหมือนกระจกสะท้อนเงา ความเป็นตัวตนของเราในสายตาของคนอื่นได้เป็นอย่างดี การคบหาอย่างผิวเผิน ต่างคนต่างปิดตนเอง ก็เหมือนกระจกที่ขุ่นมัวไม่ชัดเจน ย่อมมองไม่เห็นความจริง (ว่าเขาคิดอย่างไรกับเรา) แต่หากเป็นความสัมพันธ์ในระดับใกล้ชิด บุคคลที่เราสัมพันธ์ด้วยจะช่วยบอกเรา เตือนเรา เพื่อให้เราแก้ไขปรับปรุงตัวเองได้อย่างถูกต้อง การมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น (โดยเฉพาะความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน) จะช่วยทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกอบอุ่นปลอดภัยทางจิตใจ ทำให้เกิดความรู้สึกมั่นคง มีความเชื่อมั่น รักชีวิต รู้สึกตนเองมีคุณค่า ซึ่งจะสะท้อนออกมาทางบุคลิกภาพ โดยจะเป็นคนที่มีจิตใจแจ่มใส เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มองโลกในแง่ดี ฯลฯ แต่คนที่ไม่มีความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่นจะรู้สึกโดดเดี่ยว ว้าเหว่ เหงา บางคนอาจรู้สึกว่าตนเองไร้คุณค่า ไม่เห็นความสำคัญของการมีชีวิตอยู่ อาจนำไปสู่ปัญหาการฆ่าตัวตายได้ (จิตวิทยา สุขพลา, 2548)

มลินี สมภพเจริญ (2556) ได้กล่าวในรายละเอียดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและมิติของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ดังนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล คือ การเชื่อมโยงกัน หรือเป็นการติดต่อประสานที่ดำเนินต่อไปเรื่อย ๆ โดยที่เรามีอีกฝ่ายหนึ่งอยู่ในใจ แต่อีกฝ่ายหนึ่งจะมีเราหรือไม่มีเราอยู่ในใจก็ได้ ประเภทของความสัมพันธระหว่างบุคคลมี 2 ประเภท ได้แก่

(1) ความสัมพันธ์แบบสถานการณ์กำหนดให้เกิดขึ้น (Relationships of circumstance) หมายความว่า เราเลือกที่จะมีความสัมพันธ์ไม่ได้ เพราะเราต้องใช้ชีวิตเกี่ยวข้องกับเขาเหล่านั้น ได้แก่ การเป็นสมาชิกในครอบครัว เพื่อนร่วมชั้นเรียน อาจารย์ เพื่อนร่วมงาน ฯลฯ ความสัมพันธ์เหล่านี้เราเลือกไม่ได้ เช่น เราเลือกเกิดในตระกูลที่พ่อแม่ร่ำรวยไม่ได้ หรือ เราไปทำงานแล้วเลือกเจ้านายตามความต้องการของเราไม่ได้

(2) ความสัมพันธ์แบบที่เราเลือกหรือกำหนดได้ (Relationships of choice) คือ เราเลือกจะพัฒนาความสัมพันธ์กับใครบางคนที่เราต้องการได้ เช่น คนที่เพิ่งรู้จักกันใหม่ เพื่อน คนรัก เพื่อนสนิท หรือที่ปรึกษาต่าง ๆ

การแบ่งประเภทความสัมพันธ์ออกเป็น 2 ประเภท เพราะทั้ง 2 ประเภทนั้นแตกต่างกัน ถ้าเราทะเลาะกับเพื่อน เราอาจจบความสัมพันธ์นั้นลงได้ เพราะเป็นความสัมพันธ์ที่เราเลือกได้ แต่ถ้ารูปแบบการสื่อสารแบบเดียวกันนี้ เราทะเลาะกับพี่น้องซึ่งเป็นญาติเรา ความเป็นพี่น้องไม่สามารถสิ้นสุดความสัมพันธ์ได้ เพราะเป็นความสัมพันธ์ที่สถานการณ์กำหนดให้มี อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ทั้ง 2

ประเภทไม่แบ่งแยกกันอย่างเด็ดขาด บางครั้งความสัมพันธ์ที่สถานการณ์กำหนดให้มีความสัมพันธ์ ก็อาจเป็นความสัมพันธ์ที่เราเลือกเองได้ด้วย เช่น พี่น้องเป็นความสัมพันธ์แบบสถานการณ์กำหนด แต่พี่น้องก็สามารถเป็นเพื่อนที่ดีที่สุดของเราด้วย นั่นเป็นความสัมพันธ์ที่เราเลือกจะติดต่อสื่อสารได้

เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีมิติของความสัมพันธ์อยู่ 3 ด้าน ได้แก่ (1) ความไว้วางใจ (2) ความใกล้ชิดสนิทสนม และ (3) อำนาจ

1. ความไว้วางใจ (Trust)

ความไว้วางใจระหว่างบุคคล คือ ระดับความรู้สึกปลอดภัย เมื่อเราเปิดเผยข้อมูลของเรา กับ บุคคล ๆ หนึ่ง พฤติกรรมที่แสดงถึงความไว้วางใจ ได้แก่ การเปิดเผยความลับของเราให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบ การเปิดเผยข้อมูลการคบเพศตรงข้ามของเราให้อีกฝ่ายหนึ่งรู้ หรือการเปิดเผยข้อมูลที่เป็นจุดอ่อนหรือความเจ็บปวดของเราให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบ

เมื่อความสัมพันธ์พัฒนาขึ้น เราจะพิสูจน์ว่าอีกฝ่ายหนึ่งมีค่าควรแก่การให้ความไว้วางใจ (Trustworthy) ได้หรือไม่ แน่ใจว่าเขาหรือเธอนั้น รักรู้อารมณ์ของเราและไม่เอาเปรียบเรา ปกป้องจุดอ่อนของเรา และรักษาความสัมพันธ์ระหว่างกันนั้นไว้

ค่าของความไว้วางใจได้ ประกอบด้วย ไมโกหกเรา ไม่เปิดเผยข้อมูลที่เราได้เปิดเผยกับเขาต่อคนอื่น ๆ รักใคร่เราแม้ว่าเรื่องที่เราเล่าไปจะเป็นเรื่องงมงายด้านลบ หรือเรื่องน่ากลัวแค่ไหนก็ตาม ขณะที่คู่สื่อสารก็ต้องการลักษณะเช่นนี้จากเราด้วยเช่นกัน เพื่อรักษาความสัมพันธ์ให้ยั่งยืน ทั้งคู่ควรเปิดเผยและแสดงออกซึ่งความไว้วางใจระหว่างกัน

ตารางที่ 2.1 ประเภทของความไว้วางใจ

(1) ไว้วางใจในความสามารถ	เราเชื่อว่าคน ๆ นั้นมีทักษะ ความรู้ ความสามารถ รวมทั้งมีจริยธรรมที่จะทำงานให้ดี สัมกับบทบาทที่เขาสวมอยู่
(2) ไว้วางใจการดูแลความผาสุก/สวัสดิการของเราได้	เชื่อว่าคน ๆ นั้นจะไม่นำอันตรายมาสู่ร่างกาย จิตใจ สวัสดิการและทรัพย์สิน
(3) ไว้วางใจว่าเขาจะไม่เปิดเผยข้อมูลของเรา	เชื่อว่าคน ๆ นั้นที่เปิดเผยข้อมูลได้ จะไม่เอาข้อมูลนั้นไปเป็นประโยชน์แก่ตัวของเขาเอง

ตารางที่ 2.1 ประเภทของความไว้วางใจ (ต่อ)

(4) ไว้วางใจในคน ๆ หนึ่งที่จะผูกสัมพันธ์ได้	เชื่อว่าเมื่อเราเปิดเผยข้อมูลกับเขา เขาจะยอมรับในความรู้สึกและความอ่อนแอของเรา จะไม่หาประโยชน์จากความสัมพันธ์นั้น และจะยังคงรักษาความสัมพันธ์นั้นต่อไปเรื่อย ๆ
---	--

2. ความใกล้ชิดสนิทสนม (Intimacy)

ความใกล้ชิดสนิทสนม หมายถึง ระดับที่เราสามารถแสดงความเป็นตัวของตัวเองต่อหน้าอีกฝ่ายหนึ่ง และเขาหรือเธอยอมรับมันได้ ทุกความสัมพันธ์เริ่มต้นจากไม่สนิทสนม ไปเป็นความสัมพันธ์ที่สนิทสนม ในคำจำกัดความของความใกล้ชิดสนิทสนม หากเป็นความสัมพันธ์ฉันคนรัก จะรวมไปถึง การมีความสัมพันธ์ที่มีเรื่องเพศสัมพันธ์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

เราวัดระดับว่าอีกฝ่ายหนึ่งสนิทสนมหรือรักเรามากหรือยัง จากเขาหรือเธอรู้สึกบวกกับสิ่งที่เราเป็นอยู่ หรือยอมให้เราเป็นตัวของตัวเอง ความสัมพันธ์แบบใกล้ชิดสนิทสนมนี้ช่วยฟื้นฟูความมั่นใจในตนเอง ยิ่งใกล้ชิดสนิทสนมมากเท่าไร ต่างฝ่ายต่างยอมรับในภาพลักษณ์ (self-image) ที่แต่ละฝ่ายเป็นอยู่มากเท่านั้น และหากเราไม่สนิทสนมกับใครก็ยากที่เราจะดำรงภาพลักษณ์ที่เป็นตัวตนของเราไว้ได้

การสื่อสารที่แสดงความสนิทสนม แสดงออกในรูปของวจนภาษาและอวจนภาษา วจนภาษาที่แสดงออกมานั้น ได้แก่ การบอกกับอีกฝ่ายหนึ่งว่าเรารู้สึกอย่างไรกับเขาหรือเธอ และความสัมพันธ์ของเรามีค่าขนาดไหน ส่วนอวจนภาษาที่ใช้ประกอบ เช่น ระยะห่างระหว่างกัน การประสานสายตา น้ำเสียงที่ใช้พูด และการใช้เวลาร่วมกัน

ยิ่งมีความสนิทสนม ความผูกพันทางอารมณ์ยิ่งมีมาก และยิ่งทำให้ทั้งสองฝ่ายไว้วางใจ สร้างข้อผูกมัดต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นในความสัมพันธ์ ขณะเดียวกัน ตัวตน (Self) ของเราได้รับการชื่นชอบจากอีกฝ่ายหนึ่ง หรืออีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ชื่นชอบตัวตนที่เราเป็น

ความรู้สึกของการอยู่ในห้วงรัก ทำให้มีการตอบสนองที่เต็มไปด้วยอารมณ์ ความรู้สึก และสะท้อนตัวตนด้านอารมณ์ ประสบการณ์ของเราออกไปด้วยเช่นกัน เราอาจต้อนรับความรู้สึกตกในห้วงรักด้วยความตื่นเต้น กระตือรือร้น หรืออาจเต็มไปด้วยความหวาดกลัวก็ได้

อารมณ์ความรู้สึก (Emotion) บินหนีจากความเป็นเหตุเป็นผล (ไม่ไปด้วยกัน) จึงมีคำพังเพยที่กล่าวว่า "ความรักทำให้คนตาบอด" นักวิชาการได้เคยศึกษาว่า การแลกเปลี่ยนถกเถียงด้วยอารมณ์ (รักและปรารถนาดี) ทำให้สุขภาพกายดี และเป็นความคิดที่ดีที่แต่ละฝ่ายควรจะพูดถึงอารมณ์ความรู้สึกของกันและกัน เพื่อที่จะได้เข้าใจ รวมถึงเคารพในความต้องการและความชอบที่อีกฝ่ายหนึ่งมีอยู่

3. อำนาจ (Power)

อำนาจระหว่างบุคคล หมายถึง ความสามารถที่อีกฝ่ายหนึ่งจะกำหนดทิศทาง ความปรารถนาของเรา หรืออีกฝ่ายหนึ่งเข้ามามีส่วนกระทำในสิ่งที่เราต้องการ

ทุกการสื่อสารเกี่ยวข้องกับอำนาจ โดยเฉพาะเรื่องการเจรจาต่อรอง (Negotiation) หมายความว่า การเจรจาต่อรองเพื่อให้ได้สิทธิ์ในการตัดสินใจ ใครได้สิทธิ์ในการตัดสินใจผู้นั้นมีอำนาจ เช่น ถ้าเราถามเพื่อนว่า "ไปดูหนังกันไหม" เรากำลังมีอำนาจเหนือและถ้าเขาตอบปฏิเสธ เขากำลังมีอำนาจเหนือเรา โดยถ้าเรารู้สึกไม่ติดกับการถูกปฏิเสธเราอาจเสนอออกค่าตัวหนังให้ หรือไม่ก็ขับรถไปรับไปส่ง

ความสัมพันธ์จะเติมเต็มกันและกัน (Complementary) ดังที่กล่าวไว้แล้วในบทขอบเขตและความสำคัญของการสื่อสารระหว่างบุคคล บางคู่ยอมให้อีกฝ่ายหนึ่งมีอำนาจเหนือตัวเอง เนื่องจากพบว่ารู้สึกสบายใจหากมีเขาหรือเธอมาคอยแก้ปัญหาให้ หรือหากเป็นความสัมพันธ์แบบคู่ขนาน (parallel relationship) อำนาจมีการเปลี่ยนไปเปลี่ยนมาระหว่างบุคคล 2 ฝ่าย เช่น หากฝ่ายผู้หญิงควบคุมการเงินได้ดี ก็จะมีอำนาจในการตัดสินใจใช้เงิน ในขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งเก่งทำครัว ก็จะทำหน้าที่ตัดสินใจเรื่องเมนูอาหาร การเจรจาต่อรองเรื่องใครจะครองอำนาจอะไร เป็นสิ่งที่ต้องใช้เวลา และหากต้องตัดสินใจอย่างรวดเร็วมักจะไม่มีประสิทธิภาพ

สถานการณ์ของความสัมพันธ์ที่มีอำนาจเข้าไปเกี่ยวข้องมี 3 รูปแบบ ได้แก่ (1) สถานการณ์ปฏิสัมพันธ์แบบเสมือนเจ้านายกับลูกน้อง (2) สถานการณ์ปฏิสัมพันธ์แบบอำนาจกลับไปกลับมา และ (3) สถานการณ์ปฏิสัมพันธ์แบบความสมดุลของอำนาจไม่ชัดเจน เมื่อเราสื่อสาร หรือขณะที่ทำการแลกเปลี่ยนข่าวสาร จะส่งผลกระทบต่อการสร้างสมดุลในอำนาจ ข้อมูลข่าวสาร (information) คืออำนาจการเป็นเจ้าของข้อมูลข่าวสารเรื่องหนึ่ง หรือเจ้าของความรู้แสดงถึงความเป็นผู้เชี่ยวชาญการใช้อำนาจ ถ้าเราไว้ใจอีกฝ่ายหนึ่งเพียงพอเราจะเปิดเผยข้อมูล เราจะไม่ควบคุมข่าวสารและให้อำนาจแก่อีกฝ่ายหนึ่งไป ถ้าคุณเล่าให้เพื่อนที่ทำงานธนาคารที่เดียวกันกับคุณว่า คุณเคยยกยอกเงินจากที่ทำงานธนาคารเก่า เพื่อนคุณจะมีอำนาจ เขาอาจจะชู้ด้วยการเล่าความลับนี้ให้เจ้านายคุณฟังหากไม่ทำตามความต้องการของเขา

ทั้งนี้ทั้งนั้น ความสัมพันธ์จะสนิทสนมหรือทั้งคู่จะรักกันดีหากทั้งคู่มีอำนาจเท่ากัน โดยมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลเท่า ๆ กัน

อวัจนภาษาและรูปแบบการพูดสะท้อนการรับรู้อำนาจของเขาที่มีต่ออีกฝ่ายหนึ่ง เมื่อมีปฏิสัมพันธ์กันในบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมของอเมริกา พบว่า การพูดของผู้ชายมีอำนาจกว่าการพูดของผู้หญิง เพศชายจะใช้น้ำเสียงที่ดังและข่มขู่ เสียงทุ้มมีความเป็นเผด็จการในน้ำเสียง เสียงผู้หญิงจะสุภาพ อ่อนโยน ลีนไหล เป็นมิตร อ่อนเร็ว น้ำเสียงกระซิบ เสียงสูง รวมทั้งมีการแสดงออกทางอวัจนภาษาเยอะ

ตารางที่ 2.2 การแสดงภาวะอำนาจในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

ภาวะมีอำนาจ	ภาวะไร้อำนาจ
พูดก่อน	พูดเป็นลำดับรอง ๆ
ใช้เวลาพูดมาก	พูดไม่มาก
เริ่มต้นสนทนา	ปล่อยให้คนอื่นเริ่มต้น
พูดประโยคยาว	พูดหรือตอบประโยคสั้น ๆ
วิจารณ์ผู้อื่น	พูดอ้อ ๆ อึ้ง ๆ
มักขัดจังหวะ	พูดเสริมความคิดเห็น
ชอบถามคำถาม	ใช้คำปฏิเสธ
	มีท่าทีกังวล
	ชอบทำท่าทำทาง
	ใช้คำพูดเป็นทางการ
	ใช้ภาษาสุภาพ (เช่น โปรด, ขอขอบคุณ)

ทั้งนี้ ในการสื่อสารระหว่างบุคคล จะให้ความสำคัญกับภาษาที่ใช้ในการสื่อสารด้วย นั่นคือ วัจนภาษาและอวัจนภาษา โดยวัจนภาษา คือ ภาษาพูดและภาษาเขียนที่มีภาษาเชิงวัฒนธรรมเป็นสื่อกลาง ส่วนอวัจนภาษา คือ ภาษาที่ไม่ใช่ภาษาพูดและภาษาเขียน เป็นภาษาที่มนุษย์แสดงออกโดยใช้ อากัปกริยา อากาณ ทำทาง การกระทำหรือสภาพแวดล้อมในการสื่อสาร สิ่งเหล่านี้ล้วนมีความหมายทั้งสิ้น อวัจนภาษาเป็นภาษาที่ใช้ร่วมกับวัจนภาษาเพื่อให้การสื่อสารมีความหมายมากขึ้น อวัจนภาษาถูกใช้ในตัวบุคคลเพื่อแสดงออกถึงทัศนคติ อารมณ์และความรู้สึกร่วมกับการสนทนาหรือบริบทการสื่อสารที่มีความหมาย เช่น การแต่งกาย พื้นที่ เวลา สภาพแวดล้อม ความเงียบ ฯลฯ ซึ่งทำให้บุคคลเกิดความ

เชื่อถือที่มากขึ้น ทำให้เกิดอรรถรสในการสื่อสาร รวมทั้งทำให้ผู้สื่อสารมีความน่าเชื่อถือมากขึ้นเมื่อใช้วัจนภาษาประกอบการสื่อสาร (ถอดความจาก Owen Hargie, 2011)

แนวคิดครอบครัว

ในชีวิตมนุษย์นั้น ไม่สามารถหลีกเลี่ยงความสัมพันธ์ที่พบเผชิญในช่วงชีวิตต่าง ๆ ความสัมพันธ์ของมนุษย์จึงเป็นไปอย่างมีวัตถุประสงค์ และสัมพันธ์กันตามบทบาทต่าง ๆ ของตนเองที่มีลักษณะต่าง ๆ กันไป จึงทำให้เกิดความสัมพันธ์ในรูปแบบที่หลากหลายแตกต่างกันออกไปด้วย ทั้งวิธีการสัมพันธ์และวิธีการสื่อสารก็จะมีปรับเปลี่ยน เพื่อให้เกิดความเหมาะสมไปตามสถานการณ์นั้นด้วยรูปแบบของความสัมพันธ์ของมนุษย์นั้น ชิตาภา สุขพลำ (2548) ได้รวบรวมไว้และสรุปเป็นรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่

1. ความสัมพันธ์แบบครอบครัว
2. ความสัมพันธ์แบบเพื่อน
3. ความสัมพันธ์แบบคู่รัก
4. ความสัมพันธ์เชิงธุรกิจ
5. ความสัมพันธ์ทางการศึกษา
6. ความสัมพันธ์เชิงการแพทย์
7. ความสัมพันธ์เชิงสังคมอื่น ๆ
8. ความสัมพันธ์ต่างวัฒนธรรม

ความสัมพันธ์แบบครอบครัว ทุกคนจะใช้การสื่อสารระหว่างบุคคลเพื่อปรับปรุงความสัมพันธ์ภายในครอบครัว เหตุผลนี้เป็นเหตุผลที่ มลินี สมภพเจริญ (2556) ได้เสนอขึ้น โดยอธิบายว่า การสื่อสารเริ่มต้นที่ครอบครัว สเวน วาร์ลรูส (อ้างถึงใน มลินี สมภพเจริญ, 2556) ให้ข้อสังเกตว่า ความสุขที่สุด ความพอใจอย่างยิ่งในชีวิต ความทะเยอทะยาน ความสงบที่ลึกซึ้ง มาจากการเป็นสมาชิกของครอบครัวที่เต็มไปด้วยความรัก และความเมตตาต่อกัน งานชิ้นสำคัญที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ภายในครอบครัว “People making” โดย เวอร์จิเนีย ซาเทียร์ (อ้างถึงใน มลินี สมภพเจริญ, 2556) กล่าวถึงการสื่อสารในครอบครัวว่า เป็นปัจจัยหลักที่กำหนดความสัมพันธ์ของเรากับคนอื่น ๆ เราควรจะรักษาความสัมพันธ์กับคนในครอบครัว แม้ว่าเราจะอยู่ห่างไกลกัน (เช่น กับพ่อ กับแม่ กับพี่น้อง) การรับรู้เรื่องราวระหว่างกันผ่านการสื่อสารช่วยให้เราเข้าใจ และคงรักษาระดับความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในครอบครัวได้ตัวอย่าง การสื่อสารเจรจาต่อรองภายในครอบครัว ถ้าเรานั่งด้านหลังของรถยนต์นั่งส่วนบุคคลขณะต้องเดินทางไปไกล ๆ กับพี่ชาย และพี่สาว บางทีเราต้องเรียนรู้และนำเอาศิลปะการเจรจาต่อรองมาใช้ เช่น เอามา

ต่อรองว่าใครจะนั่งที่นั่งติดหน้าต่าง ใครจะกำหนดเพลงที่จะเปิดในรถตลอดการเดินทาง (มลินี สมภพเจริญ, 2556)

สถานการณ์เหล่านี้ ทดสอบทักษะการสื่อสารและการจูงใจ การที่เราปฏิบัติสัมพันธ์กับผู้ปกครองหรือสมาชิกในครอบครัว ครอบครัวจะสร้างและสะท้อนอัตมโนทัศน์เกี่ยวกับตัวเราเองออกไป อัตมโนทัศน์ (Self-concept) เป็นสิ่งที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดปฏิสัมพันธ์ของเราที่มีต่อคนอื่น ๆ (มลินี สมภพเจริญ, 2556)

มลินี สมภพเจริญ (2556) ได้เรียบเรียงคำจำกัดความของคำว่า “ครอบครัว” จากนักวิชาการต่างประเทศไว้ว่า ครอบครัวเป็นกลุ่มทางสังคมที่มีการกำหนดเจาะจงบทบาทสถานภาพ ได้แก่ สามี ภรรยา พ่อ แม่ ลูกชาย ลูกสาว ด้วยความสัมพันธ์แบบผูกพันทางสายเลือด แต่งงาน เลี้ยงดูร่วมกันและอยู่อาศัยร่วมกัน โดยภารกิจของครอบครัว เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการคือ

1. ภารกิจพื้นฐาน คือ งานพื้นฐานที่ครอบครัวจะต้องทำเพื่อให้สมาชิกสารพัดดำรงชีวิตอยู่ได้ เช่น การจัดหาที่อยู่อาศัยให้สมาชิก การดูแลให้มีอาหารและเครื่องนุ่งห่มที่เหมาะสม รวมทั้งการดูแลด้านสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย เป็นต้น

2. ภารกิจด้านพัฒนาการ ครอบครัวไม่เคยหยุดนิ่งแต่จะพัฒนาไปเรื่อย ๆ ตามขั้นตอนต่าง ๆ ของวงจรชีวิต การที่จะพัฒนาไปได้ดีนั้น ครอบครัวจะต้องปฏิบัติภารกิจหลายประการ เช่น การสร้างเอกลักษณ์ของครอบครัวที่สมาชิกทุกคนจะตระหนักและยอมรับร่วมกัน การมีทิศทางในการพัฒนาที่เหมาะสม รวมไปถึงการสร้างขอบเขตที่ชัดเจน ทั้งภายในครอบครัวเอง และระหว่างครอบครัวกับระบบภายนอกอื่น ๆ

3. ภารกิจในยามวิกฤติ วิกฤติการณ์หรือภาวะฉุกเฉินที่เกิดขึ้นในครอบครัวมีมากมาย เช่น การตกงาน การเจ็บป่วย การเสียชีวิต การหย่าร้างหรือแยกทางกันของสามีภรรยา ฯลฯ ภาวะดังกล่าวมีผลกระทบต่อสมาชิกบางคนหรือครอบครัวโดยรวม ผลกระทบอาจรุนแรงจนทำให้ครอบครัวแตกสลายได้ ครอบครัวจะต้องปรับตัวและจัดการแก้ไขวิกฤติการณ์ดังกล่าว เพื่อให้สมาชิกแต่ละคนและครอบครัวโดยรวมอยู่ได้อย่างสมดุลและพัฒนาต่อไปได้อย่างเหมาะสม

มลินี สมภพเจริญ (2556) ยังได้กล่าวถึงรูปแบบครอบครัวที่พบบ่อย ดังนี้

1. ครอบครัวเดี่ยว (Nuclear family) ประกอบด้วย สามี ภรรยา และลูกที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน

2. คู่สมรสที่ไม่มีบุตร (Childless couples) ประกอบด้วย สามี และ ภรรยา

3. ครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่เพียงคนเดียว (one-parent หรือ Single-parent family) ประกอบด้วยลูกและพ่อหรือแม่ที่ต้องทำหน้าที่เลี้ยงดูลูกตามลำพัง ทั้งนี้เนื่องจากคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งเสียชีวิต หย่าร้าง หรือแยกทางไป หรือแม่ที่เลี้ยงดูลูกนั้นเป็นแม่ที่ได้แต่งงาน เป็นต้น

4. ครอบครัวบุญธรรม (Adoptive family) ประกอบด้วย สามี ภรรยา และบุตรบุญธรรม

5. ครอบครัวที่มีการแต่งงานใหม่ (Reconstituted family) ประกอบด้วยหญิง ชายที่มาอยู่ร่วมกัน โดยฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายเป็นหม้าย หรือมีการหย่าร้างมาก่อน

6. ครอบครัวขยาย (Extended family) ประกอบด้วยเครือญาติตั้งแต่ 3 ชั่วคนขึ้นไปที่มีความสัมพันธ์กันโดยการเกิดหรือการแต่งงาน มาอยู่ร่วมกัน

McLeod, Chaffee และ Wachman (1967) ได้อธิบายถึงรูปแบบการสื่อสารของครอบครัว โดยแบ่งเป็น 2 ลักษณะดังนี้

1. Socio – Oriented Communication เป็นแบบของความสัมพันธ์ที่มุ่งเน้นการดำรงรักษาความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในครอบครัวตามลำดับชั้นหรือความอาวุโส (Hierarchical personal relationship) ในการติดต่อสื่อสารระหว่างพ่อแม่และลูก จะเป็นไปในรูปแบบที่ยึดถือสังคมแบบแผน ค่านิยม หรือประเพณีต่าง ๆ เป็นแนวทางในการสื่อสารซึ่งทำให้เกิดการติดต่อสื่อสารภายในครอบครัวที่พยายามคงไว้ซึ่งความสามัคคีกลมเกลียว ความสัมพันธ์ระหว่างกันมีความสอดคล้องไม่ขัดแย้งโต้เถียง คล้อยตามกันระหว่างพ่อแม่และลูก หลีกเลี่ยงความขัดแย้งทั้งหลายที่จะเกิดขึ้น ระวังความโกรธและหลีกเลี่ยงความยุ่งยากและปัญหาทั้งหลาย

2. Concept - Oriented Communication เป็นแบบของความสัมพันธ์ในการติดต่อสื่อสารระหว่างพ่อแม่ลูก ที่ยึดถือเรื่องของแนวความคิดความเป็นไปได้ ข้อเท็จจริง เน้นการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นโดยอิสระเสรี (Self-expression and free discussion) หรือเรียกว่า “Concept – Oriented” หรือ ความถูกต้องในเนื้อหา (Context) ที่สื่อสารกันนั้นเป็นหลัก แสดงความคิดเห็นของตนเองออกมาอย่างเปิดเผย ขณะเดียวกันก็ยอมรับฟังความคิดเห็น ความเชื่อของผู้อื่นด้วย รู้จักมองสิ่งต่าง ๆ จากหลากหลายแง่มุม กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นของตนเองออกมาแม้จะมีความแตกต่างจากบุคคลอื่น

การสื่อสารภายในครอบครัวแบบ Socio – Orientation และ Concept - Orientation เดิมทีถูกมองว่ามีรูปแบบที่ตรงกันข้าม ครอบครัวหนึ่งไม่มีแนวโน้มไปทาง Socio – Oriented ที่เน้นการให้ความเคารพและเชื่อฟังผู้ใหญ่ กับครอบครัวแบบ Concept – Oriented ที่เน้นให้แสดงออกทางความคิด

แต่ต่อมาพบว่าทั้ง 2 รูปแบบ นี้ไม่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ก็แสดงให้เห็นว่าถ้าครอบครัวหนึ่งมีแบบแผนแบบหนึ่งแล้ว อาจจะมีอีกแบบแผนหนึ่งที่มีแนวโน้มไปทางใดทางหนึ่ง ระหว่าง Socio - Orientation กับ Concept - Orientation แล้วยังมีครอบครัวที่มีแนวโน้มที่จะมีลักษณะ Socio - Orientation กับ Concept - Orientation พร้อม ๆ กัน หรือ ขาดลักษณะ Socio - Orientation กับ Concept - Orientation ทั้งคู่ได้อีกด้วย

David Kantor and William Lehr (1976) ได้ทำการศึกษาวิจัยและอธิบายการสื่อสารในครอบครัวโดยเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการแบ่งรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. การสื่อสารในครอบครัวแบบปิด (Closed family) หมายถึง รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่เข้มงวดกวดขัน มีการวางระเบียบกฎเกณฑ์รัดกุม ผู้ที่กำหนดกฎเกณฑ์ คือผู้มีอำนาจสูงสุดมักจะเป็นพ่อ พ่อเป็นผู้กำหนดกฎเกณฑ์ เป็นผู้ให้คำแนะนำและกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ในครอบครัว ประเด็นการสนทนาและข้อมูลข่าวสารที่ผ่านสื่อต่าง ๆ เพื่อให้เป็นไปตามบรรทัดฐานของครอบครัว ซึ่งจะกำหนดว่าอะไรบ้างที่สมาชิกควรจะได้ประสบพบเห็นอะไรบ้างและอะไรที่ไม่ควร

2. การสื่อสารในครอบครัวแบบเปิด (Open family) หมายถึงการสื่อสารในครอบครัวที่สมาชิกมีส่วนร่วมในการตัดสินใจความเป็นไปได้ต่าง ๆ ภายในครอบครัวสูง แต่ละคนมีบทบาทค่อนข้างมากและมีความยืดหยุ่นสูง แม้ว่าโดยปกติแล้วพ่อแม่จะมีอำนาจในบ้านมากกว่าลูก แต่ก็มีความเฉพาะที่จำเป็น กฎ ระเบียบของครอบครัวเป็นสิ่งที่ผ่อนผันและเปลี่ยนแปลงได้ง่าย เช่น เวลารับประทานอาหารเย็น อาจมีการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจโดยคนส่วนใหญ่ในบ้าน หรือสมาชิกบางคนอาจไม่มารับประทานอาหารที่บ้านก็ได้ ประเด็นเหล่านี้เป็นสิ่งที่พูดคุยและชี้แจงได้ การโน้มน้าวใจมักเป็นสิ่งที่พ่อแม่ใช้ได้ผลดีกว่าการแสดงอำนาจเหนือลูก ๆ ทุกคนมีสิทธิ โน้มน้าวใจสมาชิกคนอื่น ๆ ให้ทำในสิ่งที่ตนต้องการ แม้ว่าปกติพ่อแม่จะเป็นหัวหน้าครอบครัวมีสิทธิในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ภายในบ้าน แต่โครงสร้างของอำนาจก็ไม่ได้ตายตัว แต่ละคนมีสิทธิที่จะเสนอ มีสิทธิที่จะร่วมตัดสินใจและดำเนินการได้

3. การสื่อสารในครอบครัวแบบปล่อย (Laissez - Faire) หมายถึง รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวสมาชิกที่แต่ละคนสามารถทำอะไรที่ตนต้องการได้ กฎ ระเบียบต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ การอยู่ร่วมกันของสมาชิกในครอบครัวเป็นไปตามสบายในรูปแบบของแต่ละคน เรื่องที่แต่ละคนสนใจมักเป็นเรื่องในปัจจุบัน ไม่มีการวางแผนล่วงหน้าและการวางแผนในระยะยาวในอนาคต การใช้ทรัพยากรหรือการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในครอบครัวแบบนี้ มักเป็นไปเพื่อการจัดการกับปัญหาเฉพาะหน้า

ต่อมาได้มีการปรับปรุงแบบการสื่อสารภายในครอบครัวตามแนวคิดของ Mcleod, Chaffee และ Wachman (1967) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Eswara (1974) ที่ได้อธิบายเกี่ยวกับการสื่อสารภายในครอบครัวโดยการแบ่งการสื่อสารของครอบครัวออกเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

1. การสื่อสารในครอบครัวแบบปล่อยปละ (Laissez – Faire) คือลักษณะทางพฤติกรรม การสื่อสารภายในครอบครัวระหว่างพ่อแม่ลูกนั้น ไม่ได้เน้นและยึดถือ Socio – Orientation และ Concept – Orientation อย่างมาก คือ เป็นไปอย่างอิสระ ไม่กรอบหรือแนวทางที่เป็นแบบอย่างว่าลูก จะเชื่อฟัง คล้อยตามตามทัศนคติและความคิดเห็นจากพ่อแม่ หรือห้ามไม่ให้ขัดแย้งโต้เถียง ในขณะที่เดียวกัน เด็กจะไม่ได้รับการแนะนำ หรือสนับสนุนจากพ่อแม่ให้กล้าเปิดเผยตัวเอง หรือกล้าแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ด้วย

2. การสื่อสารภายในครอบครัวแบบปกป้อง (Protective) มีลักษณะพฤติกรรม การสื่อสารที่ให้ความสำคัญกับสังคม ประเพณีที่ยึดถือ การปฏิบัติที่ปลูกฝังกันมา และเป็นลำดับแรก ในขณะที่ยึดถือหรือให้ความสำคัญเกี่ยวกับความคิด ความถูกต้องของเนื้อหา ข้อเท็จจริงที่สื่อสารนั้นเป็นอันดับ รองลงไป การสื่อสารในลักษณะนี้จะแสดงให้เห็นได้จากการที่เด็กจะถูกสอนให้เชื่อให้ คล้อยตามผู้ใหญ่ เพื่อจะได้อยู่ร่วมกันภายในครอบครัว หรือติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นได้เป็นอย่างดีและราบรื่น เด็กจะถูกสอน ไม่ให้แสดงความคิดเห็นหรือโต้แย้ง หรือแม้ในความคิดของตนเองจะไม่เห็นด้วยหรือคิดว่าไม่ถูกต้องก็ตาม

3. การสื่อสารภายในครอบครัวแบบเปิดเสรี (Pluralistic) มีลักษณะพฤติกรรม การสื่อสารที่ให้ความสำคัญกับการให้เด็กรู้จักพัฒนาการแสดงออกและความคิดเห็นที่เป็นของตนเอง แม้ความคิดเห็นเหล่านั้นจะแตกต่างกัน ลักษณะที่สังเกตได้คือ เด็กจะถูกอบรมสั่งสอนให้รู้จักมีความคิดใหม่ ๆ และ กล้าแสดงออกโดยการอภิปราย ถกเถียงเรื่องราวในประเด็นต่าง ๆ ในสถานการณ์รอบตัวกับบุคคลอื่น ๆ รู้จักกล้าตัดสินใจด้วยตนเองโดยไม่กลัวว่าความคิดเห็นที่ขัดแย้งไม่ตรงกับพ่อแม่ นั้น จะทำให้พ่อแม่ไม่พอใจหรือเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำ และโดยไม่ต้องหวงพะวงยึดติดอยู่กับสังคม ความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี มากนัก คือให้ความสำคัญกับการสอนให้เด็กรู้จักพัฒนาความคิดเห็นที่เป็นตัวเอง และการแสดงออก แม้ความคิดเห็นเหล่านั้นจะแตกต่างกันก็ตาม

Maccoby and Martin (1983 อ้างถึงใน Rutter, 1987) ได้อธิบายเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเป็น สองมิติ ได้แก่ (1) มิติควบคุมมาก กับ การควบคุมน้อย (Demanding/Controlling VS. Undemanding/Low-control) และ (2) มิติการยอมรับ/การตอบสนอง กับ มิติการไม่ยอมรับ/ปฏิเสธ (Accepting/Responsive VS. Rejecting/Unresponsive) โดยแนวคิดนี้สามารถแบ่งการอบรมเลี้ยงดู เป็น 4 รูปแบบ ดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบอำนาจนิยม (Authoritarian parenting) พ่อแม่เป็นผู้กำหนดกฎเกณฑ์และเด็กต้องปฏิบัติตาม โดยที่เด็กไม่สามารถต่อรองได้และพ่อแม่ไม่ยอมรับความต้องการของเด็ก เด็กเหล่านี้มีแนวโน้มภาคภูมิใจต่ำ รู้สึกผิดและแยกตัวจากสังคม

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบสมยอม (Indulgent – permissive parenting) พ่อแม่จะไม่ควบคุมและยอมทำตามข้อเรียกร้องของเด็ก มีผลทำให้เด็กเอาแต่ใจตนเอง ขาดการควบคุมตนเอง มีแนวโน้มเป็นเด็กก้าวร้าว

3. การอบรมและเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (Authoritative – reciprocal parenting) พ่อแม่สนับสนุนให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง ยอมรับสิทธิและข้อเรียกร้องของเด็กตามเหตุผล ตัดสินปัญหา ร่วมกัน และเด็กมีส่วนร่วมในการตั้งกฎเกณฑ์และมีข้อตกลงร่วมกัน เด็กเหล่านี้จะรับผิดชอบต่อสังคม ไม่ก้าวร้าว เป็นตัวของตัวเอง มีความภาคภูมิใจในตัวเอง

4. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (Indifferent – uninvolved – neglecting parenting) เป็นการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ทอดทิ้งเด็ก มีผลทำให้เด็กก้าวร้าว การควบคุมตนเองต่ำ มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และเด็กไม่ดี

Hurlock (1984) ได้แบ่งรูปแบบการเลี้ยงดูเป็น 3 แบบ ดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (Democratic Rearing) หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่ลูกรู้สึกว่าพ่อแม่ปฏิบัติต่อลูกอย่างยุติธรรม พ่อแม่มีความอดทนไม่ตามใจจนเกินไปและเข้มงวดจนเกินไป ยอมรับความสามารถและความคิดเห็นของลูก ให้ความร่วมมือกับลูกตามสมควร

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด (Autocratic Rearing) หมายถึงการอบรมเลี้ยงดูที่ลูกรู้สึกว่าพ่อแม่ก้าวร้าวเรื่องส่วนตัวของตัวเอง ยับยั้งการก้าวร้าว ทำให้ตนเองรู้สึกผิดเมื่อแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ถูกบังคับให้ทำตามความต้องการของพ่อแม่ และพ่อแม่ก็ใช้คำพูดที่ทำให้ลูกรู้สึกอับอาย

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (Laissez – faire Rearing) หมายถึงการอบรมเลี้ยงดูที่ลูกรู้สึกว่าตนเองได้รับการตามใจ และไม่ได้รับการเอาใจใส่ คำแนะนำช่วยเหลือจากพ่อแม่เท่าที่ควร

ดวงเดือน พันธมนาวิน (2528) ได้แบ่งการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาไทยออกเป็น 5 แบบ ดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้การสนับสนุน หมายถึง การที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อลูกโดยแสดงความรักใคร่ เอาใจใส่ สนใจทุกข์สุข มีความใกล้ชิดกับลูกโดยทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับลูก รวมไปถึงให้ความสำคัญ ความสนิทสนม และการสนับสนุนช่วยเหลือ

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบเหตุผล หมายถึง การที่พ่อแม่ได้อธิบายเหตุผลแก่บุตรในขณะที่มีการส่งเสริม หรือขัดขวางการกระทำของลูก หรือลงโทษลูก นอกจากนี้พ่อแม่ที่ใช้การอบรมเลี้ยงดูแบบนี้ยังให้รางวัล ขณะเดียวกันก็ลงโทษลูกอย่างเหมาะสมกับการกระทำของลูกมากกว่าตามอารมณ์ของตนเอง

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย หมายถึง การที่พ่อแม่ใช้การลงโทษลูกเมื่อลูกทำผิดด้วยการลงโทษทางจิต เช่น การงดแสดงความรักใคร่ ความเมตตาหรือการดุด่าตีสินต่าง ๆ

4. การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม หมายถึง การออกคำสั่งให้ลูกทำตาม แล้วผู้ใหญ่คอยตรวจตราว่าลูกทำตามที่ต้องการหรือไม่ ถ้าลูกไม่ทำตามก็จะลงโทษลูก

5. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้พึ่งตนเองเร็ว หมายถึง การเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันด้วยตนเองภายใต้การแนะนำและการฝึกฝนจากพ่อแม่ หรือผู้เลี้ยงดูซึ่งจะทำให้ลูกสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตัวเองได้เร็ว ไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่นมากและนานเกินไป

สุมน อมรวิวัฒน์ และคณะ (อ้างถึงในทิตินา แคมมณี, 2535) กล่าวถึงการศึกษาเชิงมานุษยวิทยาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กตามวิถีไทย ดังนี้

1. แบบให้อิสระเชิงควบคุม โดยเมื่อผู้ใหญ่อยู่บ้านจะให้อิสระกับเด็กในการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเอง เช่น ให้ทานข้าวเอง อาบน้ำเอง ฯลฯ เพื่อให้เด็กช่วยตนเองและลดภาระของผู้ใหญ่ โดยผู้ใหญ่จะควบคุมดูแลอยู่ห่าง ๆ เพื่อความปลอดภัยแก่เด็ก แต่ความอิสระจะน้อยลงเมื่อเด็กไปอยู่ในศูนย์เด็ก

2. แบบควบคุมเชิงละเลย การเลี้ยงดูแบบผู้ใหญ่จะคอยควบคุมให้เด็กได้กินอยู่หลับนอน โดยอยู่ในสายตาผู้ใหญ่ แต่ไม่เป็นการควบคุมตลอดกระบวนการ ถ้าพฤติกรรมใดบอกหรือห้ามเด็กแล้วเด็กยังนั่งเฉยหรือยังทำ บางครั้งผู้ใหญ่ก็ปล่อยให้เด็กทำไป

3. แบบยอมรับไม่แสดงออก เมื่อเด็กยังเล็กจนอายุได้ประมาณ 3 ขวบ ผู้ใหญ่จะแสดงความรักโดยการกอดรัดจับ แต่เมื่อโตขึ้น การสัมผัสทางกายจะลดน้อยลง จะเปลี่ยนเป็นการแสดงออกทางวาจาและการกระทำ เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่ดี ผู้ใหญ่มักจะไม่เชยชม แต่ถ้าเกิดการกระทำที่ไม่น่าพอใจ ผู้ใหญ่ก็จะดุ ว่ากล่าว ตักเตือน

4. การเป็นแบบอย่าง เด็กมีการเรียนรู้พฤติกรรมทางบวกและลบจากผู้ใหญ่

5. แบบให้เด็กสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม เด็กได้เรียนรู้การสัมผัสและสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทั้งที่เป็นบุคคล สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ สภาพแวดล้อมทางจิตวิญญาณ และสภาพแวดล้อมทางวัตถุ เป็นต้น เด็กจะเรียนรู้จากการสัมผัสประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน การสังเกตและ

เรียนรู้จากบทบาทของตนในครอบครัว การเล่นกับเพื่อน และจากการเผชิญหน้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นไปแบบธรรมชาติ

6. แบบใช้พฤติกรรมทางวาจาอย่างมากและแสดงเหตุผล ในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ผู้ใหญ่จะใช้พฤติกรรมทางวาจาโดยการบอก การออกคำสั่ง การห้ามการเตือน การข่มขู่และดุด่า

7. แบบใช้อำนาจในการอบรมเลี้ยงดู ผู้ใหญ่ใช้อำนาจทั้งทางวาจาและท่าทางเมื่อเด็กทำสิ่งใดที่ผู้ใหญ่ไม่พอใจ ผู้ใหญ่จะดุด่า หรือลงโทษเด็กด้วยการตี หรือดุด่าให้รางวัล การใช้อำนาจของผู้ใหญ่ขึ้นอยู่กับอารมณ์

8. แบบไม่คงเส้นคงวา การอบรมเลี้ยงดูขึ้นอยู่กับอารมณ์ของผู้ใหญ่ ถ้าผู้ใหญ่อารมณ์ดีก็จะแสดงพฤติกรรมในแบบหนึ่ง แต่ถ้าอารมณ์ไม่ดีก็จะแสดงพฤติกรรมในอีกแบบหนึ่ง

9. แบบผู้ดูแลเด็กหลายคน ครอบครัวชนบทมีลักษณะเป็นครอบครัวขยาย นอกจากพ่อแม่แล้ว ยังมีญาติ เช่น ลุง ป้า น้า อา ปู่ ย่า ตา ยาย ฯลฯ บุคคลเหล่านี้มีส่วนร่วมในการอบรมเลี้ยงดูเด็กด้วย

10. การเลี้ยงดูแบบสนองความต้องการของเด็กตามวัยหรือวุฒิภาวะ ลำดับการเกิดของลูกและเพศ ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่จะแตกต่างกันตามตัวแปร เช่น วัยเด็กพ่อแม่จะเน้นสัมผัสทางกายแต่เมื่อโตขึ้นก็จะเน้นการใช้คำพูดมากกว่า บางครอบครัวเลี้ยงเด็กชายและเด็กหญิงต่างกัน เด็กชายเน้นปลูกฝังความเข้มแข็งอดทน ถ้าเป็นพี่ก็ต้องดูแลน้อง ส่วนเด็กผู้หญิงเน้นเรื่องกิริยามารยาทสอนให้ทำงานบ้าน บางครอบครัวก็เลี้ยงลูกคนสุดท้องแบบตามใจ เป็นต้น

แนวคิดเทคโนโลยีสื่อใหม่

สื่อใหม่ (New media) เป็นคำศัพท์ที่ผู้เชี่ยวชาญได้ให้คำจำกัดความไว้หลากหลายรูปแบบ โดยยังไม่มีข้อสรุปโดยแท้จริง ว่าคำว่าสื่อใหม่ (New media) นั้นมีคำนิยามว่าอย่างไร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสื่อใหม่นั้นมีการพัฒนาและเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วด้วยวิวัฒนาการทางเทคโนโลยี จึงเกิดสื่อใหม่ในรูปแบบต่าง ๆ ขึ้นอยู่ตลอดเวลา ซึ่งนักวิชาการหลายท่านได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับสื่อใหม่ ดังนี้ (ภาสกรจิตไคร์ครวญ, 2553)

Everett M. Roger (อ้างถึงใน ภาสกร จิตไคร์ครวญ, 2553) นักทฤษฎีที่นำเสนอแนวคิดเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนด ได้นิยามสื่อใหม่ว่า เป็นเทคโนโลยีหรือสื่อที่เอื้ออำนวยให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารบนฐานของคนจำนวนมากไปสู่คนจำนวนมาก (Many to Many Basis) ผ่านระบบการสื่อสารที่มีคอมพิวเตอร์เป็นศูนย์กลาง

Kevin Kawamoto (1997 อ้างถึงใน ภาสกร จิตไคร่ครวญ, 2553) ให้นิยามว่าสื่อใหม่ หมายถึง ระบบการสื่อสารหรือระบบที่มีการเชื่อมต่อทางอิเล็กทรอนิกส์ของเครือข่ายระดับโลก เป็นสื่อที่เกิดขึ้นจาก ปัจจัยหลาย ๆ ปัจจัย ได้แก่ เทคโนโลยี ระบบเครือข่าย ภาคอุตสาหกรรม ปัจเจกชน รวมทั้งชุมชนใน เครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

Manovich (2000 อ้างถึงใน ภาสกร จิตไคร่ครวญ, 2553) ได้กล่าวถึงคำนิยามของสื่อใหม่ ว่าเป็นกระบวนการในการใช้ระบบดิจิทัลที่อยู่บนพื้นฐานของระบบการเก็บข้อมูลเป็นตัวเลข (Analog) จาก การป้อนคำสั่งผ่านอุปกรณ์ที่ถูกควบคุมด้วยระบบคอมพิวเตอร์ และแปลงข้อมูลคำสั่งนั้นเข้ารหัสฐานสอง (Binary Code)

ถึงแม้คำนิยามของสื่อใหม่ จะไม่ชัดเจนมากนัก แต่ Flew (2008) ได้อธิบายว่าสื่อใหม่ ประกอบด้วยคุณสมบัติที่สำคัญ 8 ประการ ดังนี้

1. Digital หมายถึง ความสามารถของสื่อใหม่ในการที่จะสร้าง จัดเก็บ แลกเปลี่ยน และ นำส่งข้อมูล ด้วยค่าไม่ต่อเนื่องผ่านระบบ “เลขฐานสอง” ซึ่งประกอบด้วยค่า 1 และค่า 0 ในการส่งผ่าน ข้อมูล ประมวลผล เก็บข้อมูล หรือการแสดงผล แตกต่างกับระบบ Analog ที่ใช้ค่าต่อเนื่องของข้อมูลใน การทำงาน

2. Computerized หมายถึง ความเป็นคอมพิวเตอร์ ซึ่งจำเป็นต้องมีหน่วยประมวลผล กลาง (CPU) แนวทางการใช้สื่อใหม่ที่ต้องอาศัยการบริหารจัดการข้อมูลด้วยระบบคอมพิวเตอร์ เนื่องจาก ตามที่ได้กล่าวไปแล้วว่าเทคโนโลยีสื่อใหม่ (New media technology) นั้นมีพื้นฐานอยู่บนการทำงาน ระบบดิจิทัล ซึ่งต้องอาศัยคอมพิวเตอร์ในการที่จะสร้างและแปลงค่าของข้อมูลเหล่านั้นให้ออกมาเป็นข้อมูล ที่มนุษย์สามารถเข้าใจได้

3. Manipulated หมายถึง ความสามารถของสื่อใหม่ในการเปิดโอกาสให้ “ผู้ใช้งาน” (Users) ไม่ว่าจะเป็ “ผู้ส่งสาร” (Sender) หรือ “ผู้รับสาร” (Receiver) ได้ทำการบริการจัดการข้อมูลได้ อย่างเท่าเทียมหรือเกือบ

4. Networkable หมายถึง ความสามารถในการเชื่อมโยงอุปกรณ์ Hardware และ ระบบ Software ที่อยู่กระจัดกระจายในสถานที่ต่าง ๆ ให้สามารถทำงานได้ร่วมกันผ่านทาง “เครือข่าย ระบบ” (Network) ที่ผู้ใช้งานแต่ละคนที่อยู่คนละสถานที่สามารถติดต่อสื่อสารรวมถึงแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารกันได้อย่างรวดเร็ว

5. Interactive หมายถึง คุณสมบัติที่เปิดโอกาสให้ผู้ใช้งานมี “ปฏิสัมพันธ์” โต้ตอบกัน ได้ทันที ทั้งนี้เนื่องจากระบบเครือข่ายสามารถเชื่อมโยงผู้ใช้งานที่อยู่คนละสถานที่ให้สามารถสื่อสารกันได้

ดังนั้นการสื่อสารด้วยระบบที่สามารถโอนถ่ายสัญญาณข้อมูลด้วยความรวดเร็วนี้เอง ก็ช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถมีปฏิสัมพันธ์กันได้ราวกับอยู่ในสถานที่เดียวกัน

6. Dense หมายถึง คุณลักษณะของเทคโนโลยีระบบคอมพิวเตอร์ที่สามารถรองรับการเชื่อมโยงเครือข่ายจำนวนมาก ซึ่งประกอบด้วยผู้ใช้งานจำนวนมากได้ มีความสามารถในการบริหารจัดการ “ความหนาแน่น” (Density) ของปริมาณข้อมูลและจำนวนผู้ใช้งานนี้เองก็ทำให้สื่อใหม่ สามารถสร้างสังคมออนไลน์ที่รองรับการแลกเปลี่ยนข้อมูลของผู้ใช้งานจำนวนมากได้ในเวลาเดียวกัน

7. Compressible หมายถึง ความสามารถในการรองรับข้อมูลจำนวนมากมายมหาศาลได้อย่างไม่จำกัด ด้วยวิธีการสร้างและจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบดิจิทัล นั่นคือการ “บีบอัด” ข้อมูลจำนวนมากให้อยู่ในรูปของตัวเลขซึ่งจะช่วยประหยัดพื้นที่ในการจัดเก็บข้อมูล

8. Impartial หมายถึง ความเป็นกลางที่เปิดโอกาสให้ผู้ใช้งานทุกคนได้มีบทบาทในการสื่อสารอย่างเท่าเทียมกัน โดยจะเห็นได้ชัดเจนจากการใช้อินเทอร์เน็ตที่ผู้ใช้ทุกคนสามารถสร้าง “เนื้อหา” (Content) ด้วยตนเองได้ตามต้องการ แต่ทั้งนี้ เนื้อหาที่สร้างจะมีความเป็นกลางหรือไม่ขึ้นอยู่กับตัวของผู้ใช้งานเอง

ในการแบ่งประเภทสื่อใหม่ มีวิธีการแบ่งหลายประเภท รูปแบบหนึ่งคือ การแบ่งรูปแบบการสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ตโดย Merrill Morris และ Christine Ogan (1996 อ้างถึงใน ภาสกร จิตไคร์ครวญ, 2553) แบ่งออกเป็น 4 รูปแบบด้วยกัน ดังนี้

1. การสื่อสารระหว่างบุคคลแบบไม่พร้อมกัน (One-to-One asynchronous communication) ตัวอย่างของการสื่อสารประเภทนี้ เช่น จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ หรือ E-Mail เป็นต้น

2. การสื่อสารระหว่างกลุ่มแบบไม่พร้อมกัน (Many-to-Many asynchronous communication) ตัวอย่างของการสื่อสารประเภทนี้ เช่น Usenet, Electronic Bulletin Board เป็นต้น

3. การสื่อสารแบบพร้อมกัน (Synchronous communication) ทั้งในแบบ One-to-One ไปจนถึง One-to-Many โดยสามารถคุยกันได้ในหลากหลายหัวข้อที่ต้องการ ตัวอย่างของการสื่อสารประเภทนี้ ได้แก่ การ Chat (Internet Relay Chat : IRC) เป็นต้น

4. การสื่อสารแบบไม่พร้อมกันระหว่างผู้รับสารและผู้ส่งสาร (Asynchronous communication)

แต่ในแง่การใช้งานทางการตลาด Kent Wertime และ Ian Fenwick (2008 อ้างถึงใน ภาสกร จิตไคร์ครวญ, 2553) ซึ่งเป็นการแบ่งตามการใช้งานทางการตลาด ดังนี้

1. เว็บ

เว็บ (Web) มีที่มาจากชื่อเดิม คือ เวิลด์ไวด์เว็บ (World Wide Web ; WWW) และรู้จักกันโดยทั่วไปในชื่อเว็บ (Web) ซึ่งหมายถึง ระบบ Interlinked hypertext documents ที่เข้าถึงได้ผ่านอินเทอร์เน็ตด้วยเว็บเบราว์เซอร์ (Web browser) ซึ่งสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ด้วยการเข้าชมหน้าเว็บเพจ (Web page)

เว็บ ถือเป็นเทคโนโลยีพื้นฐานของสื่อใหม่ที่ได้รับคามนิยมไปทั่วโลก ซึ่งถูกพัฒนาขึ้นเมื่อไม่นานมานี้ เมื่อเทียบกับสื่ออื่น ๆ เช่น วิทยุ หรือ โทรทัศน์ โดยมีพัฒนาการแบ่งออกเป็นหลายรูปแบบ ปัจจุบันมีการแบ่งยุคของเว็บออกเป็น 4 แบบ ได้แก่

1.1 web 1.0 : เป็นยุคเริ่มต้นของเว็บ ซึ่งใช้แสดงข้อมูลบนหน้าเว็บเพจอย่างเดียวเท่านั้น

1.2 web 2.0 : เป็นรูปแบบของเว็บที่กำลังได้รับความนิยมในปัจจุบัน โดยผู้ใช้งานไม่เพียงเปิดรับข้อมูลบนหน้าเว็บเพจโดยการอ่าน (Read) ได้เท่านั้น แต่ยังสามารถเขียน (Write) เพื่อสร้างข้อมูลเนื้อหาหรือคอนเทนต์ (Content) ลงไปได้ด้วย ที่เห็นชัดในปัจจุบันคือเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social network)

1.3 web 3.0 : เป็นรูปแบบของเว็บที่กำลังเริ่มต้นมีบทบาทในปัจจุบัน โดยผู้ใช้งานสามารถเปิดรับข้อมูลบนหน้าเว็บเพจโดยการอ่านและเขียนข้อมูลเนื้อหาหลังไปได้ แต่ยังมีความสามารถที่จะประมวลผล (Execute) บนหน้าเว็บได้อีกด้วย

1.4 web 4.0 : เป็นรูปแบบของเว็บที่กำลังพัฒนาอยู่ในปัจจุบัน แต่เริ่มมีแนวโน้มที่จะถูกใช้แล้ว โดยผู้ใช้งานสามารถเปิดรับข้อมูลบนหน้าเว็บเพจโดยการอ่าน สามารถเขียนข้อมูลเนื้อหาหลังไปได้ สามารถประมวลผลบนหน้าเว็บได้ ซึ่งคล้ายกับ web 3.0 แต่สิ่งที่แตกต่างออกไปคือ มีความพยายามในการสร้างระบบคลังข้อมูลที่จะครอบคลุมข้อมูลทั่วโลก

2. สื่ออินเทอร์เน็ต (Internet media)

รูปแบบการโฆษณาประชาสัมพันธ์บนสื่ออินเทอร์เน็ตที่ควรให้ความสำคัญ มีดังนี้

2.1 ดิสเพลย์ (Display) ได้แก่ Banner ต่าง ๆ ซึ่งเป็นรูปแบบการโฆษณาพื้นฐานบนอินเทอร์เน็ต

2.2 โปรแกรมสืบค้นข้อมูล (Search) เช่น Google, Yahoo, Bing ฯลฯ การที่นักการตลาดต้องให้ความสำคัญกับโปรแกรมสืบค้นข้อมูล เพราะการเข้าถึงข้อมูลของผู้ใช้มีแนวโน้มแบบเข้าไปหาเองมากกว่ามีการป้อนข้อมูลให้ ส่งผลให้ความนิยมในเว็บท่า (Portal web) ลดน้อยลง

2.3 พันธมิตร (Affiliates) เช่น Google AdSense เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้นักการตลาดสามารถแสดงผลโฆษณาของตัวเอง โดยไม่จำเป็นต้องติดต่อกับเว็บไซต์ต่าง ๆ โดยตรง เพียงแต่ติดต่อกับผู้ให้บริการซึ่งมีพันธมิตรเป็นเว็บต่าง ๆ แล้วผู้ให้บริการจะเป็นผู้จัดการกับโฆษณาเหล่านั้นให้ไปปรากฏบนเว็บไซต์ต่าง ๆ เอง

2.4 ผู้สนับสนุน (Sponsorships) เป็นรูปแบบการโฆษณาที่มีอยู่แล้วในสื่อดั้งเดิม (Traditional media) ซึ่งได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้บนสื่อใหม่ โดยผู้ได้รับการสนับสนุนก็มักจะตอบแทนการเป็นผู้สนับสนุนด้วยการโฆษณา หรือการพูดถึง การกล่าวถึงผลิตภัณฑ์ของผู้สนับสนุน

3. อีเมล และ ไวรัล มาร์เก็ตติ้ง (E-mail and Viral marketing)

3.1 อีเมล (E-mail) เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารพื้นฐานบนอินเทอร์เน็ต ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับจดหมายปกติ แต่ไม่ได้อยู่ในรูปแบบของกระดาษ เป็นเพียงการแสดงผลบนหน้าเว็บเพจ นักการตลาดสามารถใช้ E-mail ในการทำการตลาดได้หลายรูปแบบ รูปแบบพื้นฐานที่สุดคล้ายกับการประชาสัมพันธ์ในโลกความจริง นั่นคือ จดหมายข่าว (Newsletter)

3.2 ไวรัล มาร์เก็ตติ้ง (Viral marketing) เป็นการตลาดในรูปแบบการส่งข้อมูลข่าวสารต่อกันไปเรื่อย ๆ ไม่รู้จบของผู้ใช้ คล้ายกับการแพร่กระจายของไวรัส (Virus) เป็นลักษณะหนึ่งของการบอกแบบปากต่อปาก (Word of mouths)

4. แพลตฟอร์มเคลื่อนที่ (Mobile platform)

เป็นรูปแบบของสื่อใหม่ที่กลายเป็นชีวิตประจำวันของสังคม แพลตฟอร์มเคลื่อนที่ที่ปรากฏชัดเจนในปัจจุบัน ได้แก่ โทรศัพท์เคลื่อนที่ หรือโทรศัพท์มือถือ (Mobile phone) รวมทั้งคอมพิวเตอร์พกพา (Laptop) และ แท็บเล็ต (Tablet) อุปกรณ์เหล่านี้มีผลมาจากแนวคิดระบบคอมพิวเตอร์แบบเคลื่อนที่ (Mobile computing) และแนวคิดระบบคอมพิวเตอร์แบบพบได้ทุกแห่ง (Ubiquitous computing) จากผลของการเกิดอุปกรณ์เคลื่อนที่ต่าง ๆ ทำให้ทุกคนสามารถเข้าถึงอุปกรณ์เหล่านี้ได้ ความสามารถของอุปกรณ์เช่นโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่ถูกเพิ่มขีดความสามารถให้สูงขึ้น มีการขยายโครงข่ายของคลื่นความถี่สื่อสารมากขึ้น มีการพัฒนาแอปพลิเคชันเฉพาะให้กับอุปกรณ์ รวมทั้งเกิดความสามารถในการดำเนินธุรกรรมพื้นฐานบนอุปกรณ์ได้ นอกจากนี้ ทำให้เกิดนวัตกรรมทางข้อมูลเนื้อหาเพิ่มเติม เช่น QR Code, Argument Reality Technology (AR) ฯลฯ

5. เกม (Game)

เกมเป็นรูปแบบโปรแกรมที่ได้รับความนิยมมานานแล้ว นักการตลาดได้มองเห็นโอกาสในการนำเกมมาใช้ในการตลาด หรือสอดแทรกโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์เข้าไปในเกม

6. เนื้อหาที่สร้างโดยผู้ใช้ (User-generated content : UGC)

เป็นรูปแบบที่สำคัญในการทำการตลาดบนสื่อใหม่ (New media) โดยเนื้อหาที่ปรากฏ นักการตลาดจะไม่ใช่ผู้สร้างเอง แต่ผู้ที่เข้ามาชมจะมีส่วนร่วมในการสร้างเนื้อหาเหล่านั้นขึ้นมา สามารถแบ่งออกเป็นหลายประเภท แต่ที่มีความสำคัญในการใช้งานในประเทศไทย มีดังนี้

6.1 วิกี (Wiki) คือลักษณะของเว็บไซต์แบบหนึ่ง ที่อนุญาตให้ผู้ใช้เพิ่มและแก้ไขเนื้อหาได้โดยง่ายซึ่งบางครั้งไม่จำเป็นต้องลงทะเบียนเพื่อแก้ไข ด้วยความง่ายในการแก้ไขและตอบโต้ วิกี เว็บไซต์มักจะถูกนำมาใช้ในการร่วมเขียนบทความ คำว่า วิกี (Wiki) นี้ยังสามารถหมายถึงวิกิซอฟต์แวร์ซึ่งเป็นตัวซอฟต์แวร์รองรับการทำงานระบบนี้ หรือยังสามารถหมายถึงตัวเว็บไซต์เองที่นำระบบนี้มาใช้งาน และวิกิที่มีชื่อเสียงที่สุดคือ วิกิพีเดีย (Wikipedia; <http://www.wikipedia.org>)

6.2 เว็บบอร์ด (Webboard) คือลักษณะของเว็บไซต์ที่ใช้สำหรับการแลกเปลี่ยนบทสนทนา การพูดคุย การอภิปรายในสังคมออนไลน์ นอกจากชื่อเว็บบอร์ด (Webboard) แล้ว ยังมีการเรียกกันหลายชื่อไม่ว่า กระดานข่าว กระดานข่าวสาร กระดานสนทนา กระดานสนทนาออนไลน์ ฟอรัม (Forum) เว็บฟอรัม (Forum web) เมสเสจบอร์ด (Message board) ฯลฯ หรือเรียกอย่างสั้นว่า บอร์ด (Board) เรื่องราวที่มีการพูดคุยในแต่ละเว็บบอร์ด (Webboard) จะมีหลายหัวข้อโดยแบ่งแยกย่อยออกไป เช่นที่ปรากฏใน เครกสลิสต์ (<http://www.craigslist.org>) ยาฮู! ครอบรู้ (Yahoo! Answers; <http://answers.yahoo.com>) หรือ กูเกิล กรุ๊ปส์ (Google Groups; <http://groups.google.com>) หรือตัวอย่างในเว็บบอร์ดไทย ได้แก่ พันทิป (<http://www.pantip.com>) ประมูล (<http://www.pramool.com>) และ เอ็มไทย (<http://www.mthai.com>) และหลายเว็บบอร์ดมีเรื่องพูดคุยเฉพาะทางตัวอย่างเว็บบอร์ดไทย อาทิ ไทยแวร์ (<http://www.thaiware.com>) นาริส (<http://www.narisa.com>) ในด้านคอมพิวเตอร์ หรือ Soccersuck (<http://www.soccersuck.com>) ในด้านฟุตบอล Thaigaming (<http://www.thaigaming.com>) ในด้านวิดีโอเกม ส่วนเว็บบอร์ดที่ใหญ่ที่สุดในญี่ปุ่นคือ 2 channel (<http://www.2ch.net>)

6.3 บล็อก (Blog) เป็นคำรวมมาจากคำว่า (Weblog) เป็นรูปแบบเว็บไซต์ประเภทหนึ่ง ซึ่งถูกเขียนขึ้นในลำดับที่เรียงตามเวลาในการเขียน ซึ่งจะแสดงข้อมูลที่เขียนล่าสุดไว้แรกสุด บล็อกโดยปกติจะประกอบไปด้วย ข้อความ ภาพ ลิงค์ ซึ่งบางครั้งจะรวมสื่อต่าง ๆ เช่น เพลง หรือวิดีโอในหลายรูปแบบ จุดที่แตกต่างของบล็อกกับเว็บไซต์โดยปกติคือ บล็อก (Blog) จะเปิดให้ผู้ใช้เข้ามาอ่านข้อมูลสามารถแสดงความคิดเห็นต่อท้ายข้อความที่เจ้าของบล็อกเป็นคนเขียน ซึ่งทำให้ผู้เขียนสามารถได้ผลตอบกลับในทันที คำว่าบล็อก (Blog) ยังใช้คำกริยาได้ซึ่งหมายถึง การเขียนบล็อก และนอกจากนี้ผู้ที่เขียน

บล็อกเป็นอาชีพก็ถูกเรียกว่า “บล็อกเกอร์” (Blogger) บล็อกเป็นเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาหลากหลายขึ้นอยู่กับเจ้าของบล็อก โดยสามารถใช้เป็นเครื่องมือสื่อสาร การประกาศข่าวสาร การแสดงความคิดเห็น การเผยแพร่ผลงาน ในหลายด้านไม่ว่า อาหาร การเมือง เทคโนโลยี หรือข่าวปัจจุบัน นอกจากนี้บล็อกที่ถูกเขียนเฉพาะเรื่องส่วนตัวหรือเรียกว่าไดอารีออนไลน์ ซึ่งไดอารีออนไลน์นี้เองเป็นจุดเริ่มต้นของการใช้บล็อกในปัจจุบัน นอกจากนี้ตามบริษัทเอกชนหลายแห่งได้มีการจัดทำบล็อกของทางบริษัทขึ้น เพื่อเสนอแนวความเห็นใหม่ให้กับลูกค้า โดยมีการเขียนบล็อกออกมาในลักษณะเดียวกับข่าวสั้น และได้รับการตอบรับจากทางลูกค้าที่แสดงความเห็นตอบกลับเข้าไป เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ เว็บค้นหาบล็อกเทคโนโลยี ได้อ่างไว้ว่าในปัจจุบันในอินเทอร์เน็ต มีบล็อกมากกว่า 112 ล้านบล็อกทั่วโลก

6.4 เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) เป็นรูปแบบของเว็บไซต์ในการสร้างเครือข่ายสังคมสำหรับผู้ใช้งานในอินเทอร์เน็ต เขียนและอธิบายความสนใจ และกิจกรรมที่ได้ทำ และเชื่อมโยงกับความสนใจและกิจกรรมของผู้อื่น ในบริการเครือข่ายสังคมมักจะประกอบไปด้วย การแชท ส่งข้อความ ส่งอีเมล วีดีโอ เพลง อัฟโฟลด์รูป บล็อก การทำงานคือ คอมพิวเตอร์เก็บข้อมูลพวกนี้ไว้ในรูปแบบข้อมูล sql ส่วน video หรือ รูปภาพ อาจเก็บเป็นไฟล์ก็ได้ บริการเครือข่ายสังคมที่เป็นที่นิยมได้แก่ ไฮไฟฟ์ มายสเปซ เฟซบุ๊ก ออรัท โดยเว็บเหล่านี้มีผู้ใช้มากมาย เช่น Facebook เป็นเว็บไซต์ที่คนไทยใช้มากที่สุด ส่วนบริการเครือข่ายสังคม ที่ทำขึ้นมาสำหรับคนไทยโดยเฉพาะคือ บางกอกสเปซ ในขณะที่ออรัทเป็นที่นิยมมากที่สุด ใน ซึ่งในส่วนของเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social network) จะถูกนำไปขยายความเพิ่มเติมในส่วนถัดไป

7. จอภาพดิจิตอล (Digital signage)

เป็นการใช้ประโยชน์จากจอภาพที่มีราคาถูกลง เพื่อใช้แทนป้ายโฆษณา หรือโปสเตอร์รูปแบบต่าง ๆ ในอดีต การใช้จอภาพดิจิตอล (Digital signage) จะช่วยให้ค่าใช้จ่ายถูกลงในระยะยาว เพราะสามารถนำมาใช้ใหม่ได้ตลอดเวลา ไม่จำเป็นต้องทิ้งไปเหมือนกับโปสเตอร์ อีกทั้งยังช่วยเพิ่มศักยภาพในการแสดงผลให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้นอีกด้วย ปัจจุบันจอภาพดิจิตอล (Digital signage) ได้รับความนิยมนำมาใช้ แต่ก็มีข้อจำกัดเกี่ยวกับการติดตั้งที่ยุ่งยาก และต้องมีการดูแลรักษา จึงมักพบเฉพาะในอาคารหรือสถานที่ที่ไม่ถูกรบกวนด้วยสภาพอากาศเท่านั้น

8. IPTV

ย่อมาจาก Internet Protocol Television เป็นการให้บริการเนื้อหารายการโทรทัศน์ที่เริ่มมีในปัจจุบัน ซึ่งผู้ชมสามารถกำหนดเองได้ว่าจะดูรายการหรือเนื้อหาอะไร ไม่จำเป็นต้องรอการถ่ายทอดสัญญาณจากสถานีอีกต่อไป แต่สัญญาณจะมาจากทาง Internet และผู้ชมสามารถเลือกได้ว่าจะ

ส่งเนื้อหาหรือรายการใดมาแสดง ในปัจจุบันเริ่มมีผู้ให้บริการดังกล่าวแล้ว ได้แก่ Apple ในชื่อ Apple TV และ Google ก็ให้บริการผ่าน YouTube ในปัจจุบัน

โดยสรุปแล้ว ลักษณะของสื่อใหม่ ถูกออกแบบเพื่อเป็นตัวกลางในการสื่อสาร เป็นการสื่อสารแบบคอมพิวเตอร์เป็นตัวกลาง (CMC) ที่สามารถสื่อสารแบบกระจายตัวออกแบบเครือข่ายไปยังเครือข่าย (Many to many) สามารถส่งข้อมูลข่าวสารโดยใช้คอมพิวเตอร์เข้ารหัสและถอดรหัสระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร โดยเนื้อหาที่ส่งผ่านคอมพิวเตอร์มีทั้ง (1) ข้อความ (2) ภาพนิ่งหรือภาพเคลื่อนไหว และ (3) เสียงประกอบ โดยกระจายตัวออกอย่างไร้ขีดจำกัดครอบคลุมโลกทั้งใบ รวมไปถึงผู้ใช้สื่อใหม่สามารถแสดงลักษณะเป็นปัจเจกได้สูง และมีผลต่อปัจเจกในเรื่องของเวลาและพื้นที่ เนื่องจากใช้เทคโนโลยีการสื่อสารไร้สาย (ผ่านเครือข่ายสัญญาณไร้สาย หรือ เครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่) จึงลดข้อจำกัดเรื่องเวลาและพื้นที่ สามารถเข้าถึงข้อมูลและรับส่งข้อมูลข่าวสารที่ใดก็ได้ เวลาใดก็ได้ และสามารถรับข้อมูลข่าวสารและส่งข้อมูลข่าวสารได้ทันทีทันใด ในลักษณะเพื่อมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในระบบเครือข่ายสังคม ได้แก่ Facebook, Twitter, LINE รวมทั้งสื่อใหม่อื่น ๆ เช่น YouTube หรือ Webboard ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั่วโลก (ถอดความจาก Autumn Edwards et al, 2013)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ภาสกร จิตไคร์ครวญ (2553) ศึกษาเรื่อง "เทคโนโลยีของสื่อใหม่และการนำเสนอตัวตนต่อสังคมกับพฤติกรรมการสื่อสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์" เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาความสัมพันธ์ของบริบททางสังคม การสื่อสารออนไลน์ การมีปฏิสัมพันธ์และความเป็นส่วนตัว กับแนวคิดการนำเสนอตัวตนต่อสังคม (2) ศึกษาความสัมพันธ์ของเทคโนโลยีของสื่อใหม่ กับแนวคิดการนำเสนอตัวตนต่อสังคม (3) ศึกษาความสัมพันธ์ของแนวคิดการนำเสนอตัวตนต่อสังคม กับพฤติกรรมการสื่อสารของผู้ใช้บนสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ และ (4) ศึกษาความสัมพันธ์ของเทคโนโลยีของสื่อใหม่และแนวคิดการนำเสนอตัวตนต่อสังคม กับพฤติกรรมการสื่อสารของผู้ใช้บนเครือข่ายสังคมออนไลน์ ผลการวิจัยพบว่า (1) ผู้ใช้ส่วนใหญ่ใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นประจำทุกวันและวันละมากกว่า 3 ชั่วโมงต่อวัน (2) บริบททางสังคม การสื่อสารออนไลน์ การมีปฏิสัมพันธ์ ความเป็นส่วนตัวและเทคโนโลยีของสื่อใหม่มีความสัมพันธ์กับระดับการนำเสนอตัวตนต่อสังคม (3) ระดับการนำเสนอตัวตนต่อสังคม มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสื่อสารของผู้ใช้บนสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ (4) เทคโนโลยีของสื่อใหม่และระดับการนำเสนอตัวตนต่อสังคม มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสื่อสารของผู้ใช้บนเครือข่ายสังคมออนไลน์

ภัสรา พงษ์สุขเวชกุล (2554) ศึกษาเรื่อง “เทคโนโลยีสื่อใหม่กับการสื่อสารในครอบครัว” เป็น การวิจัยผสม ผลการวิจัยพบว่า (1) ครอบครัวมีการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ประเภทโทรศัพท์มือถือมากที่สุด รองลงมา คือคอมพิวเตอร์พีซี โทรศัพท์คอมพิวเตอร์ และคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก (2) พ่อแม่ให้ความสำคัญ กับปัจจัยด้านความจำเป็นในการดำเนินชีวิตของครอบครัวในการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ เด็กและเยาวชน เน้นคุณสมบัติของเทคโนโลยีสื่อใหม่ (3) การสื่อสารประจำวันของสมาชิกครอบครัวเป็นทั้งแบบเห็นหน้า ค่าตาและแบบผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่โดยเฉพาะโทรศัพท์มือถือ ด้วยวิธีการพูดคุยเพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสาร นัดหมาย ขอความช่วยเหลือ เป็นต้น การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ในครอบครัวจะอยู่ภายใต้กฎระเบียบแบบ แขนต่าง ๆ เช่น การให้เด็กและเยาวชนรับผิดชอบค่าโทรศัพท์ของตนเอง การกำหนดวันเวลาการใช้ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น (4) ผลทางด้านการใช้สื่อสารพบว่าเทคโนโลยีสื่อใหม่ไม่ก่อให้เกิดการสื่อสารใน ครอบครัวที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากสมาชิกครอบครัวยังคงให้ความสำคัญกับการพูดคุยหรือการปฏิสัมพันธ์แบบ เห็นหน้าค่าตา อย่างไรก็ตาม การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ช่วยให้สมาชิกครอบครัวมีความสัมพันธ์ที่ดี ต่อกัน เกิดการดูแลความปลอดภัยต่อกัน และเกิดความสะดวกสบายในการดำเนินชีวิต รวมทั้ง ผลกระทบ อื่น ๆ ได้แก่ ทางด้านสุขภาพ ทางด้านค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น ทางด้านการเรียน และทางด้านความรู้สึก

หากพิจารณาแล้ว จะเห็นว่างานวิจัยของภัสรา พงษ์สุขเวชกุล (2554) กับงานวิจัยฉบับนี้ สอดคล้องกัน อย่างไรก็ตาม งานวิจัยฉบับนี้จะมีความแตกต่างที่บริบทของสังคมที่เปลี่ยนไป กล่าวคือ ภัสรา พงษ์สุขเวชกุล (2554) ได้ศึกษางานวิจัยในปี 2554 ในงานวิจัยฉบับนี้ได้ศึกษาในปี 2560 นั้น หมายความว่า ลักษณะการสื่อสารผ่านสื่อใหม่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยด้วย ซึ่งผู้วิจัยนำงานวิจัย ของภัสรา พงษ์สุขเวชกุล (2554) มาอภิปรายกับผลการวิจัยฉบับนี้ต่อไป

ฐิตินัน บุญภาพ คอมมอน (2556) ศึกษาเรื่อง "บทบาทของสื่อใหม่ในการสร้างค่านิยมทางสังคม และอัตลักษณ์ของเยาวชนไทยในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยผสม ผลการวิจัยพบว่า เกิดค่านิยม การใช้สื่อใหม่ในการสานความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวและเพื่อน โดยกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ย 3.53 ต่อความคิดเห็นที่ว่า เทคโนโลยีสื่อใหม่ช่วยทำให้เยาวชนหาเพื่อนได้มากกว่าในโลกแห่ง ความจริง และเห็นด้วยในระดับมากต่อค่านิยมที่ว่าเทคโนโลยีสื่อใหม่ทำให้เยาวชนสามารถสานสัมพันธ์กับ เพื่อนได้มากกว่าในโลกจริง ด้วยค่าเฉลี่ย 3.48 ซึ่งข้อมูลดังกล่าว สอดคล้องกับการสัมภาษณ์กลุ่มที่พบว่า เยาวชนใช้สื่อใหม่เป็นช่องทางในการแสดงออกถึงความรัก ความหวังใยที่มีต่อพ่อแม่ ผู้ปกครองและกลุ่ม เพื่อนด้วยวิธีการส่งข้อความสั้น (SMS) และใช้แอปพลิเคชัน (Application) ในการสื่อสารเพื่อแสดงความ รักและความรู้สึกในโอกาสสำคัญต่าง ๆ ซึ่งบางครั้งเป็นความรู้สึกที่ไม่กล้าบอกต่อหน้า สื่อใหม่จึงช่วย กระชับความสัมพันธ์ระหว่างตนกับเพื่อนและครอบครัว

ณัฐพัฒน์ ชลวณิช (2556) ศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมการใช้และความคิดเห็นที่มีต่อแอปพลิเคชัน LINE ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร” เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์คือ เพื่อศึกษา ลักษณะทางประชากร พฤติกรรมการใช้ และศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่ใช้แอปพลิเคชัน LINE ของ ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า จากกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 300 คน เป็นเพศหญิง มากกว่าเพศชาย โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20 – 29 ปี รองลงมาคืออายุ 30 – 39 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด โดยส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทห้างร้านเอกชนมากที่สุด รองลงมาเป็นนักเรียน นิสิต นักศึกษา และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือน 10,001 – 20,000 บาท รองลงมาคือรายได้ไม่เกิน 10,000 บาท ด้านพฤติกรรมการใช้แอปพลิเคชัน LINE กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความถี่ในการใช้แอปพลิเคชัน LINE ทุกวัน รองลงมา มีความถี่ในการใช้ แอปพลิเคชัน LINE 3 – 4 วันต่อสัปดาห์ โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการใช้แอปพลิเคชัน LINE โดยเฉลี่ย 1 – 15 นาทีต่อครั้ง รองลงมา มีระยะเวลาในการใช้โดยเฉลี่ย 16 – 30 นาทีต่อครั้ง โดย ใช้งานแอปพลิเคชัน LINE เพื่อติดต่อกับเพื่อนมากที่สุด รองลงมา มีรูปแบบการใช้งานเพื่อติดต่อกับ ครอบครัว ส่วนลักษณะการใช้งานแอปพลิเคชัน LINE กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้เพื่อการส่งข้อความมากที่สุด รองลงมาคือลักษณะการใช้งานเพื่อส่ง Emoji, Emoticon, Sticker และมีลักษณะการใช้งานเพื่อส่ง รูปภาพตามลำดับ ขณะที่ความคิดเห็นที่มีต่อแอปพลิเคชัน LINE ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร แบ่งเป็น 4 ส่วน ได้แก่ (1) ความคิดเห็นด้านการใช้งาน พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นมากที่สุดในเรื่อง ใช้งานง่ายทำให้การติดต่อสื่อสารสะดวกขึ้น (2) ความคิดเห็นด้านอารมณ์และความรู้สึก พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นมากที่สุดในเรื่องการใช้สัญลักษณ์รูปภาพ (Emoji, Emoticon และ Sticker) สามารถช่วยในการสื่อความหมายทางอารมณ์ได้ดี (3) ความคิดเห็นด้านสังคม พบว่ากลุ่ม ตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นมากที่สุดในเรื่อง ช่วยสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างบุคคลกับบุคคล และ (4) ความคิดเห็นด้านการเรียนการทำงาน พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นมากที่สุดในเรื่อง ช่วยกันสร้างกลุ่ม (Group) สำหรับการติดต่อเพื่อนที่เรียนหรือทำงานด้วยกัน สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการใช้แอปพลิเคชัน LINE ในระดับที่เห็นด้วยมาก

อวยพร พานิช และ ทศนีย์ คำเกิงศักดิ์ (2557) ศึกษาเรื่อง "พฤติกรรม การใช้ประโยชน์ และความพึงพอใจในการสื่อสารเพื่อสร้างความหมายในแอปพลิเคชันไลน์ เป็นการวิจัยผสม เพื่อศึกษา พฤติกรรม การใช้ประโยชน์ และความพึงพอใจของกลุ่มผู้ใช้แอปพลิเคชันไลน์เพื่อการสื่อสารในเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการใช้แอปพลิเคชันไลน์จาก โทรศัพท์เคลื่อนที่แบบสมาร์ทโฟนมากที่สุดและใช้ตลอดเวลาที่ว่างจากการเรียนและการทำงาน โดยใช้ใน

การติดต่อกับเพื่อนมากที่สุด กิจกรรมที่ทำบ่อยมากที่สุดคือ แชท เพราะประหยัดกว่าคุยทางสัญญาณโทรศัพท์หรือส่งข้อความ ข้อค้นพบอื่น ๆ พบว่า ผู้ใช้มีวัตถุประสงค์ในการใช้สติ๊กเกอร์ไลน์เพื่อสื่อสารกับเพื่อน โดยใช้ประกอบการพิมพ์ข้อความให้ชัดเจนขึ้น ประหยัดเวลาในการพิมพ์และสามารถกระชับความสัมพันธ์กับคู่สนทนา ผู้รับสารสติ๊กเกอร์ไลน์คือเพื่อน ญาติพี่น้อง และเพื่อนร่วมงานเป็นหลัก รวมทั้งความถี่ในการส่งสติ๊กเกอร์ไลน์ ใช้ส่งให้เพื่อนตลอดทั้งวันที่สนทนาไม่ต่ำกว่า 10 ครั้งต่อวัน ใช้สื่อสารกับเพื่อนและญาติพี่น้องในช่วงเช้าและก่อนนอน และสื่อสารกับเพื่อนร่วมงานในช่วงกลางวันถึงค่ำ วันหยุดจะใช้สติ๊กเกอร์ไลน์กับเพื่อนและบุคคลในครอบครัวมากกว่า ส่วนกลุ่มผู้สู่วัยกลับมีความถี่ในการใช้สติ๊กเกอร์มากขึ้นเพราะความสามารถในการพิมพ์ลดลง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการใช้สื่อใหม่เพื่อสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัว” จะทำการวิจัยในลักษณะการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ในการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์เพื่อการวิจัย โดยรายละเอียดและขั้นตอนที่ได้กำหนดขึ้นเป็นระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการใช้สื่อใหม่เพื่อสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัว” มีกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ได้แก่ (1) เยาวชนที่ใช้สื่อใหม่ และ (2) บุคคลที่มีสถานะเป็นพ่อหรือแม่ที่ใช้สื่อใหม่

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคคลที่มีสถานะเป็นพ่อหรือแม่ที่ใช้สื่อใหม่ และ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเยาวชนที่ใช้สื่อใหม่ ผู้วิจัยจะทำการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ที่มีคุณสมบัติเป็นเยาวชนที่ใช้สื่อใหม่ และ บุคคลที่มีสถานะเป็นพ่อหรือแม่ที่ใช้สื่อใหม่ จากการสุ่มตัวอย่างโดยอาศัยหลักเครือข่าย (Network sampling) เนื่องจากสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยไม่รู้จัก ข้อมูลสัมภาษณ์ที่ได้มาจะมีความน่าเชื่อถือ โดยผู้วิจัยจะเริ่มจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเครือข่ายของผู้วิจัย จากนั้นผู้วิจัยจะขอให้ผู้ให้ข้อมูลแนะนำรายชื่อของบุคคลอื่น ๆ ที่เป็นลักษณะตามกลุ่มตัวอย่าง จนเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างครบ โดยกลุ่มตัวอย่างจำนวน 14 คน แบ่งได้ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเยาวชนที่ใช้สื่อใหม่ เป็นเยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล อาศัยอยู่ในครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่ จำนวน 8 คน แบ่งเป็น เพศชาย (ลูกชาย) จำนวน 4 คน และ เพศหญิง (ลูกสาว) จำนวน 4 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคคลที่มีสถานะเป็นพ่อหรือแม่ที่ใช้สื่อใหม่ เป็นบุคคลที่มีสถานะเป็นพ่อหรือแม่ที่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล อาศัยอยู่ในครอบครัวที่มีลูกตามลักษณะกลุ่มตัวอย่าง สัมภาษณ์บุคคลที่มีสถานะเป็นพ่อ หรือ แม่ บุคคลใดบุคคลหนึ่งในครอบครัวเท่านั้น จำนวน 6 คน แบ่งเป็น พ่อ จำนวน 3 คน และ แม่ จำนวน 3 คน

ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเยาวชนที่ใช้สื่อใหม่กับบุคคลที่มีสถานะเป็นพ่อหรือแม่ที่ใช้สื่อใหม่ ไม่มีความสัมพันธ์กัน และไม่ใช่อาศัยอยู่ในครอบครัวเดียวกัน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยออกแบบวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือกับผู้ให้ข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์ โดยแบบสัมภาษณ์นั้น ผู้วิจัยจะใช้กับการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ในลักษณะการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับบุคคลที่มีสถานะเป็นพ่อหรือแม่ที่ใช้สื่อใหม่และเยาวชนที่ใช้สื่อใหม่ โดยติดต่อและเก็บรวบรวมข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งยังสามารถถามเจาะลึกในบางเรื่องนอกเหนือจากที่เตรียมไว้ เพื่อให้ได้รายละเอียดของข้อมูลที่น่าสนใจเพิ่มเติมและสามารถสอบถามกรณีที่ทำให้คำตอบอย่างคลุมเครือไม่ชัดเจน ดังนั้นการสัมภาษณ์ของผู้วิจัยจะใช้วิธีสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์อิงโครงสร้างปานกลาง (Moderated Scheduled Interview) ในการเก็บข้อมูลในการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม โดยมีประเด็นในการสัมภาษณ์ ดังนี้

- พฤติกรรมการสื่อสารโดยทั่วไปกับบุคคลในครอบครัวของผู้ให้สัมภาษณ์
- พฤติกรรมการใช้สื่อใหม่ของผู้ให้สัมภาษณ์
- พฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัวและการใช้สื่อใหม่กับการส่งผลต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวของผู้ให้สัมภาษณ์

2. ผู้วิจัยเตรียมการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยการนัดหมายกลุ่มตัวอย่างเพื่อสัมภาษณ์ เริ่มจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเครือข่ายที่ผู้วิจัยรู้จัก เป็นบุคคลที่มีสถานะเป็นพ่อหรือแม่ที่ใช้สื่อใหม่ 1 คน และ เยาวชนที่ใช้สื่อใหม่ 1 คน โดยจะขอชื่อและหมายเลขโทรศัพท์บุคคลที่รู้จักที่ตรงกับคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนัดหมายสัมภาษณ์ในผู้ให้ข้อมูลบุคคลต่อไปได้

3. ผู้วิจัยเตรียมเครื่องมือประกอบการสัมภาษณ์ ได้แก่ (1) แบบสัมภาษณ์อิงโครงสร้างปานกลาง (2) สมุดจดบันทึกการสัมภาษณ์ (3) เครื่องบันทึกเสียงสัมภาษณ์ รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เช่น ยานพาหนะ อาหารหรือเครื่องดื่มรับรองผู้ให้ข้อมูล ฯลฯ

4. ผู้วิจัยได้พบกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อดำเนินการสัมภาษณ์ โดยสถานที่ที่นัดหมายเป็นสถานที่ที่ผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูลเดินทางสะดวก และเป็นสถานที่ที่รโหฐาน ไม่ลับตาคน เช่น ร้านอาหาร ห้างสรรพสินค้า สวนสาธารณะ หรือสถานที่อื่น ๆ ตามความสะดวกของผู้ให้ข้อมูล ก่อนดำเนินการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียงเพื่อเก็บข้อมูลที่ตกลงจากการจดบันทึกไว้ โดยการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะใช้เวลาประมาณ 30 นาที หรือมากกว่านั้นหากผู้ให้ข้อมูลมีข้อมูลเชิงลึกและสะดวกด้านเวลา

ทั้งนี้ การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ทั้งกลุ่มบุคคลที่มีสถานะเป็นพ่อหรือแม่ที่ใช้สื่อใหม่ และกลุ่มเยาวชนที่ใช้สื่อใหม่ ผู้วิจัยสามารถสัมภาษณ์สลับกลุ่มตัวอย่างได้โดยไม่ต้องเรียงลำดับก่อนหลัง

การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล

จากระเบียบวิธีวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยมีขั้นตอนการวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. เมื่อได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะนำมาแยกหมวดหมู่ของผู้ให้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มบุคคลคนที่มีสถานะเป็นพ่อหรือเป็นแม่ที่ใช้สื่อใหม่ 6 คน แบ่งเป็นบุคคลผู้เป็นพ่อ 3 คน บุคคลผู้เป็นแม่ 3 คน และ กลุ่มเยาวชนที่ใช้สื่อใหม่ 8 คน แบ่งเป็นเยาวชนที่มีสถานะเป็นลูกชาย 4 คน และเยาวชนที่มีสถานะเป็นลูกสาว 4 คน โดยแยกการวิเคราะห์แต่ละบุคคลในผลการวิจัยเป็นตัวเลข ดังนี้

- บุคคลที่มีสถานะเป็นพ่อ แทนหมายเลข 1, 2 และ 3
- บุคคลที่มีสถานะเป็นแม่ แทนหมายเลข 4, 5 และ 6
- เยาวชนที่ใช้สื่อใหม่ เป็น ลูกชาย แทนหมายเลข 7, 8, 9 และ 10
- เยาวชนที่ใช้สื่อใหม่ เป็น ลูกสาว แทนหมายเลข 11, 12, 13 และ 14

2. นำข้อมูลทั้งสองกลุ่มมาเรียบเรียงจากการสัมภาษณ์ โดยการเรียบเรียงคำสัมภาษณ์จากการจดบันทึกและถอดเทปสัมภาษณ์ เรียบเรียงเป็นบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลบุคคลนั้น

3. หลังจากได้ชุดข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลของบทสัมภาษณ์มาวิเคราะห์และตีความร่วมกับแบบสัมภาษณ์อิงโครงสร้างปานกลาง ในการตีความข้อมูลจากบทสัมภาษณ์นี้ ผู้วิจัยทำการตีความข้อมูลทั้งหมดในลักษณะการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์แล้ว ผู้วิจัยจะอภิปรายผลจากข้อมูลการวิจัยในบทต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการใช้สื่อใหม่เพื่อสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัว” ได้ทำการวิจัยในลักษณะการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ในการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์เพื่อการวิจัย โดยรายละเอียดของผลการวิจัย ผู้วิจัยแบ่งหัวข้อตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อใหม่ของบุคคลในครอบครัว
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อใหม่เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการใช้สื่อใหม่เพื่อสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัว” แบ่งหัวข้อตามวัตถุประสงค์ โดยก่อนที่ผู้วิจัยจะเสนอรายละเอียดผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยในเรื่องลักษณะครอบครัวที่ได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

4.1 ลักษณะครอบครัวของผู้ให้ข้อมูล

จากที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ตั้งแต่วันที่ 17 มกราคม ถึง วันที่ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเป็นบุคคลในครอบครัว มีบทบาทในครอบครัวเป็นทั้ง พ่อ แม่ ลูกชาย และลูกสาว จำนวน 14 คน เท่ากับ 14 ครอบครัว ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยผู้ให้ข้อมูลแต่ละคนไม่มีความสัมพันธ์ในครอบครัวซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ผู้ให้ข้อมูลทุกคนไม่มีความเกี่ยวข้องกัน ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดเป็นพ่อ 3 คน เป็นแม่ 3 คน ผู้มีสถานะเป็นลูก ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากระเบียบวิธีวิจัยเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมปลาย เป็นลูกชาย 4 คน เป็นลูกสาว 4 คน โดยลักษณะครอบครัวมีความแตกต่างกัน สามารถแจกแจงเป็นตารางได้ ดังนี้

ตารางที่ 4.1 แจกแจงลักษณะผู้ให้ข้อมูลและลักษณะครอบครัวของผู้ให้ข้อมูล

ลำดับที่	ผู้ให้ข้อมูล	อายุ (ปี)	อาชีพ / ระดับชั้นเรียน	ลักษณะครอบครัว
1	พ่อ หมายเลข 1	53	ธุรกิจส่วนตัว	ครอบครัวเดี่ยว (ลูกสาว ม.6)
2	พ่อ หมายเลข 2	45	พนักงานบริษัท	ครอบครัวเดี่ยว (ลูกสาว ม.6)
3	พ่อ หมายเลข 3	51	พนักงานบริษัท	ครอบครัวเดี่ยว (ลูกชาย ม.4)
4	แม่ หมายเลข 1	53	แม่บ้าน	ครอบครัวเดี่ยว (ลูกชาย ม.5)
5	แม่ หมายเลข 2	49	พนักงานบริษัท	ครอบครัวเดี่ยว (ลูกสาว ม.4,6)
6	แม่ หมายเลข 3	46	แม่บ้าน	ครอบครัวเดี่ยว (ลูกสาว ม.5)
7	ลูกชาย หมายเลข 1	17	มัธยมศึกษาปีที่ 6	ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว (พ่อ)
8	ลูกชาย หมายเลข 2	17	มัธยมศึกษาปีที่ 6	ครอบครัวขยายกึ่งเลี้ยงเดี่ยว (แม่)
9	ลูกชาย หมายเลข 3	18	มัธยมศึกษาปีที่ 6	ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว (แม่)
10	ลูกชาย หมายเลข 4	17	มัธยมศึกษาปีที่ 5	ครอบครัวเดี่ยว
11	ลูกสาว หมายเลข 1	16	มัธยมศึกษาปีที่ 5	ครอบครัวเดี่ยว
12	ลูกสาว หมายเลข 2	16	มัธยมศึกษาปีที่ 5	ครอบครัวเดี่ยว
13	ลูกสาว หมายเลข 3	16	มัธยมศึกษาปีที่ 4	ครอบครัวเดี่ยว
14	ลูกสาว หมายเลข 4	17	มัธยมศึกษาปีที่ 5	ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว (แม่)

จากตารางที่ 4.1 ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์พ่อกับแม่ที่อยู่ในครอบครัวเดี่ยวทั้งหมด สำหรับลูกนั้น ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่มีลักษณะครอบครัวแตกต่างกันไป ทั้งแบบครอบครัวเดี่ยว ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว และครอบครัวขยาย โดยเฉพาะผู้ให้ข้อมูลที่อยู่ในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว คือ (1) ลูกชายหมายเลข 1 อยู่ในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวกับพ่อ (2) ลูกชายหมายเลข 3 อยู่ในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวกับแม่ (3) ลูกสาวหมายเลข 4 อยู่ในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวกับแม่ สำหรับลูกชายหมายเลข 2 อยู่ในครอบครัวขยายกึ่งเลี้ยงเดี่ยว โดยลูกชายหมายเลข 2 ให้ข้อมูลว่า อยู่ในครอบครัวที่มีญาติฝ่ายแม่อาศัยด้วย แต่แบ่งอาณาเขตกันอยู่ ลูกชายหมายเลข 2 จะอยู่กับแม่ในบ้านหลังหนึ่งในหลาย ๆ หลังรวมกัน

สิ่งหนึ่งที่ผู้วิจัยรับทราบจากผู้ให้ข้อมูลเป็นลูกสาวหมายเลข 3 คือ อยู่ในครอบครัวลักษณะครอบครัวเดี่ยว คือ อยู่กับพ่อและแม่ แต่พ่อและแม่มีสถานะหย่ากันตามกฎหมาย

ผู้วิจัยได้สอบถามถึงความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว โดยเฉพาะกับพ่อและแม่ในครอบครัว พบว่า ครอบครัวที่พ่อและแม่มีความสัมพันธ์ที่ดีจะอยู่ในครอบครัวเดียวเกือบทุกครอบครัว ยกเว้นครอบครัวของลูกสาวหมายเลข 3 คือ พ่อแม่ยังอยู่ด้วยกันในบ้าน แต่สถานะทางกฎหมายคือหย่ากัน ลูกสาวหมายเลข 3 จึงกล่าวกับผู้วิจัยว่า พวกเขาต่างคนต่างอยู่ในบ้านหลังเดียวกัน

ขณะที่ในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวของ ลูกชายหมายเลข 2 และ ลูกชายหมายเลข 3 ทั้งสองคนอยู่กับแม่ ซึ่งแม่ทั้งสองครอบครัวมีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีกับพ่อ จึงแยกกันอยู่ ขณะเดียวกัน ครอบครัวของลูกสาวหมายเลข 4 เป็นครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว ซึ่งลูกสาวอยู่กับแม่เพียงสองคน เหตุผลเพราะพ่อเสียชีวิตตั้งแต่อายุ 2 ปี

ในเรื่อง พฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัว พบว่า ช่วงเวลาที่พ่อ แม่ ลูกชาย และ ลูกสาว จะได้พบปะพูดคุยกับบุคคลในครอบครัว เกือบทุกครอบครัวของผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่าจะพบปะพูดคุยซึ่งหน้ากันเมื่อถึงเวลารับประทานอาหารเย็นที่บ้าน รองมาคือช่วงเวลาที่ลูกกลับบ้าน และช่วงเวลาวันหยุดเสาร์อาทิตย์ที่ลูกชายและลูกสาวไม่ได้ไปเรียน มีสองครอบครัวที่ไม่เป็นไปตามครอบครัวส่วนใหญ่ คือ ครอบครัวของแม่หมายเลข 1 ที่มีลูกชายอยู่โรงเรียนประจำ ทำให้ได้พบปะพูดคุยกันซึ่งหน้าช่วงเวลาวันหยุดเสาร์อาทิตย์เท่านั้น กับครอบครัวของลูกสาวหมายเลข 4 ที่แม่จะต้องทำงานจนบางวันลูกสาวกลับถึงบ้านก่อนต้องอยู่บ้านคนเดียว

ประเด็นการดูแลบุคคลในครอบครัว จากการสัมภาษณ์ทั้งฝ่ายพ่อแม่และฝ่ายลูก พบในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูก การอบรมหรือการสอน กิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว การควบคุม และวิธีการสื่อสารระหว่างพ่อแม่กับลูก ดังต่อไปนี้

เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูก ในฝ่ายพ่อแม่ ผู้วิจัยพบว่า พ่อแม่ทั้ง 6 ตัวอย่างได้บอกกับผู้วิจัยว่ามีความสัมพันธ์ที่ดี โดยพ่อและแม่ทั้ง 6 ตัวอย่างได้ยกตัวอย่างให้ผู้วิจัยทราบว่า ลูกของพ่อแม่กลุ่มตัวอย่างจะเข้าหาเพื่อพูดคุยในประเด็นของลูก ๆ เอง โดยเรื่องที่ลูกจะเข้ามาพูดคุยด้วย เรียงลำดับตามที่เหมือนกันที่สุดสามลำดับแรก คือ เรื่องในชีวิตประจำวันหรือเรื่องในโรงเรียน เรื่องการเรียน และเรื่องที่ลูกชอบหรือสนใจ ขณะเดียวกัน พ่อแม่ทั้ง 6 ตัวอย่างเข้าหาลูกเพื่อพูดคุยกับลูกในเรื่องที่พ่อแม่ต้องการรับรู้ เรียงลำดับตามที่เหมือนกันที่สุดสามลำดับแรก คือ เรื่องการเรียน (ครอบคลุมเรื่องการเรียนต่อ) เรื่องเรื่องในชีวิตประจำวันหรือเรื่องในโรงเรียน และ เรื่องการใช้เงิน สำหรับการสัมภาษณ์ฝ่ายลูก ผู้วิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างลูกที่กล่าวว่ามีสัมพันธ์ที่ดีกับพ่อแม่ คือ ลูกชายหมายเลข 4 ลูกสาวหมายเลข 1 และลูกสาวหมายเลข 2 จะสนิทกับแม่มากกว่าพ่อ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับแม่ฝ่ายเดียว (ไม่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับพ่อ) ได้แก่ ลูกชายหมายเลข 2 เนื่องจากเขากล่าวว่าไม่ได้คุยกัน

เพราะแยกกันอยู่กับแม่และนาน ๆ ถึงได้คุยกันบ้าง ลูกชายหมายเลข 3 เนื่องจากเขากล่าวว่าไม่ได้คุยกัน เพราะแยกกันอยู่กับแม่ รวมถึงลูกสาวหมายเลข 4 เนื่องจากพ่อเสียชีวิตไปแล้ว ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับพ่อฝ่ายเดียว (ไม่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับแม่) ได้แก่ ลูกชายหมายเลข 1 เนื่องจากอยู่กับพ่อและพี่ชาย แม่ของเขาทำงานอยู่ต่างจังหวัด (แยกกันอยู่) นาน ๆ ครั้งถึงได้พูดคุยกัน ส่วนลูกสาวหมายเลข 3 ผู้วิจัยพบว่า เธอกล่าวว่ามีความสัมพันธ์ที่ดีกับแม่ แต่ในการสัมภาษณ์ เธอยกตัวอย่างว่าเวลาที่คุยกันจะมีการใช้คำพูดที่กระทบกระแทกกับเธอ รวมไปถึงแม่เคยใช้อารมณ์พูดคุยกับลูก จนเธอกล่าวว่าเธอมีเพื่อนแม่บ้าง รวมถึงเธอกล่าวว่าแม่ต้องเดินทางไปทำงานต่างประเทศเป็นบางครั้ง ผู้วิจัยจึงสันนิษฐานว่าลูกสาวหมายเลข 3 อาจไม่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับพ่อและแม่เลย เนื่องจากตัวอย่างที่กล่าวนั้น อีกทั้งไม่ได้คุยกับพ่อแม้ว่าพ่อจะอยู่บ้าน เพราะแม่กับพ่อหย่ากันด้วย ดังนั้น จากความสัมพันธ์ทั้งหมดที่กล่าวนั้น ผู้วิจัยจะอธิบายจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเพิ่มเติม เพื่อความหนักแน่นในการเสนอผลการวิจัยที่กล่าวนั้น โดยเสนอเพิ่มเติมต่อไป

การอบรมหรือการสอน ในฝ่ายพ่อแม่ ผู้วิจัยพบว่า การอบรมหรือการสอนในผู้ให้ข้อมูลทุกคนมีความแตกต่างกันไป ทางด้านผู้ให้ข้อมูลที่เป็นพ่อ พ่อหมายเลข 1 จะเน้นการสอนเรื่องการใช้เงิน เนื่องจากลูกสาวของผู้ให้ข้อมูลยังไม่มีรายได้แต่มีสิ่งที่ตัวเองต้องการจึงต้องรบกวนพ่อออกค่าใช้จ่ายให้ รองลงมาคือเรื่องอนาคตกับการประกอบอาชีพ เพราะยังเป็นห่วงในหน้าที่การงานในอนาคตของลูก จึงแนะนำอาชีพต่าง ๆ และสาขาวิชาที่จะเรียนเพื่อประกอบอาชีพในอนาคต ของพ่อหมายเลข 2 จะสอนลูกสาวเรื่องวินัยและความรับผิดชอบ เช่น รับผิดชอบเรื่องการบ้าน เรื่องงานบ้าน โดยเฉพาะเรื่องงานบ้านที่ต้องบอกกล่าว บางครั้งสังเกตลูกสาวของเขาก็รับผิดชอบมากเกินไปจนเครียด พ่อจึงบอกให้ลดงานลงเพื่อผ่อนคลายด้วย แต่เรื่องการเรียน พ่อหมายเลข 2 จะสอนการบ้านในช่วงเวลากลางคืนหลังจากกินข้าวเย็นในครอบครัวและอาบน้ำแล้ว ของพ่อหมายเลข 3 จะสอนเรื่องการใช้ชีวิตเป็นหลัก เช่น การทำงานบ้าน การใช้เงิน ความรับผิดชอบ รองลงมาคือ เรื่องแนะนำการเรียนในอนาคต พ่อหมายเลข 3 ได้ยอมรับกับผู้วิจัยว่าเขาคาดหวังให้ลูกได้เรียนหรือมีอาชีพที่เขาต้องการ แต่เขาก็คิดว่าเรื่องนี้บังคับไม่ได้ เพราะลูกชายเขาอยากทำอะไรก็เป็นชีวิตของเขา เรามีหน้าที่สอนเขาให้เป็นคนดีของสังคม

สำหรับการอบรมหรือการสอนของผู้ให้ข้อมูลที่เป็นแม่ แม่หมายเลข 1 จะไม่ค่อยห่วงลูกชายเท่าไรนัก เพราะลูกชายอยู่โรงเรียนประจำ โรงเรียนได้สอนลูกชายในทุก ๆ วันอยู่แล้ว นอกจากเสาร์อาทิตย์หรือปิดเทอมก็จะอยู่กับครอบครัว แต่ก็มีเรื่องที่อบรมหรือสอนด้วย คือ เรื่องการอยู่ในสังคม โรงเรียนประจำ โดยเฉพาะเรื่องรุ่นพี่รุ่นน้อง แม่จะสอนลูกชายว่าอย่าแกล้งหรือรังแกรุ่นน้อง ให้เอ็นดูและแบ่งปันแก่พวกเขา ส่วนแม่หมายเลข 2 กล่าวว่า เขาจะไม่อบรมหรือสอน แต่เขาใช้ชีวิตเดือน คือการไม่

บังคับ พูดให้เขาคิด เหมือนเพื่อนเตือนเพื่อน เช่น เตือนเรื่องการใช้โทรศัพท์ในที่สาธารณะ เตือนว่าอย่าเล่นเวลายืนรอรถสาธารณะ จะมีคนมาฉกมาแย่งไปจากมือ เตือนเรื่องอ่านหนังสือในช่วงสอบ เตือนเรื่องแบ่งเวลา ส่วนแม่หมายเลข 3 กล่าวว่าได้อ่านเรื่องทั่ว ๆ ไป แต่มียกตัวอย่างคือ สอนเรื่องการเข้าสังคม คือ ให้คบเพื่อนหลาย ๆ กลุ่มหลายคน คนอื่นจะได้ช่วยได้ สอนเรื่องการเรียน และเรื่องงานบ้าน

ในมุมมองของผู้ให้ข้อมูลที่เป็นลูกชายและลูกสาว ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มนี้ได้สะท้อนเรื่องการอบรมและการสอนของพ่อหรือแม่ของพวกเขา ดังนี้ ลูกชายหมายเลข 1 เป็นครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่อยู่กับพ่อ เขากล่าวว่า พ่อจะสอนเรื่องการแบ่งเวลา คือ เขามีพฤติกรรมติดเกม พ่อจะบอกมาให้เบาลงหน่อย แบ่งเวลาไปทำอย่างอื่นบ้าง ลูกชายหมายเลข 2 เป็นครอบครัวขยายถึงเลี้ยงเดี่ยวที่อยู่กับแม่ เขากล่าวว่าแม่จะสอนแทบทุกเรื่อง เช่น เรื่องการตื่นไปโรงเรียน เรื่องทำการบ้าน สองเรื่องนี้เป็นเรื่องที่แม่อบรมทุกวัน รองลงมาคือ เรื่องการใช้เงิน คือ ให้ประหยัดใช้จ่าย ลูกชายหมายเลข 3 เป็นครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่อยู่กับแม่ เขากล่าวว่าแม่จะสอนว่าไม่ให้ทะเลาะวิวาทกับคนอื่น เพราะแม่รู้ว่าเขาเคยไปมีเรื่องทะเลาะวิวาทมาก่อน อีกเรื่องคือเรื่องผู้หญิง คือ แม่รู้ว่าเขามีแฟน แม่จึงสอนให้เขาป้องกันการมีเพศสัมพันธ์เพื่อไม่ให้มีเพศสัมพันธ์กับแฟนแล้วท้อง ลูกชายหมายเลข 4 เป็นครอบครัวเดี่ยว เขาสนิทกับแม่มากกว่าพ่อ ได้กล่าวว่าแม่จะสอนเรื่องงานบ้าน คือ ให้ทำเป็นกิจวัตร หากช่วยได้ต้องช่วย รองลงมาคือเรื่องการใช้เงิน คือ สอนให้ประหยัด อยากรได้อะไรให้ซื้อเอง แต่พ่อของเขาก็ได้สอนเขาเรื่องการใช้เงินเหมือนกัน แต่จะมีแตกต่างกัน คือ พ่อจะสอนเรื่องการเรียน คือ การอ่านหนังสือ การสอบเข้ามหาวิทยาลัย และสอนเรื่องแนวทางการทำงานในอาชีพต่าง คือ เรียนสาขาวิชาต่าง ๆ แล้วทำงานอะไรได้บ้าง

ด้านของลูกสาวที่ได้รับการอบรมการสอนจากพ่อแม่ ลูกสาวหมายเลข 1 เป็นครอบครัวเดี่ยว กล่าวว่า แม่ซึ่งสนิทกว่าพ่อจะสอนเรื่องสุขภาพ คือให้ดูแลสุขภาพของตัวเอง อย่านอนดึก โดยเฉพาะเรื่องอาหารการกิน แม้ว่าแม่จะสอนแล้วแต่ก็ยังไม่กินผักจนแม่ต้องซื้อวิตามินมาทดแทน ส่วนพ่อจะสอนเรื่องการเข้าสังคม คือ ให้เข้าหาเพื่อน อย่าคุยกับเพื่อนด้วยการใช้อารมณ์ ลูกสาวหมายเลข 2 เป็นครอบครัวเดี่ยว กล่าวว่า แม่ซึ่งสนิทกว่าพ่อจะสอนเรื่องมารยาท การปฏิบัติตัวกับผู้ใหญ่ ซึ่งเธอไม่ค่อยปฏิบัติตามเท่าไร สำหรับพ่อจะสอนเรื่องการเรียนบ้างเล็กน้อย ส่วนมากจะเป็นบ่นเรื่องการเรียนมากกว่า ลูกสาวหมายเลข 3 เป็นครอบครัวเดี่ยวที่พ่อแม่หย่ากันแต่อยู่ร่วมกัน จะคุยกับแม่มากกว่าพ่อ แม่จะสอนเรื่องการเข้าสังคม คือ ให้คบเพื่อนที่ดี ถ้าจะคบเพื่อนที่ไม่ดีก็คบได้แต่ต้องเพื่อนคนนั้นให้มาทางที่ดีด้วย รวมถึงการคบแฟนผู้ชาย คือ แม่จะไม่ให้ลูกสาวมีแฟน แต่ลูกสาวก็เชื่อและปฏิบัติตาม ส่วนลูกสาวหมายเลข 4 เป็นครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่อยู่กับแม่ มีความสัมพันธ์ที่ดี เนื่องจากลูกสาวจะเรียกแม่ว่า “พี่” และมีการคุยกันแบบพี่น้องมากกว่าแม่ลูกเนื่องจากอายุห่างกันไม่มาก ลูกสาวอายุ 17 ปี ส่วนแม่อายุ 35 ปี เธอกกล่าวว่า

แม่จะไม่ได้สอนอะไร ให้คิดเอง ทำเองทุกอย่าง แต่ผู้วิจัยสอบถามอีกก็พบว่า แม่มีوبرบเรื่องการไปโรงเรียนบ้างบางครั้ง คือ ให้ไปเรียนตรงเวลา อย่าไปสายเพราะบ้านใกล้โรงเรียน

ในเรื่องกิจกรรมที่ทำร่วมกันเพื่อสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัว พบว่า ทุกครอบครัวจะมีกิจกรรมที่ทำเหมือนกันหมด นั่นคือ การไปกินข้าวนอกบ้านในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ สถานที่ที่ไปกินข้าวกันจะเป็นร้านอาหารและห้างสรรพสินค้า ทั้งนี้ แต่ละครอบครัวมีกิจกรรมอื่น ๆ ที่แตกต่างกันไป ดังนี้ แม่หมายเลข 2 กล่าวว่า ถ้าไม่ไปกินข้าวนอกบ้านกันก็จะทำกับข้าวกินกันในบ้าน โดยทุกคนในบ้านจะมีหน้าที่ประกอบอาหารร่วมกัน เช่น กินหมูกระทะกันในบ้าน ครอบครัวของแม่หมายเลข 3 จะออกไปเที่ยวแบดมินตันที่สนามกับลูกสาว ขณะเดียวกัน หากลูกสาวอยู่บ้านก็จะดูทีวีกับพ่อ ในส่วนของผู้ให้ข้อมูลที่เป็นลูกชายและลูกสาว พบว่า ครอบครัวของลูกชายหมายเลข 1 ตัวเขาเป็นคนชอบเล่นเกม พ่อของเขาจะเข้ามาเล่นเกมกับเขาด้วย ครอบครัวของลูกชายหมายเลข 3 จะไปเที่ยวต่างจังหวัดในครอบครัวและญาติเมื่อถึงสุดสัปดาห์ ครอบครัวของลูกสาวหมายเลข 1 จะชมรายการโทรทัศน์ต่างประเทศ (ละครซีรีส์ของเกาหลีใต้) ในช่วงวันธรรมดาหลังจากกลับบ้านและวันหยุดสุดสัปดาห์ รวมทั้งประกอบอาหารและกินอาหารจำพวกของปิ้งย่าง หมูกระทะกันในวันหยุดสุดสัปดาห์ ครอบครัวของลูกสาวหมายเลข 2 ในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์จะรวมกันไปนอนห้องเดียวกัน โดยที่ได้พูดคุยกันและดูโทรทัศน์ร่วมกันด้วย และช่วงวันหยุดในบางครั้งอาจร่วมกันทำสวนในบ้าน ครอบครัวของลูกสาวหมายเลข 3 จะไปเที่ยวต่างจังหวัดที่ใกล้กับกรุงเทพมหานครกับแม่ เช่น ตลาดน้ำ ส่วนครอบครัวของลูกสาวหมายเลข 4 ในวันหยุดสุดสัปดาห์แม่และลูกสาวจะไปชมภาพยนตร์ด้วยกันบ่อย

ในเรื่องของการควบคุมที่พ่อแม่กำลังควบคุมอยู่ ผู้วิจัยพบว่า พ่อและแม่ผู้ให้ข้อมูลทุกคนพยายามในการควบคุมลูก ๆ ของพวกเขา เรื่องที่ควบคุมเหมือนกันในสองอันดับแรก ได้แก่ (1) เรื่องการเรียน เช่น การตรวจสอบผลการเรียน การพูดคุยถึงการศึกษาค้นคว้า การถามถึงการบ้านและการควบคุมการทำบ้าน แต่จะมีการพูดถึงการควบคุมเพื่อให้เรียนต่อระดับมหาวิทยาลัยตามความต้องการของพ่อหรือแม่และไม่ได้ควบคุมเรื่องการเรียนต่อ โดยผู้ให้ข้อมูลที่ควบคุมการเรียนต่อตามความต้องการ ได้แก่ พ่อหมายเลข 1 พ่อหมายเลข 2 และ แม่หมายเลข 2 ส่วนพ่อและแม่ผู้ให้ข้อมูลที่เหลือ ไม่ได้ควบคุมลูกว่า จะต้องเรียนตามที่พ่อแม่ต้องการ (2) เรื่องในชีวิตประจำวันทั่วไป ถ้าเป็นลูกผู้ชาย พ่อหมายเลข 3 ควบคุมเรื่องการกลับบ้านให้ตรงเวลา แม่หมายเลข 1 ก็ควบคุมเรื่องนี้เช่นกัน แต่จะเพิ่มเติมคือการระมัดระวังตัวในการเดินทาง เพื่อไม่ให้เกิดเหตุการณ์เลวร้าย เช่น มีฉาชีพขโมยสิ่งของมีค่า หรือ การทะเลาะวิวาทซึ่งกับบุคคลอื่นซึ่งไม่สามารถควบคุมฝ่ายตรงข้ามได้ ส่วนลูกผู้หญิง พ่อหมายเลข 2 ควบคุมเรื่องการทำงานบ้าน แม่หมายเลข 2 และหมายเลข 3 ควบคุมเรื่องการใช้เวลา เช่น ควบคุมการดูทีวี การเล่นเกมคอมพิวเตอร์

เวลาเข้านอน เป็นต้น รวมทั้งมีเรื่องอื่น ๆ ที่พ่อและแม่ควบคุม เช่น พ่อหมายเลข 1 ควบคุมลูกสาวเรื่องการใช้เงินอย่างประหยัด คือ ลูกสาวจะรีบรื้อให้พ่อชื่อของให้ พ่อจะควบคุมว่าจะต้องช่วยกันเก็บเงินชื่อพ่อหมายเลข 2 ควบคุมเรื่องสุขภาพและอาหารการกิน คือ ให้กินน้อยลงเพราะจะอ้วนขึ้น

ส่วนของผู้ให้ข้อมูลที่เป็นลูกชายและลูกสาว ในมุมมองของพวกเขา ผู้วิจัยได้ถามถึงการรับรู้จากการควบคุมของพ่อแม่ของพวกเขา รวมทั้ง เรื่องที่ลูกชายและลูกสาวสามารถมีอำนาจควบคุมพ่อแม่ของพวกเขาได้ โดย ลูกชายหมายเลข 1, 2 และ 4 จะรับรู้การควบคุมของพ่อหรือแม่ได้ และจะทำตามที่ควบคุมบ้าง ไม่ทำตามที่ควบคุมบ้าง เช่น ลูกชายหมายเลข 1 พ่อจะควบคุมเรื่องการเล่นเกมส์ ลูกชายหมายเลข 2 แม่จะควบคุมเรื่องการใช้เงินและการทำงานบ้าน ลูกชายหมายเลข 3 แม่จะควบคุมเรื่องให้ช่วยกิจการธุรกิจของบ้านคือการส่งสินค้า ลูกชายหมายเลข 4 พ่อจะควบคุมเรื่องการพูดกับผู้ใหญ่และแม่จะควบคุมเรื่องให้ทำงานบ้าน ส่วนผู้ที่เป็นลูกสาว พ่อและแม่ของผู้ให้ข้อมูลที่เป็นลูกสาวมีความแตกต่างกันไป ได้แก่ ลูกสาวคนที่ 1 แม่จะควบคุมเรื่องการใช้เงิน ลูกสาวคนที่ 2 แม่จะควบคุมเรื่องการเรียนและการกลับบ้านเป็นเวลา ลูกสาวคนที่ 3 แม่จะควบคุมเรื่องการคบผู้ชาย คือ ไม่ต้องการให้ลูกสาวมีแฟน ส่วน ลูกสาวคนที่ 4 แม่จะควบคุมเรื่องการเข้าสังคม คือ แม่จะควบคุมว่าไม่ให้ไปนอนบ้านเพื่อน และแม่จะให้ลูกสาวเปิด GPS จากโทรศัพท์มือถือของลูก ถ้าลูกสาวปิด GPS แม่จะโทรมาถามว่าปิดทำไม ซึ่งลูกสาวทุกคนรับรู้และยอมรับการควบคุมของแม่ แต่ลูกสาวหมายเลข 2 จะต่อต้านเรื่องการกลับบ้านเป็นเวลา คือ เธอบอกกับผู้วิจัยว่าไม่ได้ทำตามที่แม่บังคับ ผู้วิจัยยังสังเกตว่า จากที่ลูกสาวทุกคนให้ข้อมูล จึงได้รู้ว่า พ่อของลูกสาวทุกคนไม่ได้มีเรื่องที่ต้องควบคุมลูกสาว

ในเรื่องที่ลูกชายและลูกสาวสามารถมีอำนาจควบคุมพ่อแม่ของพวกเขาได้ ลูกชายหมายเลข 1 กล่าวว่า พ่อจะตามใจ อยากรีไ้ทำอะไรก็ซื้อให้ แต่ต้องทำตัวให้ดี รวมถึงทำงานบ้านให้ด้วย ลูกชายหมายเลข 2 จะให้แม่ทำงานบ้านและงานที่ผู้หญิงถนัด เช่น รีดผ้า เย็บปักถักร้อย ลูกชายหมายเลข 3 สามารถขอค่าขนมคุณแม่เพิ่มได้ในบางวัน และ ลูกชายหมายเลข 4 จะให้พ่อพาไปเที่ยวนอกบ้านสุดสัปดาห์ และจะให้แม่ทำงานบ้านหากต้องทำการบ้านหรืออ่านหนังสือสอบ ส่วนลูกสาวหมายเลข 1 บอกว่าต้องให้พ่อมารับที่โรงเรียนทุกวัน รวมถึงไม่ทำงานบ้าน ลูกสาวหมายเลข 2 จะขอให้แม่ทำงานบ้านให้ เช่น รีดผ้า แต่ส่วนใหญ่จะไม่ทำงานบ้าน ลูกสาวหมายเลข 3 จะขอค่าขนมเพิ่มเมื่อต้องทำกิจกรรมที่โรงเรียนเกินเวลากลับบ้าน หรือขอเงินไปเรียนพิเศษ หรือเงินซื้อหนังสือเรียน ส่วนลูกสาวหมายเลข 4 จะขออนุญาตแม่ไปเที่ยวนอนค้างบ้านเพื่อนที่ต่างจังหวัดใกล้กับกรุงเทพ

ในเรื่องของการสื่อสารของพ่อแม่กับลูก ผู้วิจัยพบว่า พ่อหมายเลข 1 ใช้วิธีการสื่อสารอย่างเป็นเหตุผล มีวิธีการพูดอย่างนุ่มนวล พ่อหมายเลข 2 ใช้วิธีการสื่อสารอย่างเป็นเหตุผล ใช้ลักษณะยกตัวอย่าง

ในอดีตที่พ่อเคยพบมาสอนลูก พ่อหมายเลข 3 ใช้วิธีการสื่อสารอย่างเป็นทางการเป็นเหตุผลผสมกับวิธีการพูดแบบเพื่อน ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นแม่ทุกรายใช้วิธีการสื่อสารแบบเพื่อนกับลูก แต่แม่หมายเลข 2 จะใช้น้ำเสียงแข็งกร้าวในบางเวลา เช่น เวลาบังคับลูกให้ทำตามเวลา เวลานอน เวลาทำการบ้าน ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่เป็นลูกชายและลูกสาว ผู้วิจัยพบว่า ลูกชายหมายเลข 1 ให้ข้อมูลว่าพ่อของเขาจะตามใจ ไม่บังคับอะไรมา บางครั้งพ่อก็เล่นด้วยกับลูก ลูกชายหมายเลข 2 กล่าวว่าแม่ของเขาจะบ่นแต่เรื่องเดิม เช่น การตื่นนอน การไปเรียนสาย ซึ่งไม่มีผลต่อตัวเขา ลูกชายหมายเลข 4 กล่าวว่าแม่จะคุยกันแบบเพื่อน มีบางเวลาที่บ่น ส่วนพ่อจะคุยแบบเพื่อนผสมกับการสอนแบบเป็นเหตุผล แต่ผู้วิจัยสังเกตลูกชายหมายเลข 3 จะไม่ค่อยพูดถึงแม่เท่าไร ส่วนของลูกสาว ลูกสาวหมายเลข 1 กล่าวว่า แม่ของเขาชอบบ่นเรื่องของเธอก็เมื่อแม่สั่งอะไร เธอก็ไม่ทำในบางครั้ง ลูกสาวหมายเลข 2 กล่าวว่า แม่กับพ่อจะคุยกันแบบเพื่อน เช่นเดียวกับลูกสาวหมายเลข 4 ที่แม่จะคุยกับเธอแบบเพื่อน เนื่องจากอายุแตกต่างกัน แต่ผู้วิจัยสังเกตที่ลูกสาวหมายเลข 3 เธอกกล่าวว่า แม่ไม่บอกเหตุผลที่ไม่ให้ไปเรียนต่อที่ต่างจังหวัดที่เธอต้องการ มีบ้างที่แม่พูดกระแทกกระทั้น รวมถึงมีการทะเลาะกับพ่อในครอบครัวด้วย รวมถึงเธอเป็นคนที่ยึดกับแม่ ผู้วิจัยจึงตัดสินใจว่า แม่ของลูกสาวหมายเลข 3 อาจใช้อารมณ์ในการพูดคุยกับคนในครอบครัวเป็นบางครั้ง

จากที่ผู้วิจัยได้เรียบเรียงข้อมูลด้านครอบครัวของผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด จึงสามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

- (1) พ่อหมายเลข 1 สนิทกับลูกสาว
- (2) พ่อหมายเลข 2 สนิทกับลูกสาว
- (3) พ่อหมายเลข 3 สนิทกับลูกชาย
- (4) แม่หมายเลข 1 สนิทกับลูกชาย
- (5) แม่หมายเลข 2 สนิทกับลูกสาว
- (6) แม่หมายเลข 3 สนิทกับลูกสาว
- (7) ลูกชายหมายเลข 1 สนิทกับพ่อ
- (8) ลูกชายหมายเลข 2 ไม่สนิทกับแม่
- (9) ลูกชายหมายเลข 3 ไม่สนิทกับแม่
- (10) ลูกชายหมายเลข 4 สนิทกับพ่อและแม่
- (11) ลูกสาวหมายเลข 1 สนิทกับพ่อและแม่
- (12) ลูกสาวหมายเลข 2 สนิทกับพ่อและแม่
- (13) ลูกสาวหมายเลข 3 ไม่สนิททั้งพ่อและแม่
- (14) ลูกสาวหมายเลข 4 สนิทกับแม่

4.2 พฤติกรรมการใช้สื่อใหม่ของผู้ให้ข้อมูล

ในเรื่องพฤติกรรมการใช้สื่อใหม่ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นพ่อ แม่ ลูกชาย และลูกสาว ทั้งหมด มีพฤติกรรมการใช้สื่อใหม่ที่เป็นแอปพลิเคชันของโทรศัพท์มือถือ ซึ่งบอกถึงระยะเวลาในการใช้สื่อใหม่ในโทรศัพท์มือถือในหนึ่งวัน (ระยะเวลาเป็นชั่วโมง) และแอปพลิเคชันที่ใช้บ่อยที่สุดในหนึ่งวันสามอันดับแรก ผู้วิจัยได้แจกแจงจากที่ได้สัมภาษณ์เชิงลึกตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.2 แจกแจงลักษณะพฤติกรรมการใช้สื่อใหม่ของผู้ให้ข้อมูล

ลำดับที่	ผู้ให้ข้อมูล	เวลาในการใช้ในวัน (โดยประมาณ)	แอปพลิเคชันที่ใช้มากที่สุด 3 อันดับแรก		
			1	2	3
1	พ่อ หมายเลข 1	1 ชั่วโมง	LINE	Facebook	แอปฯ หุ่น
2	พ่อ หมายเลข 2	1 ชั่วโมง	LINE	YouTube	Facebook
3	พ่อ หมายเลข 3	1 ชั่วโมง	Facebook	LINE	YouTube
4	แม่ หมายเลข 1	2 ชั่วโมง	LINE	Facebook	Instagram
5	แม่ หมายเลข 2	3 ชั่วโมง	Facebook	LINE	YouTube
6	แม่ หมายเลข 3	น้อยกว่า 1 ชั่วโมง	LINE	YouTube	-
7	ลูกชาย หมายเลข 1	4 ชั่วโมง	Facebook	LINE	-
8	ลูกชาย หมายเลข 2	4 ชั่วโมง	LINE	Facebook	Twitter
9	ลูกชาย หมายเลข 3	4 ชั่วโมง	Facebook	LINE	YouTube
10	ลูกชาย หมายเลข 4	5 ชั่วโมง	Facebook	LINE	YouTube
11	ลูกสาว หมายเลข 1	12 ชั่วโมง	LINE	Facebook	Twitter
12	ลูกสาว หมายเลข 2	8 ชั่วโมง	Twitter	LINE	Facebook
13	ลูกสาว หมายเลข 3	7 ชั่วโมง	YouTube	LINE	Instagram
14	ลูกสาว หมายเลข 4	16 ชั่วโมง	Facebook	LINE	Instagram

จากตารางที่ 4.2 ผู้วิจัยพบว่า ความแตกต่างในระยะเวลาในการใช้สื่อใหม่ในโทรศัพท์มือถือในหนึ่งวันของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล มีความแตกต่างตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูลประเภทต่าง ๆ แต่จะมีความใกล้เคียงในระยะเวลาการใช้สื่อใหม่ในโทรศัพท์มือถือในกลุ่ม ๆ นั้น ตัวอย่างเช่น กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นพ่อ จะใช้เวลาในการใช้โทรศัพท์มือถือในการเข้าถึงแอปพลิเคชันใกล้เคียงกัน ระยะเวลาประมาณ 1 ชั่วโมง โดยให้

เหตุผลในทิศทางเดียวกันคือ ต้องทำงานเป็นหลัก และทำอย่างอื่นที่ไม่สามารถใช้โทรศัพท์มือถือได้ เช่น ขับรถ หรือทำกิจกรรมอย่างอื่นภายในบ้าน มากกว่าการมีโทรศัพท์มือถือติดตัวตลอดเวลา สำหรับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นแม่ จะมีความแตกต่างกลับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นพ่อ นั่นคือ ภาระในชีวิตประจำวันของแม่จะมีน้อยกว่าพ่อ พ่อจะออกไปทำงาน ขับรถ ทำกิจกรรมอย่างอื่น ส่วนแม่ทำงานบ้าน รวมทั้งทำงานที่มีเวลาในการผ่อนคลาย จึงสามารถมีเวลาในการใช้โทรศัพท์มือถือได้มากกว่า อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างในกลุ่มนี้ คือ แม่หมายเลข 3 กล่าวว่า เธอไม่ใช่คนติดโทรศัพท์มือถือ อีกทั้งมีภาระงานบ้านและช่วยเหลือกิจการของสามี จึงใช้เมื่อจำเป็นและใช้กับลูกเท่านั้น สำหรับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นลูกชาย กลุ่มนี้จะใช้เวลาเข้าถึงแอปพลิเคชันเยอะขึ้นกว่ากลุ่มพ่อและกลุ่มแม่ แต่กลุ่มลูกชายจะใช้เวลาเข้าถึงใกล้เคียงกัน เนื่องจากกลุ่มลูกชายกล่าวในทิศทางเดียวกันว่า จะทำกิจกรรมอื่น ๆ ในชีวิตประจำวันด้วย เช่น ลูกชายหมายเลข 1 เล่นเกมเครื่องหรือเกมคอมพิวเตอร์ ลูกชายหมายเลข 2 จะออกไปถ่ายภาพข้างนอกบ้าน ลูกชายหมายเลข 3 มีแฟนจึงพบปะแฟนมากกว่าบวกกับช่วยเหลือกิจการของบ้าน และ ลูกชายหมายเลข 4 จะไปเรียนพิเศษกับเล่นกีฬามากกว่า ขณะเดียวกัน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นลูกสาวจะใช้เวลากับแอปพลิเคชันโทรศัพท์มือถือมากที่สุด ลูกสาวหมายเลข 1 ใช้เวลากับสื่อใหม่นาน 12 ชั่วโมงต่อวัน นอกจากเธอจะใช้ LINE, Facebook และ Twitter แล้ว เธอกล่าวว่ายังใช้แอปพลิเคชันประเภทสังคมออนไลน์เยอะมาก เช่น Instagram, WeChat, WhatsApp, Skype ฯลฯ ลูกสาวหมายเลข 2 มีเหตุผลที่ใช้ Twitter เป็นหลัก คือ เพื่อตามข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็ว ลูกสาวหมายเลข 3 จะใช้ YouTube ดูคลิปวิดีโอเป็นหลัก ส่วนลูกสาวหมายเลข 4 เธอบอกว่าใช้โทรศัพท์มือถือทั้งวัน นั่นคือ การจับทั้งวัน มีติดตัวหยิบมาดูตลอดเวลา เธอบอกว่าใช้โทรศัพท์มือถือถึง 16 ชั่วโมง ซึ่งผู้วิจัยคาดว่า น่าจะเป็นพฤติกรรมการใช้ที่ใช้ติดตัวมากกว่า

จากที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทุกคน พบว่า ผู้ให้ข้อมูลทุกคนใช้แอปพลิเคชัน LINE ซึ่งก็คือแอปพลิเคชันสำหรับสนทนาระหว่างบุคคลหรือสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยจึงถามเรื่องกลุ่มสังคมในแอปพลิเคชัน LINE (เรียกว่า “กรุ๊ปไลน์”) ที่เข้าไปเป็นสมาชิกในกลุ่มต่าง ๆ แต่ผู้ให้ข้อมูลเกือบทุกคนจะมีกรุ๊ปไลน์ที่มีสมาชิกในครอบครัวอยู่ในกรุ๊ปไลน์ ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นลักษณะครอบครัวเดี่ยวจะมีสมาชิกของบ้านอยู่ในกรุ๊ปไลน์ทุกคน ได้แก่ พ่อหมายเลข 1, 2 และ 3 แม่หมายเลข 1, 2 และ 3 ลูกชายหมายเลข 4 ลูกสาวหมายเลข 1 และ 2 สำหรับครอบครัวของลูกสาวหมายเลข 3 มีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยว พ่อกับแม่หย่ากันแต่ยังอยู่บ้านหลังเดียวกัน สมาชิกของกรุ๊ปไลน์จะมีแต่ผู้ให้ข้อมูล (ลูกสาวหมายเลข 3) แม่และพี่สาว ส่วนพ่อนั้นไม่ได้อยู่ในกรุ๊ปไลน์เพราะไม่ได้ใช้โทรศัพท์มือถือแบบ Smartphone ในส่วนผู้ให้ข้อมูลที่เป็นครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่มีกรุ๊ปไลน์ของครอบครัว ได้แก่ ลูกชายหมายเลข 3 มีสมาชิกในกรุ๊ปไลน์ครอบครัวเป็นผู้ให้ข้อมูล แม่ และพี่สาว รวมถึง ลูกสาวหมายเลข 4 เนื่องจากพ่อเสียชีวิตแล้ว กรุ๊ปไลน์ครอบครัวจึงมีสมาชิก

เป็นญาติทางแม่อยู่ในกรุ๊ปไลน์ด้วย ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่ไม่มีกรุ๊ปไลน์ครอบครัว ได้แก่ ลูกชายหมายเลข 1 โดยให้เหตุผลว่า พ่อไม่ค่อยส่งไลน์ ส่วนมากจะโทรมามากกว่า รวมถึง ลูกชายหมายเลข 2 โดยให้เหตุผลว่า รำคาญ ไม่อยากยุ่งเกี่ยวกับคนในกรุ๊ปไลน์ครอบครัวเป็นกลุ่มนามสกุล คือ เป็นแม่และญาติรวมอยู่ด้วยแล้วยังมีสมาชิกในกลุ่มพยายามดึงให้ลูกชายหมายเลข 2 เข้ากรุ๊ปไลน์ครอบครัว แต่ก็ไม่ได้เข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม

4.3 พฤติกรรมการใช้สื่อใหม่เพื่อสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวของผู้ให้ข้อมูล

ในส่วนของพฤติกรรมการใช้สื่อใหม่เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล จากหัวข้อพฤติกรรมการใช้สื่อใหม่ที่เสนอไปก่อนหน้านี้ ผู้วิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลทุกคนใช้แอปพลิเคชัน LINE ในสื่อใหม่ผ่านโทรศัพท์มือถือ จึงดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกในการใช้แอปพลิเคชัน LINE กับคนในครอบครัวของผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งจะเน้นไปที่ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อหรือแม่กับลูก

ผู้วิจัยได้สอบถามถึงพฤติกรรมการใช้สื่อใหม่เมื่อใช้กับบุคคลในครอบครัว กล่าวคือ ผู้วิจัยได้ถามถึงเหตุการณ์ในการใช้เครื่องมือสื่อสาร หากผู้ให้ข้อมูลทุกคนไม่ได้พบปะพูดคุยกับบุคคลในครอบครัวแบบซึ่งหน้าหรือติดต่อทางสายโทรศัพท์ ผู้วิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลทุกคนเลือกใช้แอปพลิเคชัน LINE ในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลในครอบครัว

เมื่อได้สอบถามถึงการได้มาของช่องทางเพื่อการติดต่อกับบุคคลในครอบครัวผ่านแอปพลิเคชัน LINE นั้นคือ ต้องมาจากการ Add friend ใน LINE โดยมีฝ่ายหนึ่ง Add ไปหาและอีกฝ่ายหนึ่งตอบรับการ Add friend ผู้วิจัยได้สอบถามในประเด็นนี้ เพื่อตรวจสอบว่า ฝ่ายใดเป็นฝ่าย Add ไปหาก่อน ฝ่ายพ่อแม่หรือฝ่ายลูก

เมื่อได้สอบถามในประเด็นข้างต้น ผู้วิจัยพบว่า พ่อและแม่ผู้ให้ข้อมูลเกือบทุกคนไม่ทราบวิธีการใช้ LINE เมื่อต้องการใช้ในวงเริ่มต้นการใช้งาน จึงให้ลูกชายและลูกสาวของผู้ให้ข้อมูลติดตั้งแอปพลิเคชัน LINE เพื่อการให้สนทนารูปแบบข้อความผ่านโทรศัพท์มือถือได้ โดยผู้ให้ข้อมูลที่เป็นกรณีนี้ ได้แก่ พ่อหมายเลข 1 พ่อหมายเลข 2 แม่หมายเลข 2 และแม่หมายเลข 3 ส่วนแม่หมายเลข 1 และพ่อหมายเลข 3 นั้น ไม่ต้องให้ลูกของเขาติดตั้งแอปพลิเคชันให้ แม่หมายเลข 1 และพ่อหมายเลข 3 สามารถทำได้เอง โดยแม่หมายเลข 1 กล่าวว่า ลูกชายของเธอ Add มาหาก่อน ส่วนพ่อหมายเลข 3 เป็นฝ่ายที่ Add ไปหาลูกชายของเขา ซึ่งลูกชายก็รับ Add ตามปกติ

ส่วนด้านของผู้ให้ข้อมูลที่เป็นลูกชายและลูกสาว ผู้วิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลลูกชายและลูกสาวจะ Add แอดไปหาพ่อแม่ก่อน มากกว่าพ่อแม่ Add มาหาเอง ผู้ให้ข้อมูลที่ Add ไปหาพ่อแม่ก่อน ได้แก่ ลูกชายหมายเลข 1 ลูกชายหมายเลข 2 ลูกชายหมายเลข 4 ลูกสาวหมายเลข 1 และลูกสาวหมายเลข 2 ส่วนที่แม่ Add มาหาผู้ให้ข้อมูลก่อน ได้แก่ ลูกชายหมายเลข 3 และลูกสาวหมายเลข 3 สำหรับลูกสาวหมายเลข 4 ได้กล่าวว่า เธอจำไม่ได้ว่าฝ่ายใด Add ไปหาก่อนกัน

จากการสัมภาษณ์ในประเด็นการ Add friend ในแอปพลิเคชัน LINE ของผู้ให้ข้อมูล ทำให้ผู้วิจัยทราบถึงความสัมพันธ์เพิ่มเติมในการเข้าหาบุคคลในครอบครัวของแต่ละฝ่ายได้ว่า ลูกของผู้ให้ข้อมูลที่เป็นพ่อแม่อาจเข้าหาพวกเขาเพราะสนิทสนมและไว้วางใจ ได้แก่ พ่อหมายเลข 1 พ่อหมายเลข 2 แม่หมายเลข 2 และแม่หมายเลข 3 ส่วนแม่หมายเลข 1 และพ่อหมายเลข ที่ Add LINE ไปหาก่อน อาจเป็นไปได้ว่า ทั้งสองคนนี้มีความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร หรือ ถ้ากล่าวถึงความสัมพันธ์ ทั้งสองคนนี้อาจต้องเข้าหาลูกของพวกเขา สำหรับส่วนของผู้ให้ข้อมูลที่เป็นลูกชายลูกสาว การที่พวกเขา Add ไปหาพ่อแม่ก่อนโดยไม่ได้ถูกบังคับหรือรับคำสั่งให้ทำ แต่ทำเอง นั้นหมายถึง พวกเขามีความสนิทสนมและไว้วางใจแก่พ่อแม่ของพวกเขา ซึ่งได้แก่ ลูกชายหมายเลข 1 ลูกชายหมายเลข 2 ลูกชายหมายเลข 4 ลูกสาวหมายเลข 1 และลูกสาวหมายเลข 2 ส่วน ลูกชายหมายเลข 3 และลูกสาวหมายเลข 3 ที่แม่ Add มาหาเอง อาจเป็นไปได้ว่า แม่ของพวกเขาเข้าหา หรือชำนาญในการใช้เทคโนโลยี หรือเป็นห่วงหรือไม่ไว้วางใจอย่างใดอย่างหนึ่ง

ในเรื่องของเนื้อหาในการสนทนาผ่านสื่อใหม่ ซึ่งเป็นแอปพลิเคชัน LINE บนโทรศัพท์มือถือ ผู้วิจัยได้สอบถามกับผู้ให้ข้อมูลทุกคนในเรื่องเนื้อหาของสนทนา ว่าพูดคุยเรื่องอะไรกันบ้างในช่องทางนี้ ผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นพ่อและแม่ มีดังนี้

(1) พ่อหมายเลข 1

- ทักทาย ถามไถ่ เช่น ตอนนี้อยู่ทำอะไรอยู่
- ส่งรูปให้ โดยเฉพาะ รูปเก่าเมื่อสมัยพ่อเป็นเด็กให้ลูกดู

(2) พ่อหมายเลข 2

- นัดหมายรับลูกสาว โดยจะสอบถามว่าอยู่ไหน ให้ออยู่ที่ไหน
- ลูกสาวจะส่งรูปของที่ยากได้ให้พ่อซื้อให้

(3) พ่อหมายเลข 3

- สอบถามลูกชายว่าอยู่ไหนเมื่อลูกออกไปข้างนอก เช่น ไปเรียน ไปเที่ยวแล้วถึงเวลาต้องกลับบ้าน

- ส่งข้อมูลต่อจากอินเทอร์เน็ต (Share) ในเรื่องที่เป็นประโยชน์ให้ลูกอ่าน เช่น ข่าวสาร อาหาร สุขภาพ การเรียน และเรื่องภัยใกล้ตัว

(4) แม่หมายเลข 1

เนื่องจากลูกชายไม่สามารถใช้โทรศัพท์มือถือได้ เพราะอยู่โรงเรียนประจำ จึงจำเป็นต้องใช้แอปพลิเคชัน LINE ในการส่งข้อความอ่านกัน โดยมีเนื้อหา ดังนี้

- ลูกชายจะส่งข้อความขอความช่วยเหลือเมื่อต้องการสิ่งของจากที่บ้านให้พ่อหรือแม่ นำไปให้ที่โรงเรียน
- สอบถามลูกชายว่าอยู่ไหนเมื่อลูกออกไปข้างนอก เช่น ไปเที่ยวแล้วถึงเวลาต้องกลับบ้าน

(5) แม่หมายเลข 2

- สอบถามลูกสาวว่าอยู่ไหนเมื่อลูกออกไปข้างนอก เช่น ไปเรียน ไปเที่ยวแล้วถึงเวลาต้องกลับบ้าน
- ลูกจะส่งข้อความหาแม่เพื่อขอความช่วยเหลือ เช่น ถามหาสิ่งของหรือให้หาสิ่งของที่ลูกต้องการ รวมถึง ถามแม่ว่าอาหารเย็นมีอะไรให้กินในวันนั้น

(6) แม่หมายเลข 3

- นัดหมายรับลูกสาว โดยจะสอบถามว่าอยู่ไหน ให้รอที่ไหน เวลากี่โมง
 - ถ่ายรูปและส่งรูปสัตว์เลี้ยง (แมว) ที่บ้านให้ลูก
- จะเห็นว่า วัตถุประสงค์ในการใช้สื่อใหม่เป็น LINE ของพ่อและแม่ผู้ให้ข้อมูลมีความเหมือนกัน และแตกต่างกันในเรื่องเพศ กล่าวคือ พ่อแม่ที่มีลูกสาว คือ พ่อหมายเลข 2 แม่หมายเลข 2 และแม่หมายเลข 3 จะต้องสอบถามสถานะของลูกสาวว่าขณะนี้อยู่ที่ไหน ต้องไปรับเวลาใด ไปรับที่ไหน นั่นคือ ต้องสอบถามแสดงถึงความเป็นห่วงลูกสาว ส่วนพ่อแม่ที่มีลูกชาย คือ พ่อหมายเลข 3 และ แม่หมายเลข 1 จะส่งข้อความแค่สอบถามถึงสถานะว่าอยู่ที่ไหน ความเป็นห่วงลูกชายจะน้อยกว่าความเป็นห่วงลูกสาว

ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นลูกชายและลูกสาว ให้ข้อมูลกับผู้วิจัยเรื่องของเนื้อหาที่สนทนาผ่านสื่อใหม่ทางแอปพลิเคชัน LINE ผลการวิจัยมีดังนี้

(7) ลูกชายหมายเลข 1

ผู้ให้ข้อมูลคนนี้กล่าวว่า พ่อจะโทรศัพท์มาหา มากกว่าการส่งไลน์ แต่แม่ที่อยู่ต่างจังหวัด จะคุยไลน์เป็นส่วนใหญ่ นาน ๆ แม่จึงจะสนทนาทางสายโทรศัพท์ โดยมีเนื้อหา ดังนี้

- สอบถามพ่อในเรื่องราวในชีวิตประจำวัน เช่น สอบถามว่ามารับที่โรงเรียนหรือไม่ สอบถามว่าวันนี้จะกินอะไร

- การสนทนากับแม่ทาง LINE แม่จะชวนคุยเรื่องในชีวิตประจำวัน เช่น เรื่องการเรียน เพื่อนที่โรงเรียน รวมถึง สอบถามลูกเรื่องค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน

(8) ลูกชายหมายเลข 2

- บอกกับแม่เชิงรายงานในเรื่องชีวิตประจำวัน เช่น กลับบ้านกี่โมง ไปที่ไหนต่อ ซึ่งแม่จะส่งข้อความตอบกลับด้วยการถามว่ากินข้าวหรือยัง จะกลับกี่โมง ฯลฯ

- ส่งสติ๊กเกอร์ระหว่างกัน แม่จะส่งแบบที่ให้ดาวนโหลดฟรี ส่วนลูกจะใช้สติ๊กเกอร์แบบซื้อ

- แม่จะส่งภาพธรรมชาติมายังลูก รวมถึง ส่งข้อมูลต่อจากอินเทอร์เน็ต (Share) ในเรื่องข่าวสาร และเรื่องภัยใกล้ตัว

(9) ลูกชายหมายเลข 3

- สนทนาและสอบถามเรื่องชีวิตประจำวัน เช่น ไปโรงเรียน ไปทานข้าว สอบถามว่าอยู่ที่ไหน

- แม่จะให้ทำงานให้ คือไปส่งของในสถานที่ที่แม่กำหนด

- รับส่งรูปถ่ายผ่าน LINE เรื่องงาน คือ ถ่ายรูปสิ่งของที่จะไปส่ง ถ่ายรูปสถานที่

(10) ลูกชายหมายเลข 4

- บอกกับพ่อและแม่เชิงรายงานในเรื่องชีวิตประจำวัน เช่น กลับบ้านกี่โมง ไปที่ไหนต่อ ซึ่งส่งให้แม่มากกว่าพ่อ สำหรับพ่อนาน ๆ ถึงจะส่งทีหากพ่อสอบถาม

- แม่ส่งข้อมูลต่อจากอินเทอร์เน็ต (Share) ในเรื่องข่าวสาร และเรื่องภัยใกล้ตัว

(11) ลูกสาวหมายเลข 1

- สนทนากับแม่ในเรื่องการเรียน เช่น ข่าวสมัครสอบมหาวิทยาลัยต่าง ๆ รวมถึงเตือนให้สมัครที่ต่าง ๆ

- หากคุยกับพ่อ จะส่งข้อความขอให้พ่อมารับที่โรงเรียน โดยบอกว่าวันนี้เลิกกี่โมง มารับที่โรงเรียนด้วย

- สนทนากับแม่เรื่องภาพยนตร์ชุดประเทศเกาหลีใต้ และ สนทนากับพ่อเรื่องเทคโนโลยี การสื่อสาร เช่น เรื่องโทรศัพท์มือถือเครื่องใหม่ออกวางตลาด โดยจะมีการส่งภาพให้ลูกดูทาง LINE

(12) ลูกสาวหมายเลข 2

- บอกกับพ่อและแม่เชิงรายงานในเรื่องชีวิตประจำวัน เช่น แจ้งว่าขึ้นรถเมล์แล้ว ตอนนี้อยู่ที่ไหน โดยแม่บอกให้ลูกสาวทำเนื่องจากจะได้ไปรับลูกสาวได้ เพราะบ้านต้องเข้าซอยไปอีก
- พ่อจะส่งรูปเวลาทำสวน รวมถึง บอกว่าจะทำอะไรทานที่บ้าน ส่วนแม่จะส่งรูปตัวเอง และรูปเวลาแม่ไปเที่ยวที่ต่าง ๆ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่าตกลงดี

(13) ลูกสาวหมายเลข 3

- สนทนากับแม่เมื่อขอเวลาทำอย่างอื่นต่อหลังเลิกเรียน เนื่องจากถูกจำกัดเวลากลับบ้าน เช่น ขอบไปเรียนเสริม ขอบทำกิจกรรมหลังเลิกเรียน ซึ่งส่วนมากก็จะได้
- ขออนุญาตไปที่ต่าง ๆ หลังจากเลิกเรียน

(14) ลูกสาวหมายเลข 4

- ใช้ LINE ติดต่อกับแม่ทุกวัน ลูกสาวจะเป็นฝ่ายสนทนาก่อน จะถามว่าแม่อยู่ไหน จะให้ชื่ออะไรกลับบ้านหรือไม่
- ถ้าแม่ไม่อยู่บ้าน คือไปอยู่บ้านยาย แม่จะใช้ LINE สนทนากับลูกสาวแบบเห็นหน้าและเสียง (Video call)

จากที่ได้สัมภาษณ์ในประเด็นเนื้อหาในการสนทนาผ่านสื่อใหม่ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลทุกคนจะสนทนาผ่านแอปพลิเคชัน LINE ในประเด็นที่เป็นประเด็นสั้น ๆ ที่บทสนทนาสามารถจบง่าย เช่น สอบถามสถานะลูก ร้องขอให้ช่วยเหลือ หรือร้องขอให้ทำในสิ่งที่ฝ่ายตรงข้ามต้องการ ส่งข้อมูลข่าวสารที่ตนเองสนใจ เช่น รูปภาพที่ถ่าย ข่าวสารที่ถูกส่งต่อในอินเทอร์เน็ต เพื่อให้ผู้ใช้สื่ออีกฝ่ายรับรู้ ฯลฯ

จะเห็นได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลทุกคนจะส่งข้อมูลข่าวสารไปยังผู้รับสารในรูปแบบที่สื่อใหม่ทำได้ คือ สนทนาโดยการส่งข้อความเป็นหลัก ส่งรูปภาพที่ถ่ายเอง ส่งข้อมูลข่าวสารที่เผยแพร่ต่อจากอินเทอร์เน็ต (ข้อมูลที่แชร์ต่อ ๆ กัน) ซึ่งเป็นข้อมูลสำเร็จรูป และยังมีการใช้การสื่อสารผ่านภาพและเสียงในทันทีเป็นลักษณะ Video call แต่นอกจากลักษณะการสื่อสารผ่านสื่อใหม่ที่ได้กล่าวไปนั้น ผู้วิจัยยังพบว่า ผู้ให้ข้อมูลทุกคนจะสื่อสารกับบุคคลในครอบครัวโดยใช้แอปพลิเคชัน LINE โดยใช้ “สติ๊กเกอร์” (Sticker) ซึ่งเป็นภาพกราฟิกเป็นภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว ทั้งมีเสียงและไม่มีเสียง เพื่อแทนความหมายเมื่อสื่อสารถึงบุคคลในครอบครัว โดยส่งสติ๊กเกอร์ในภาพที่แทนความหมายง่าย ๆ เช่น คำทักทาย คำขอบคุณ กล่าวขอโทษ คำตอบตกลง คำตอบปฏิเสธ ฯลฯ

เมื่อผู้วิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลทุกคนสื่อสารกับบุคคลในครอบครัวผ่านแอปพลิเคชัน LINE หรืออีกความหมายหนึ่งคือ การสื่อสารโดยใช้สื่อใหม่ที่มีข้อความ เสียง ภาพนิ่งภาพเคลื่อนไหวประกอบ ผู้วิจัยจึง

มีข้อสงสัยในเรื่องของการให้ความสำคัญในลักษณะการสื่อสารของผู้ให้ข้อมูล กล่าวคือ ผู้ให้ข้อมูลที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์จะให้ความสำคัญ (ในที่นี้รวมถึงการเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารและความชอบ) ในการสื่อสารรูปแบบใดมากกว่ากัน ระหว่าง การสื่อสารระหว่างบุคคลซึ่งหน้ากับการสื่อสารระหว่างบุคคลโดยใช้สื่อใหม่

ดังนั้น คำถามที่ผู้วิจัยถามต่อผู้ให้ข้อมูลทุกคน จึงตั้งคำถามอย่างง่าย ๆ ว่า เวลาที่ผู้ให้ข้อมูลสนทนากับบุคคลในครอบครัว จะสนทนาจริงโดยใช้ช่องทางใดมากกว่ากัน ระหว่าง คุยกันต่อหน้า กับ คุยกันผ่านแอปพลิเคชัน LINE

จากคำถามข้างต้น ผู้วิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลทุกคนจะให้ความสำคัญในการสื่อสารระหว่างบุคคลซึ่งหน้ามากกว่าการสื่อสารระหว่างบุคคลโดยใช้สื่อใหม่ นั่นคือ ใช้วิธีคุยกันต่อหน้ามากกว่าคุยกันผ่าน LINE ตัวอย่างเหตุผลของผู้ให้ข้อมูล เช่น พ่อหมายเลข 2 กล่าวว่า ส่ง LINE บางทีต้องรอ ไม่รู้ว่าเขาจะอ่านตอนไหน เป็นข้ออึดอัดมาก และให้เหตุผลเพิ่ม คือ ได้รู้ว่าลูกรู้สึกอย่างไร รู้หน้าตา รู้อารมณ์ว่าเป็นอย่างไร แม่หมายเลข 1 กล่าวว่า เสียเวลาส่ง LINE ไป นานกว่าจะตอบกลับ แม่หมายเลข 3 กล่าวว่า คุยทาง LINE มันต้องจิ้ม เสียเวลา ลูกชายหมายเลข 1 กล่าวว่า คุยต่อหน้า ไม่ต้องมานั่งพิมพ์ มันเสียเวลา ลูกชายหมายเลข 3 กล่าวว่า คุยทาง LINE มันไม่เห็นหน้า เวลาคิดถึงใครแล้วคุยทาง LINE หรือ อยากเห็นหน้าดีกว่า ลูกสาวหมายเลข 1 กล่าวว่า การคุยต่อหน้าได้ธรรมชาติมากกว่า สามารถแสดงอารมณ์ของตัวเองได้ พิมพ์ลงใน LINE ก็ทำไม่ได้เหมือนพูดเอง ลูกสาวหมายเลข 2 ให้ความเห็นเหมือนกับลูกสาวหมายเลข 1 คือ การสนทนาบางเรื่องต้องใช้อารมณ์ ส่งแค่ข้อความไม่มีอารมณ์ ต้องมีการแสดงออกถึงอารมณ์ เช่นเดียวกับลูกสาวหมายเลข 3 ที่ให้ความเห็นในทางเดียวกัน คือ สนทนาต่อหน้าได้รับรู้ความรู้สึกไปด้วย และ ลูกสาวหมายเลข 4 กล่าวว่า การสนทนาต่อหน้าสื่อสารได้ดีกว่าทาง LINE เพราะข้อความที่พิมพ์มาสามารถรู้ได้ว่ามีอารมณ์อย่างไร

เมื่อผู้วิจัยได้สอบถามเรื่องความสำคัญของการสื่อสาร ซึ่งได้ผลการวิจัยว่า การสื่อสารระหว่างบุคคลซึ่งหน้ามีความสำคัญมากกว่าการสื่อสารระหว่างบุคคลโดยใช้สื่อใหม่ ผู้วิจัยจึงสอบถามในประเด็นสำคัญของการวิจัยนี้ นั่นคือ การใช้สื่อใหม่กับบุคคลในครอบครัว มีผลต่อความสัมพันธ์หรือไม่ (ผลของความสัมพันธ์ในที่นี้ คือ ความสัมพันธ์เปลี่ยนแปลง ความสัมพันธ์ดีขึ้น ความสัมพันธ์แย่ลง หรือเกิดขึ้นในลักษณะอื่น ๆ)

ผลการวิจัยพบว่า จากผู้ให้ข้อมูลจำนวน 14 คน กล่าวว่า การใช้สื่อใหม่ไม่มีผลต่อความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว 7 คน ได้แก่ พ่อหมายเลข 3 แม่หมายเลข 3 ลูกชายหมายเลข 1 ลูกชายหมายเลข 2 ลูกชายหมายเลข 3 ลูกชายหมายเลข 4 และ ลูกสาวหมายเลข 3 ผู้ให้ข้อมูล 6 คน กล่าวว่า การใช้สื่อ

ใหม่มีผลต่อความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี ได้แก่ พ่อหมายเลข 1 แม่หมายเลข 1 แม่หมายเลข 2 ลูกสาวหมายเลข 1 ลูกสาวหมายเลข 2 และ ลูกสาวหมายเลข 4 ส่วนผู้ให้ข้อมูลอีกหนึ่งคน คือ พ่อหมายเลข 2 กล่าวว่า การใช้สื่อใหม่มีผลต่อความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว ไม่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี

โดยผู้วิจัยขอแนะนำเสนอตัวอย่างเหตุผลของผู้ให้ข้อมูลแต่ละคน เริ่มด้วยผู้ที่กล่าวว่า การใช้สื่อใหม่ไม่มีผลต่อความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว จำนวน 7 คน ดังนี้คือ พ่อหมายเลข 3 กล่าวว่า สื่อใหม่ซึ่งสนทนาผ่านโทรศัพท์มือถือเป็นแค่สื่อกลาง เป็นเครื่องมือเพิ่มเติมไว้สนทนา แม่หมายเลข 3 กล่าวว่า มีก็ได้ไม่มีก็ได้ ความสัมพันธ์เท่าเดิม ไม่มีอะไรดีขึ้นหรือแย่ลง เพราะที่บ้านไม่มีปัญหากันอยู่แล้ว ลูกชายหมายเลข 1 กล่าวว่า เป็นปกติเหมือนเดิม ลูกชายหมายเลข 2 กล่าวว่า ความสัมพันธ์เท่าเดิม เพราะแม่ใช้โทรศัพท์มือถือตามข่าวดารามากกว่า ลูกชายหมายเลข 3 กล่าวว่า การส่งข้อความทาง LINE มันดีที่ไม่เปลืองค่าโทรศัพท์เพราะใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ต แต่ความสัมพันธ์เท่าเดิม แค่ทำให้ติดต่อยง่ายขึ้น ลูกชายหมายเลข 4 กล่าวว่า ความสัมพันธ์เท่าเดิม แค่เพิ่มช่องทางติดต่อที่ใช้ประจำ เพราะใช้คุยกับเพื่อนอยู่แล้ว ก็ใช้คุยกับพ่อและแม่ด้วย และลูกสาวหมายเลข 3 กล่าวว่า ความสัมพันธ์เหมือนเดิมเพราะเจอหน้ากันอยู่แล้ว

สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่กล่าวว่า การใช้สื่อใหม่มีผลต่อความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี จำนวน 6 คน ให้เหตุผลดังนี้คือ พ่อหมายเลข 1 กล่าวว่า เมื่อส่งข้อความไปก็จะมีตอบหรือทักทายกลับมา ทำให้รู้สึกดี แม่หมายเลข 1 กล่าวว่า การส่งข้อความทาง LINE สามารถส่งสติ๊กเกอร์แทนความหมายได้ ทำให้รู้สึกผูกพันเพิ่มขึ้น เช่น ส่งสติ๊กเกอร์ Good night ลูกก่อนนอน ก็แทนคำพูดได้เวลาส่งรูปหรือสติ๊กเกอร์ไป แม่หมายเลข 2 กล่าวว่า การใช้สื่อใหม่ส่งผลด้านบวก ทำให้รับรู้เรื่องราวของลูก เหมือนใกล้ชิด เหมือนได้รับรู้กันอยู่ตลอดเวลา ลูกสาวหมายเลข 1 กล่าวว่า ทำให้สนิทกับพ่อและแม่ขึ้น เพราะมีเครื่องมือสื่อสารติดตัวตลอดเวลา ว่างวันก็สามารถคุยกันได้ ลูกสาวหมายเลข 2 กล่าวว่า สร้างความสัมพันธ์เพิ่มขึ้น เพราะเรื่องบางเรื่องที่ไม่ได้สำคัญแต่อยากบอก ก็ใช้ LINE บอก เดี่ยวพ่อกับแม่ก็ได้อ่าน มันสามารถเพิ่มเวลาที่จะได้คุยกันเพิ่มขึ้น และ ลูกสาวหมายเลข 4 กล่าวว่า ทำให้ความสัมพันธ์ดีขึ้น เพราะในตอนที่เธออยู่กับยาย ไม่ได้อยู่กับแม่ ซึ่งเมื่อเธอก้าวเช่นนี้ ทำให้ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า ลูกสาวหมายเลข 4 ใช้สื่อใหม่ในการติดต่อสื่อสารกับแม่โดยใช้เวลาใดก็ได้ ทดแทนช่วงเวลาที่ไม่ได้สร้างความสัมพันธ์กับแม่ตอนยังเด็ก

ส่วนผู้ให้ข้อมูลอีกคนหนึ่ง นั่นคือ พ่อหมายเลข 2 ที่กล่าวว่า การใช้สื่อใหม่มีผลต่อความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว ไม่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี เขาให้เหตุผลว่า บางครั้งลูกสาวของเขาก็ใช้แต่

โทรศัพท์มือถือ โดยมีโทรศัพท์มือถือใช้ก็ทำให้การพูดคุยกับพ่อและแม่น้อยลงทั้งในบ้านและในแอปพลิเคชัน LINE

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการใช้สื่อใหม่เพื่อสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัว” มีรูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อใหม่ของบุคคลในครอบครัว
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อใหม่เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว

ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างโดยอาศัยหลักเครือข่าย (Network sampling) แล้วรวบรวมข้อมูล โดยเครื่องมือทางการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์อิงโครงสร้างปานกลาง จากนั้นนำมาดำเนินการวิเคราะห์ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 14 คน แบ่งเป็น ผู้ปกครองที่ใช้สื่อใหม่ 6 คน คือ บุคคลผู้เป็นพ่อ 3 คน บุคคลผู้เป็นแม่ 3 คน เป็นเยาวชนที่ใช้สื่อใหม่ 8 คน คือเยาวชนที่มีสถานะเป็นลูกชาย 4 คน และเยาวชนที่มีสถานะเป็นลูกสาว 4 คน

จากการวิจัยเรื่องนี้ มีข้อค้นพบที่สามารถสรุปได้ ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ลักษณะครอบครัวของผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 14 คน แบ่งเป็น บุคคลที่ใช้สื่อใหม่ที่เป็นพ่อ 3 คน บุคคลที่ใช้สื่อใหม่ที่เป็นแม่ 3 คน เยาวชนที่ใช้สื่อใหม่ที่เป็นลูกชาย 4 คน และ เยาวชนที่ใช้สื่อใหม่ที่เป็นลูกสาว 4 คน ผู้ให้ข้อมูลที่มี ลักษณะครอบครัวแบบครอบครัวเดี่ยว จำนวน 10 คน ได้แก่ พ่อหมายเลข 1 พ่อหมายเลข 2 พ่อ หมายเลข 3 แม่หมายเลข 1 แม่หมายเลข 2 แม่หมายเลข 3 ลูกชายหมายเลข 4 ลูกสาวหมายเลข 1 ลูกสาวหมายเลข 2 และ ลูกสาวหมายเลข 3 ที่อยู่กับพ่อและแม่แต่ทั้งคู่หย่ากัน ผู้ให้ข้อมูลที่มีลักษณะ ครอบครัวแบบครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว จำนวน 4 คน ได้แก่ ลูกสาวหมายเลข 4 ลูกชายหมายเลข 1 ลูกชาย หมายเลข 2 และ ลูกชายหมายเลข 3 โดยเฉพาะลูกชายหมายเลข 2 อยู่ในครอบครัวที่มีแม่กับญาติของ แม่อาศัยอยู่ด้วย จึงเป็นลักษณะครอบครัวขยายกึ่งเลี้ยงเดี่ยว

ลักษณะของความสัมพันธ์ของผู้ให้ข้อมูลกับบุคคลในครอบครัว เพื่อวัดระดับความสัมพันธ์จากการอบรมการสอน กิจกรรมในครอบครัว การใช้อำนาจควบคุม และวิธีการสื่อสารระหว่างพ่อแม่และลูก ผู้วิจัยสรุปลักษณะความสัมพันธ์ของผู้ให้ข้อมูลแต่ละคนได้ ดังนี้

(1) พ่อหมายเลข 1 สนิทกับลูกสาว

อยู่ในครอบครัวเดี่ยว ลูกเป็นฝ่ายเข้ามาพูดคุยด้วยในเรื่องการเรียน และ การใช้ชีวิตประจำวัน มีการสอนเรื่องการใช้จ่ายเงิน มีกิจกรรมที่ทำร่วมกันในครอบครัวคือไปทานอาหารนอกบ้าน มีเรื่องที่ควบคุมลูกคือเรื่องการเรียนรู้ต่อตามที่พ่อแม่ต้องการ ใช้วิธีการสื่อสารกับลูกอย่างเป็นเหตุผล มีวิธีการพูดอย่างนุ่มนวล

(2) พ่อหมายเลข 2 สนิทกับลูกสาว

อยู่ในครอบครัวเดี่ยว ลูกเป็นฝ่ายเข้ามาพูดคุยด้วยในเรื่องชีวิตประจำวัน และ เรื่องการเรียน มีการสอนเรื่องความรับผิดชอบ มีกิจกรรมที่ทำร่วมกันในครอบครัวคือไปทานอาหารนอกบ้าน มีเรื่องที่ควบคุมลูกคือเรื่องสุขภาพและอาหารการกินที่ต้องควบคุมน้ำหนัก ใช้วิธีการสื่อสารกับลูกอย่างเป็นเหตุผล ใช้ลักษณะยกตัวอย่างในอดีตที่พ่อเคยพบมาสอนลูก

(3) พ่อหมายเลข 3 สนิทกับลูกชาย

อยู่ในครอบครัวเดี่ยว ลูกเป็นฝ่ายเข้ามาพูดคุยด้วยในเรื่องชีวิตประจำวัน และ เรื่องการเรียน มีการสอนเรื่องการใช้ชีวิตและแนะแนวการเรียนในอนาคต มีกิจกรรมที่ทำร่วมกันในครอบครัวคือไปทานอาหารนอกบ้าน มีเรื่องที่ควบคุมลูกคือเรื่องการเรียนรู้และการกลับบ้านให้ตรงเวลา ใช้วิธีการสื่อสารอย่างเป็นเหตุผลผสมกับวิธีการพูดแบบเพื่อน

(4) แม่หมายเลข 1 สนิทกับลูกชาย

อยู่ในครอบครัวเดี่ยว ลูกเป็นฝ่ายเข้ามาพูดคุยด้วยในเรื่องชีวิตประจำวัน และ เรื่องการเรียน มีการสอนเรื่องการอยู่ในสังคมโรงเรียนประจำ กิจกรรมที่ทำร่วมกันในครอบครัวคือไปทานอาหารนอกบ้าน มีเรื่องที่ควบคุมลูกคือเรื่องการเดินทางให้ตรงเวลาและการระมัดระวังตัวในการเดินทาง ใช้วิธีการสื่อสารแบบเพื่อนกับลูก

(5) แม่หมายเลข 2 สนิทกับลูกสาว

อยู่ในครอบครัวเดี่ยว ลูกเป็นฝ่ายเข้ามาพูดคุยด้วยในเรื่องชีวิตประจำวัน และ เรื่องที่ลูกชอบหรือสนใจ กล่าวว่าจะไม่สอนแต่ใช้วิธีเตือน ไม่บังคับแต่พูดให้คิด เหมือนเพื่อนเตือนเพื่อน เช่น เตือนเรื่องใช้โทรศัพท์ในที่สาธารณะ เตือนเรื่องอ่านหนังสือ เตือนเรื่องแบ่งเวลา กิจกรรมที่ทำร่วมกันในครอบครัวคือไปทานอาหารนอกบ้าน ถ้าไม่ไปข้างนอกก็ร่วมกันประกอบอาหาร เรื่องที่ควบคุมลูกคือเรื่องการเรียนรู้ตามที่พ่อแม่ต้องการและเรื่องการใช้เวลาในชีวิตประจำวัน ใช้วิธีการสื่อสารแบบเพื่อนกับลูกแต่จะใช้น้ำเสียงก้ำกั้วในบางเวลา เช่น เมื่อบังคับลูกให้ทำตามเวลา

(6) แม่หมายเลข 3 สนิทกับลูกสาว

อยู่ในครอบครัวเดี่ยว ลูกเป็นฝ่ายเข้ามาพูดคุยด้วยในเรื่องชีวิตประจำวัน และ เรื่องที่โรงเรียน สอนเรื่องทั่วไปโดยการยกตัวอย่างประกอบ เช่น เรื่องการเข้าสังคม เรื่องการเรียน เรื่องงานบ้าน กิจกรรมที่ทำร่วมกันในครอบครัวคือไปทานอาหารนอกบ้านและเล่นกีฬาด้วยกัน เรื่องที่ควบคุมลูกเรื่องการใช้เวลา ใช้วิธีการสื่อสารแบบเพื่อนกับลูก

(7) ลูกชายหมายเลข 1 สนิทกับพ่อ

อยู่ในครอบครัวเลี้ยงเดียวกับพ่อ พ่อเป็นฝ่ายเข้ามาพูดคุยด้วย รวมถึงตามใจเขาเรื่องการเรียนและอนาคต พ่อของเขาสอนเรื่องการแบ่งเวลาเพราะลูกติดเกม กิจกรรมที่ทำร่วมกันในครอบครัวคือไปทานอาหารนอกบ้านและเล่นเกมกับพ่อร่วมกัน พ่อควบคุมเรื่องการเล่นเกม แต่ก็ตามใจ อยากรู้ได้อะไรก็ซื้อให้ มีเงื่อนไขคือต้องทำตัวให้ดี รวมถึงให้ทำงานบ้านด้วย

(8) ลูกชายหมายเลข 2 ไม่สนิทกับแม่

อยู่ในครอบครัวขยายถึงเลี้ยงเดียวกับแม่ แม่เป็นฝ่ายเข้ามาพูดคุยด้วยแต่มีความรู้สึกเบื่อ เพราะสอนแทบทุกเรื่องในเชิงการบ้าน เช่น เรื่องการตื่นนอนไปโรงเรียน เรื่องทำการบ้าน กิจกรรมที่ทำร่วมกันในครอบครัวคือไปทานอาหารนอกบ้าน แม่ของเขาไม่ค่อยที่จะควบคุมเขาได้ เพราะเขาจะชอบออกไปทำงานหรือถ่ายรูปข้างนอก แม่ของเขาจะใช้วิธีการสื่อสารแบบเพื่อนแต่มีบ่นรวมด้วย

(9) ลูกชายหมายเลข 3 ไม่สนิทกับแม่

อยู่ในครอบครัวเลี้ยงเดียวกับแม่ แม่เลี้ยงแบบปล่อยและเขาก็ไม่เข้าหาพูดคุยด้วย สอนเพียงเรื่องไม่ให้ทะเลาะวิวาทกับคนอื่นกับเรื่องผู้หญิง กิจกรรมที่ทำร่วมกันในครอบครัวคือไปทานอาหารนอกบ้านกับไปเที่ยวต่างจังหวัดในครอบครัวและญาติเมื่อสุดสัปดาห์ แม่จะควบคุมเพียงเรื่องให้ช่วยกิจการธุรกิจของบ้านคือการส่งสินค้า ผู้วิจัยสังเกตว่าลูกชายหมายเลข 3 ไม่ค่อยพูดถึงแม่เท่าไร

(10) ลูกชายหมายเลข 4 สนิทกับพ่อและแม่

อยู่ในครอบครัวเดี่ยว แม่และพ่อและตัวเขาเข้าหาพูดคุยซึ่งกันและกัน ซึ่งเขาสนิทกับแม่มากกว่าพ่อ แม่สอนเรื่องงานบ้าน เรื่องการใช้เงิน ส่วนพ่อสอนเรื่องการใช้เงิน เรื่องการเรียน กิจกรรมที่ทำร่วมกันในครอบครัวคือไปทานอาหารนอกบ้าน แม่ควบคุมเรื่องให้ทำงานบ้าน พ่อควบคุมเรื่องการพูดกับผู้ใหญ่ แม่ใช้วิธีการสื่อสารแบบเพื่อนกับลูก จะบ่นในบางเวลา ส่วนพ่อใช้วิธีการสื่อสารแบบเพื่อนผสมกับการสอนแบบเป็นเหตุผลกับลูก

(11) ลูกสาวหมายเลข 1 สนิทกับพ่อและแม่

อยู่ในครอบครัวเดี่ยว แม่และพ่อและตัวเธอเข้าหาพูดคุยซึ่งกันและกัน เธอสนิทกว่าแม่มากกว่าพ่อ แม่สอนเรื่องสุขภาพและอาหารการกิน ส่วนพ่อจะสอนเรื่องการเข้าสังคม กิจกรรมที่ทำร่วมกันในครอบครัวคือไปทานอาหารนอกบ้าน ชมรายการโทรทัศน์ร่วมกันและประกอบอาหารร่วมกัน แม่ควบคุมเรื่องการเงิน แม่ใช้วิธีการสื่อสารแบบบ่นเรื่องต่าง ๆ

(12) ลูกสาวหมายเลข 2 สนิทกับพ่อและแม่

อยู่ในครอบครัวเดี่ยว แม่และพ่อและตัวเธอเข้าหาพูดคุยซึ่งกันและกัน เธอสนิทกว่าแม่มากกว่าพ่อ แม่สอนเรื่องมารยาท การปฏิบัติตัวกับผู้ใหญ่ พ่อสอนเรื่องการเรียนรวมถึงบ่นเรื่องการเรียน บางครั้ง กิจกรรมที่ทำร่วมกันในครอบครัวคือไปทานอาหารนอกบ้าน นอนรวมในห้องเดียวกันในสุดสัปดาห์ รวมถึงทำช่วยกันทำสวน แม่ควบคุมเรื่องการเรียนและการกลับบ้านเป็นเวลา แม่กับพ่อใช้วิธีการสื่อสารแบบคุยกับลูกแบบเพื่อน

(13) ลูกสาวหมายเลข 3 ไม่สนิททั้งพ่อและแม่

อยู่ในครอบครัวเดี่ยวที่พ่อกับแม่หย่ากัน แม่เป็นฝ่ายเข้าหาแต่พ่อจะไม่เข้าหาพูดคุย เธอจะคุยกับแม่มากกว่าพ่อ แม่สอนเรื่องการเข้าสังคมและไม่ให้มีแฟนผู้ชาย กิจกรรมที่ทำร่วมกันในครอบครัวคือไปทานอาหารนอกบ้าน และไปเที่ยวต่างจังหวัดที่ใกล้กับกรุงเทพมหานคร แม่ควบคุมเรื่องการคบผู้ชาย แม่ใช้วิธีการสื่อสารโดยใช้อารมณ์ ไม่บอกเหตุผล มีการพูดกระทบกระทั่ง มีการทะเลาะกับพ่อ เธอจึงเป็นคนที่เจียกับแม่

(14) ลูกสาวหมายเลข 4 สนิทกับแม่

อยู่ในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวกับแม่ แม่และตัวเธอเข้าหาพูดคุยซึ่งกันและกัน แม่ไม่ได้สอนอะไรเพราะให้คิดเอง ทำเองทุกอย่าง มีอบรมเรื่องไปโรงเรียนสายบางครั้ง กิจกรรมที่ทำร่วมกันในครอบครัวคือไปทานอาหารนอกบ้านและชมภาพยนตร์ด้วยกัน แม่จะควบคุมเรื่องการเข้าสังคม คือ ไม่ให้นอนบ้านเพื่อนและให้ลูกเปิดระบบ GPS ติดตามตัวที่โทรศัพท์มือถือ แม่ใช้วิธีการสื่อสารแบบคุยกับลูกแบบพี่น้อง (ลูกเรียกแม่ว่าพี่ได้)

5.1.2 พฤติกรรมการใช้สื่อใหม่ของผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 14 คน พบว่ามีการใช้แอปพลิเคชัน LINE ในโทรศัพท์มือถือทุกคน ผู้ที่ใช้แอปพลิเคชัน LINE มากที่สุดจำนวน 6 คน คือ พ่อหมายเลข 1 พ่อหมายเลข 2 แม่หมายเลข 1 แม่หมายเลข 3 ลูกชายหมายเลข 2 และ ลูกสาวหมายเลข 1 ใช้ Facebook มากที่สุดจำนวน 6 คน คือ พ่อหมายเลข 3 แม่หมายเลข 2 ลูกชายหมายเลข 1 ลูกชายหมายเลข 3 ลูกชายหมายเลข 4 และ ลูกสาว

หมายเลข 4 อีก 2 คน คือ ลูกสาวหมายเลข 2 ใช้ Twitter มากที่สุด และ ลูกสาวหมายเลข 3 ใช้ YouTube มากที่สุด

เรื่องระยะเวลาในการใช้สื่อใหม่ จากที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์มีพฤติกรรมการใช้สื่อใหม่ในระยะเวลาที่สามารถจัดเป็นกลุ่มได้ คือ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นพ่อใช้เวลาในการใช้โทรศัพท์มือถือเข้าถึงแอปพลิเคชันประมาณ 1 ชั่วโมง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นแม่ใช้เวลาในการใช้โทรศัพท์มือถือเข้าถึงแอปพลิเคชันประมาณ 2 ชั่วโมง เนื่องจากภาระในชีวิตประจำวันของแม่จะมีน้อยกว่าพ่อ พ่อจะออกไปทำงาน ขับรถ ทำกิจกรรมอย่างอื่น ส่วนแม่ทำงานบ้าน รวมทั้งทำงานที่มีเวลาในการผ่อนคลาย จึงสามารถมีเวลาในการใช้โทรศัพท์มือถือได้มากกว่า ส่วนกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นลูกชายใช้เวลาในการใช้โทรศัพท์มือถือเข้าถึงแอปพลิเคชันประมาณ 4 ชั่วโมง และมีการทำกิจกรรมอื่น ๆ ด้วย ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่เป็นลูกสาวใช้เวลาในการใช้โทรศัพท์มือถือเข้าถึงแอปพลิเคชันแตกต่างกัน โดยลูกสาวหมายเลข 2 และ ลูกสาวหมายเลข 3 ใช้เวลากับสื่อใหม่ประมาณ 7 – 8 ชั่วโมง ลูกสาวหมายเลข 1 ใช้เวลากับสื่อใหม่ประมาณ 12 ชั่วโมง และลูกสาวหมายเลข 4 ใช้เวลาประมาณ 16 ชั่วโมง ซึ่งผู้วิจัยคาดว่า น่าจะเป็นพฤติกรรมการใช้ที่ติดตัวมากกว่า

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบทุกคนใช้แอปพลิเคชัน LINE ในลักษณะสนทนาภายในกลุ่มสังคมในแอปพลิเคชัน LINE (เรียกว่า igrupไลน์) โดยผู้ให้ข้อมูลใช้สื่อใหม่เป็นสมาชิกในกรุปไลน์ของครอบครัว ได้แก่ พ่อหมายเลข 1, 2 และ 3 แม่หมายเลข 1, 2 และ 3 ลูกชายหมายเลข 3 และ 4 ลูกสาวหมายเลข 1, 2, 3 และ 4 ส่วนอีก 2 คนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกในกรุปไลน์ครอบครัว คือ ลูกชายหมายเลข 1 และลูกชายหมายเลข 2

5.1.3 พฤติกรรมการใช้สื่อใหม่เพื่อสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวของผู้ให้ข้อมูล

จากการสัมภาษณ์ในประเด็นการ Add friend ในแอปพลิเคชัน LINE ของผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยพบว่า พ่อและแม่ผู้ให้ข้อมูลเกือบทุกคนไม่ทราบวิธีการใช้ LINE เมื่อต้องการใช้ในช่วงเริ่มต้นการใช้งาน จึงให้ลูกชายและลูกสาวของผู้ให้ข้อมูลติดตั้งแอปพลิเคชัน LINE เพื่อการให้สนทนาแบบข้อความผ่านโทรศัพท์มือถือได้ โดยผู้ให้ข้อมูลที่เป็นกรณีนี้ ได้แก่ พ่อหมายเลข 1 , พ่อหมายเลข 2 , แม่หมายเลข 2 และแม่หมายเลข 3 ส่วนแม่หมายเลข 1 และพ่อหมายเลข 3 นั้น ไม่ต้องให้ลูกของเขาติดตั้งแอปพลิเคชันให้ แม่หมายเลข 1 และพ่อหมายเลข 3 สามารถทำได้เอง โดยแม่หมายเลข 1 กล่าวว่า ลูกชายของเธอ Add มาหาก่อน ส่วนพ่อหมายเลข 3 เป็นฝ่ายที่ Add ไปหาลูกชายของเขา ซึ่งลูกชายก็รับ Add ตามปกติ ส่วนด้านของผู้ให้ข้อมูลที่เป็นลูกชายและลูกสาว ผู้วิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลลูกชายและลูกสาวจะ Add แอดไปหาพ่อแม่ก่อน มากกว่าพ่อแม่ Add มาหาเอง ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นลูกชาย Add ไปหาพ่อแม่ก่อน ได้แก่ ลูกชาย

หมายเลข 1 , ลูกชายหมายเลข 2 , ลูกชายหมายเลข 4 , ลูกสาวหมายเลข 1 และลูกสาวหมายเลข 2 ส่วนที่แม่ Add มาหาผู้ให้ข้อมูลก่อน ได้แก่ ลูกชายหมายเลข 3 และลูกสาวหมายเลข 3 สำหรับลูกสาวหมายเลข 4 ได้กล่าวว่า เธอจำไม่ได้ว่าฝ่ายใด Add ไปหาก่อนกัน

ในเรื่องของการสนทนาผ่านสื่อใหม่ ซึ่งเป็นแอปพลิเคชัน LINE บนโทรศัพท์มือถือ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทุกคน จึงสรุปผลการวิจัยได้ว่า การสนทนาโดยใช้สื่อใหม่กับบุคคลในครอบครัวมีความแตกต่างของผู้ให้ข้อมูลระหว่างบุคคลที่เป็นพ่อกับแม่ และ ลูกชายกับลูกสาว โดยภาพรวมของเนื้อหาในการสนทนาในสื่อใหม่ของพ่อกับแม่ ซึ่งเรียงลำดับจากลักษณะข้อความที่ส่งกันมากที่สุด มีดังนี้ (1) ติดต่อกับลูกเพื่อให้ลูกรายงานสถานะของตนเองว่าขณะนี้อยู่ที่ไหน ทำอะไรเมื่ออยู่นอกบ้าน บุคคลที่มีลูกสาวจะนัดหมายระหว่างกันเพื่อไปรับที่โรงเรียนหรือสถานที่ต่าง ๆ (2) ลูก ๆ จะส่งข้อความเพื่อขอความช่วยเหลือจากพ่อและแม่ เช่น การมารับมาส่งสถานที่ต่าง ๆ การไหว้วานให้หาสิ่งของในบ้าน (3) การส่งรูปหรือภาพถ่ายต่อกัน เช่น รูปภาพเก่าให้ลูกดู ถ่ายภาพสัตว์เลี้ยงให้ลูกดู รวมถึงส่งรูปภาพสิ่งของที่ลูกอยากได้ให้พ่อแม่ดู และ (4) ส่งต่อข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต (Share) ในเรื่องที่เป็นประโยชน์ให้ลูกอ่าน

ในส่วนของผู้ให้ข้อมูลที่เป็นลูกชายและลูกสาว โดยภาพรวมของเนื้อหาในการสนทนาในสื่อใหม่ของลูกชายและลูกสาว มีลักษณะเนื้อหาการสนทนาที่ใกล้เคียงแทบทุกคน นั่นคือการติดต่อกับพ่อหรือแม่เพื่อรายงานสถานะของตนเองขณะนี้อยู่ที่ไหน ทำอะไรเมื่ออยู่นอกบ้าน ในกรณีของลูกสาวบางคนมีการนัดหมายพ่อหรือแม่ไปรับที่โรงเรียนหรือสถานที่ต่าง ๆ นอกเหนือจากนี้ การสนทนาในเนื้อหาต่าง ๆ มีความแตกต่างเฉพาะเป็นรายบุคคลไป ยกตัวอย่างกรณีลูกชาย เช่น ให้ทำตามคำสั่ง ส่งข้อมูลต่อจากอินเทอร์เน็ตให้ได้อ่าน และยกตัวอย่างกรณีลูกสาว เช่น สนทนาในเรื่องที่ตัวเองสนใจ ขออนุญาตไปที่ต่าง ๆ หลังเลิกเรียน หรือแม้แต่การใช้การสนทนาแบบเห็นหน้าและเสียง (Video call)

ทั้งนี้ ผู้วิจัยยังพบว่า ผู้ให้ข้อมูลทุกคนจะสื่อสารกับบุคคลในครอบครัวโดยใช้แอปพลิเคชัน LINE ในการส่งรูปหรือภาพถ่ายต่อกับบุคคลในครอบครัว รวมถึงการใช้ “สติ๊กเกอร์” (Sticker) ซึ่งเป็นภาพกราฟิกเป็นภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว ทั้งมีเสียงและไม่มีเสียง เพื่อแทนความหมายเมื่อสื่อสารถึงบุคคลในครอบครัว โดยส่งสติ๊กเกอร์ในภาพที่แทนความหมายง่าย ๆ เช่น คำทักทาย คำขอบคุณ กล่าวขอโทษ คำตอบตกลง คำตอบปฏิเสธ ฯลฯ

ประเด็นผู้ให้ข้อมูลให้ความสำคัญในการสื่อสารระหว่างการสื่อสารระหว่างบุคคลซึ่งหน้า กับ การสื่อสารระหว่างบุคคลโดยใช้สื่อใหม่ ผู้วิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลทุกคนให้ความสำคัญในการสื่อสารระหว่าง

บุคคลซึ่งหน้ามากกว่าการสื่อสารระหว่างบุคคลโดยใช้สื่อใหม่ เนื่องจาก (1) สนทนาซึ่งหน้ารับรู้ความรู้สึกได้มากกว่า (2) เสียเวลาพิมพ์ (3) สามารถสื่อสารอารมณ์และความรู้สึกในบุคคลได้เต็มที่

สุดท้าย ประเด็นสำคัญของการวิจัยนี้ คือ การใช้สื่อใหม่กับบุคคลในครอบครัวมีผลต่อความสัมพันธ์หรือไม่ ผู้วิจัยพบว่า จากผู้ให้ข้อมูลจำนวน 14 คน กล่าวว่า (1) การใช้สื่อใหม่ไม่มีผลต่อความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว จำนวน 7 คน เนื่องจากสื่อใหม่ซึ่งสนทนาผ่านโทรศัพท์มือถือเป็นแค่สื่อกลางหรือเครื่องมือเพิ่มเติมสำหรับการสนทนา เป็นช่องทางที่เพิ่มขึ้นมาเพื่อติดต่อสะดวกขึ้น อีกทั้งหากเจอหน้าพูดคุยกันทุกวันอยู่แล้ว ความสัมพันธ์ก็เท่าเดิม ไม่ได้เป็นเครื่องมือที่ทำให้ความสัมพันธ์ดีขึ้นหรือแย่ลง (2) การใช้สื่อใหม่มีผลต่อความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีจำนวน 6 คน เนื่องจากทำให้สามารถรับรู้เรื่องราวของบุคคลในครอบครัวเหมือนใกล้ชิด ได้รับรู้ตลอดเวลา ทำให้รู้สึกผูกพันมากขึ้นเพราะส่งข้อความหรือรูปภาพหรือสติ๊กเกอร์ได้ตลอดเวลา สามารถสนทนาได้ระหว่างวันหากไม่สามารถสนทนาผ่านสายโทรศัพท์ได้ สามารถบอกเรื่องที่ไม่สำคัญเป็นข้อความสั้น ๆ หรือรูปภาพก็ได้ และ (3) การใช้สื่อใหม่มีผลต่อความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว ไม่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี จำนวน 1 คน เนื่องจากบุคคลในครอบครัวใช้สื่อใหม่มากกว่า ทำให้การพบปะพูดคุยกับบุคคลในครอบครัวลดน้อยลง

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการใช้สื่อใหม่เพื่อสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัว” ผู้วิจัยขออภิปรายจากผลการวิจัยที่กล่าวมา โดยนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยที่ได้ตั้งขึ้นไว้ ดังนี้

5.2.1 พฤติกรรมการใช้สื่อใหม่แบบส่งข้อความ

จากผลการวิจัยที่พบว่า บุคคลในครอบครัวที่เป็นผู้ให้ข้อมูลใช้โทรศัพท์มือถือในการสนทนาระหว่างกันผ่านแอปพลิเคชัน LINE สอดคล้องกับงานวิจัยของภาสกร จิตไคร์ครวญ (2553) ที่กล่าวว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่ใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นประจำทุกวันและวันละมากกว่า 3 ชั่วโมง สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐพัฒน์ ชลวณิช (2556) ที่กล่าวว่า ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครใช้แอปพลิเคชัน LINE เพื่อติดต่อกับครอบครัวรองจากการติดต่อกับเพื่อน รวมถึงงานวิจัยของ ภัสรา พงษ์สุขเวชกุล (2554) ที่กล่าวว่า ครอบครัวมีการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ประเภทโทรศัพท์มือถือมากที่สุด แต่จะมีความแตกต่างกับงานวิจัยของภาสกร จิตไคร์ครวญ ว่า บุคคลในครอบครัวที่เป็นพ่อจะใช้โทรศัพท์มือถือเข้าถึงเครือข่ายสังคมออนไลน์ (รวมถึงแอปพลิเคชัน LINE) วันละประมาณ 1 ชั่วโมง ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า บุคคลใน

ครอบครัวที่มีภาระหน้าที่ในครอบครัวสูงจะมีเวลาเข้าถึงสื่อใหม่มากกว่าบุคคลในครอบครัวที่มีภาระหน้าที่ในครอบครัวน้อย ในกรณีนี้ เช่น พ่อมีภาระต้องทำงานนอกบ้านเพื่อหาเงิน แม่ต้องดูแลบ้านโดยการทำงานบ้าน ลูกมีหน้าที่ต้องเรียนหนังสือ ทำให้ระยะเวลาที่สามารถเข้าถึงสื่อใหม่ได้มีความแตกต่างกัน

ในเรื่องการสนทนาด้วยการส่งข้อความผ่านสื่อใหม่ จากผลการวิจัยพบว่า พ่อแม่และลูกผู้ให้ข้อมูลมีพฤติกรรมการใช้สื่อใหม่โดยการส่งข้อความ เป็นการส่งข้อความแบบสั้น ๆ สนทนาในประเด็นที่สามารถสิ้นสุดอย่างรวดเร็ว บุคคลในครอบครัวจะไม่สนทนาในสื่อใหม่ในประเด็นที่ต้องใช้เวลาพูดคุยกันยาวนาน เพราะหากต้องทำเช่นนั้น ต้องพิมพ์ข้อความที่ยาวเหยียดลงในโทรศัพท์มือถือ เกิดความยืดเยื้อ รวมถึงบุคคลต้องใช้เวลาในการพิมพ์ข้อความนานกว่าจะได้ส่งต่อยังบุคคลในครอบครัวก็ไม่ทำให้เกิดความทันใจกับผู้รับสาร สอดคล้องกับงานวิจัยของฐิตินัน บุญภาพ คอมมอน (2556) ที่กล่าวว่า เยาวชนใช้สื่อใหม่เป็นช่องทางส่งสารไปยังพ่อ แม่ ผู้ปกครองด้วยวิธีการส่งข้อความสั้น (SMS) และใช้แอปพลิเคชันในการสื่อสาร ทั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า การพิมพ์ข้อความในสื่อใหม่เพื่อส่งสารระหว่างบุคคล แม้ว่าข้อความจะมีขนาดยาวหรือสั้นเพียงไร บุคคลในครอบครัวสามารถใช้สิ่งทดแทนการเขียนข้อความได้ ด้วยการส่งเป็นรูปภาพแทน หรือที่นิยมใช้ในแอปพลิเคชัน LINE คือ การส่ง “สติ๊กเกอร์” (Sticker) แทนความหมายเป็นทั้งภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว มีเสียงและไม่มีเสียง โดยสติ๊กเกอร์แทนความหมายที่ส่งกันใน LINE สามารถแทนความหมายจากภาพได้หลากหลายความหมาย เช่น การทักทาย ขอบคุณ ขอโทษ ดีใจ เสียใจ โกรธ ฯลฯ สอดคล้องกับงานวิจัยของอวยพร พานิช และ ทศนีย์ คำเกิงศักดิ์ (2557) ที่กล่าวว่า ผู้ใช้แอปพลิเคชัน LINE มีวัตถุประสงค์ในการใช้สติ๊กเกอร์เพื่อประหยัดเวลาในการพิมพ์

ในผลการวิจัยที่พบว่า บุคคลในครอบครัวที่กล่าวว่าการใช้สื่อใหม่มีผลต่อความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี จำนวน 6 คน มีเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับการใช้สติ๊กเกอร์ คือ การส่งสติ๊กเกอร์ทาง LINE สามารถแทนความหมายได้ ทำให้รู้สึกผูกพันเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐพัฒน์ ชลวณิช (2556) ที่กล่าวว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นมากที่สุดว่า LINE ช่วยสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลที่ดี

ในขณะเดียวกัน ในเรื่องเนื้อหาเมื่อสนทนาภายในครอบครัว ผลการวิจัยที่พบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นพ่อหรือแม่ติดต่อกับลูกเพื่อให้ลูกรายงานสถานะของตัวเองว่าขณะนี้อยู่ที่ไหน ทำอะไร เมื่ออยู่นอกบ้าน บุคคลที่มีลูกสาวจะนัดหมายระหว่างกันเพื่อไปรับที่โรงเรียนหรือสถานที่ต่าง ๆ รวมถึง การที่ลูก ๆ จะส่งข้อความเพื่อขอความช่วยเหลือจากพ่อและแม่ เช่น การมารับมาส่งสถานที่ต่าง ๆ การให้वानให้หาสิ่งของในบ้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัสรา พงษ์สุขเวชกุล (2554) ที่กล่าวว่า การสื่อสารประจำวัน

ของสมาชิกครอบครัวเป็นทั้งแบบเห็นหน้าค่าตาและแบบผ่านเทคโนโลยีสื่อใหม่ โดยเฉพาะโทรศัพท์มือถือ ด้วยวิธีการพูดคุยเพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสาร นัดหมาย รวมถึงการขอความช่วยเหลือระหว่างกัน

5.2.2 การสื่อสารระหว่างบุคคลซึ่งหน้า

จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้ให้ข้อมูลทุกคนให้ความสำคัญในการสื่อสารระหว่างบุคคลซึ่งหน้า มากกว่าการสื่อสารระหว่างบุคคลโดยใช้สื่อใหม่ นั่นคือ ใช้วิธีคุยกันต่อหน้ามากกว่าคุยผ่าน LINE สอดคล้องกับงานวิจัยของภัสรา พงษ์สุขเวชกุล (2554) ที่กล่าวว่า สมาชิกในครอบครัวยังคงให้ความสำคัญกับการพูดคุยหรือการมีปฏิสัมพันธ์แบบเห็นหน้าค่าตา เนื่องจากในผลการวิจัยที่พบว่า การสนทนาซึ่งหน้ารับรู้ความรู้สึกได้มากกว่า รวมถึงสามารถสื่อสารอารมณ์และความรู้สึกในบุคคลได้เต็มที่ สอดคล้องกับแนวคิดของ Owen Hargie (2011) ที่กล่าวว่า อวัจนภาษาเป็นภาษาที่ใช้ร่วมกับวัจนภาษา เพื่อให้การสื่อสารมีความหมายมากขึ้น อวัจนภาษาถูกใช้ในตัวบุคคลเพื่อแสดงออกถึงทัศนคติ อารมณ์ และความรู้สึกร่วมกับการสนทนาหรือบริบทการสื่อสารที่มีความหมาย เช่น การแต่งกาย พื้นที่ เวลา สภาพแวดล้อม ความเงียบ ฯลฯ ซึ่งทำให้บุคคลเกิดความเชื่อถือที่มากขึ้น ทำให้เกิดอรรถรสในการสื่อสาร รวมทั้งทำให้ผู้สื่อสารมีความน่าเชื่อถือมากขึ้นเมื่อใช้วัจนภาษาประกอบการสื่อสาร

จากที่กล่าวว่า อวัจนภาษาถูกใช้ในตัวบุคคลเพื่อแสดงออกถึงทัศนคติ อารมณ์และความรู้สึก ร่วมกับการสนทนาหรือบริบทการสื่อสารที่มีความหมาย ประกอบกับผลการวิจัย ทำให้ค้นพบว่า บุคคลในครอบครัวจะสนทนากับซึ่งหน้า เพราะจะได้รับรู้ความหมายที่บุคคลต้องการสื่อสารผ่านวัจนภาษา และอวัจนภาษา ที่บุคคลผู้รับสารสามารถสัมผัสได้ผ่านผัสสะทั้ง 5 ได้แก่ การมองเห็นกิริยาการกระทำ การได้ยินน้ำเสียงเพื่อสื่อความหมาย การได้กลิ่นของคู่สนทนา การลิ้มรสทางปาก (ที่กระทำกับบุคคล เช่น การหอม การจูบ) และการสัมผัสระหว่างบุคคล (เช่น การจับมือ การลูบหัว การโอบไหล่ ฯลฯ) ซึ่งการรับรู้ การสื่อสารระหว่างบุคคลซึ่งหน้า จะรับรู้ความหมายของการสื่อสารได้มากกว่าสื่อใหม่ที่รับรู้แค่การใช้สายตาอ่านข้อความหรือเห็นภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และการที่หูได้ยินเสียงสติกเกอร์เคลื่อนไหวทางแอปพลิเคชัน LINE

ดังนั้น การสื่อสารระหว่างบุคคลซึ่งหน้าของบุคคลในครอบครัว หากแทนบุคคลภายในครอบครัว ในฐานะผู้ส่งสาร จะสามารถนำเสนอความต้องการได้เต็มที่ผ่านการกระทำ อากัปกิริยา การแสดงออกเชิงอวัจนภาษาของผู้พูด ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ของบุคคลในครอบครัวว่า สามารถเข้าใจวัจนภาษาและอวัจนภาษาของบุคคลในครอบครัวร่วมกันหรือไม่ ผู้วิจัยเสนอความคิดเห็นว่า การที่บุคคลในครอบครัวจะรับรู้ความหมายร่วมกันได้ ต้องเกิดจากการกระทำให้ผู้รับสารในครอบครัว ได้รับรู้ผ่านผัสสะทั้ง 5 รวมไปถึงหากบุคคลในครอบครัวไม่เข้าใจความหมายของการกระทำ อากัปกิริยาที่

ต้องการสื่อสารไป ผู้ส่งสารในครอบครัวอาจต้องอธิบายเพิ่มเติมเพื่อให้ผู้รับสารในครอบครัวรับรู้ความหมายสำเร็จ ตัวอย่างเช่น พ่อบอกลูกว่าจะช่วยสอนการบ้านเพื่อให้ลูกได้ทำเสร็จเร็วและไม่เครียด แม่บอกลูกว่าขอให้ไปซึ่งของให้เพราะแม่ทำงานอยู่ไม่สะดวก ลูกอยากให้พ่อซื้อของให้เพราะเหตุผลต่าง ๆ เป็นต้น

5.2.3 สื่อใหม่ในฐานะเครื่องมือเชื่อมความสัมพันธ์

จากผลการวิจัยที่พบว่า บุคคลในครอบครัวที่เป็นพ่อหรือแม่บางคนไม่สามารถใช้เทคโนโลยีการสื่อสารได้อย่างคล่องแคล่ว นั่นคือ ผู้ให้ข้อมูลบางคนต้องให้ลูกช่วยลงแอปพลิเคชัน LINE ในโทรศัพท์มือถือ รวมถึงการ Add friend คือการเพิ่มผู้ติดต่อใน LINE ในโทรศัพท์มือถือ ผู้วิจัยเสนอความคิดเห็นว่า สื่อใหม่อาจเป็นเครื่องมือเชื่อมความสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่ดี เพราะหากสังเกตจากกรณีนี้ ผู้ใหญ่จะให้เด็กช่วยเหลือเรื่องเทคโนโลยีการสื่อสาร ซึ่งเยาวชนในยุคปัจจุบัน (บริบทปี พ.ศ. 2560) มีทักษะจากการเติบโตในช่วงเวลาที่เทคโนโลยีการสื่อสารถูกใช้ในชีวิตประจำวัน เด็กจะเติบโตกับเครื่องมือสื่อสารที่พัฒนาไปเรื่อย ๆ แต่ผู้ใหญ่ที่ใช้เทคโนโลยีการสื่อสารในชีวิตประจำวันนั้นผ่านพ้นช่วงวัยกลางคนไปแล้ว ผู้ใหญ่จึงไม่มีทักษะการเรียนรู้เทคโนโลยีการสื่อสารที่ดีกว่าเด็กยุคปัจจุบัน ทำให้ผู้ใหญ่ต้องพึ่งพาเด็กในการช่วยเหลือการใช้สื่อใหม่ ทำให้เกิดการสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัวในทางอ้อม ผู้ใหญ่จะมีช่องทางการสื่อสารเพื่อให้เข้าถึงลูกหลานได้เพิ่มขึ้น ขณะเดียวกัน เด็กที่ช่วยเหลือเรื่องสื่อใหม่กับผู้ใหญ่ในครอบครัว เด็กจะเห็นคุณค่าของตัวเอง ว่าสามารถช่วยเหลือผู้ใหญ่ได้ ทำให้เด็กได้รับการยอมรับจากผู้ใหญ่ เก็บความใกล้ชิดขึ้นได้เพราะมีสื่อใหม่เป็นตัวกลางสร้างความสัมพันธ์ที่ดี

ขณะเดียวกัน ในเรื่องการใช้สื่อใหม่ ในการสนทนาผ่านแอปพลิเคชัน LINE จากการวิจัยที่พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีเหตุผลในการใช้แอปพลิเคชัน LINE บนโทรศัพท์มือถือ ซึ่งนั่นต้องใช้สัญญาณอินเทอร์เน็ตจากคลื่นความถี่โทรศัพท์เคลื่อนที่ ไม่ก็ใช้สัญญาณ Wi-Fi ในการเข้าถึงสัญญาณอินเทอร์เน็ต ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า เนื่องจากปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายในการเข้าถึงช่องทางการสื่อสารจาก LINE มีค่าใช้จ่ายถูกกว่าการใช้โทรศัพท์มือถือในลักษณะการโทรเข้าออกสาย สอดคล้องกับงานวิจัยของอวยพร พานิช และ ทศนีย์ ดำเกิงศักดิ์ (2557) ที่กล่าวว่า จากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างพบว่า กิจกรรมที่ทำบ่อยมากที่สุด คือ การแชท (Chat) โดยใช้แอปพลิเคชัน LINE ผ่านโทรศัพท์มือถือ เนื่องจากประหยัดค่าใช้จ่ายกว่าการสนทนาทางสัญญาณโทรศัพท์ รวมถึงการส่งข้อความสั้น (SMS) ผ่านเครือข่ายโทรศัพท์มือถือ

จากที่กล่าวมาในเรื่องสื่อใหม่ จะเห็นว่า จากผลการวิจัยและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้รู้ว่า ลักษณะของการสื่อสารในแอปพลิเคชัน LINE มีทั้งการส่งข้อความ ส่งรูปภาพหรือภาพถ่าย ส่งสติ๊กเกอร์ LINE หรือแม้แต่การใช้ Video call ระหว่างบุคคลภายในครอบครัว ไม่ว่าจะใช้ในเวลากลางคืนหรือ

ในวันหยุด หรือเวลากลางคืน ก็สามารถกระทำได้ หากบุคคลภายในครอบครัวมีเครื่องมือสื่อสาร นั่นคือ โทรศัพท์มือถือ สิ่งนี้เองจะเป็นตัวกลางในการสื่อสารระหว่างบุคคลในครอบครัว สอดคล้องกับแนวคิดของ Autumn Edwards et al (2013) ที่กล่าวว่า สื่อใหม่มีลักษณะการส่งข้อมูลข่าวสารโดยใช้คอมพิวเตอร์เป็นตัวกลาง (CMC) ที่เข้ารหัสและถอดรหัสคอมพิวเตอร์เพื่อรับส่งข้อมูลข่าวสารที่สื่อสารระหว่างบุคคล ในลักษณะ (1) ข้อความ (2) ภาพนิ่งหรือภาพเคลื่อนไหว และ (3) เสียงประกอบ รวมไปถึงผู้ใช้สื่อใหม่สามารถแสดงลักษณะเป็นปัจเจกได้สูง และมีผลต่อปัจเจกในเรื่องของเวลาและพื้นที่ เนื่องจากใช้เทคโนโลยีการสื่อสารไร้สาย (ผ่านเครือข่ายสัญญาณไร้สาย หรือ เครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่) จึงลดข้อจำกัดเรื่องเวลาและพื้นที่ สามารถเข้าถึงข้อมูลและรับส่งข้อมูลข่าวสารที่ใดก็ได้ เวลาใดก็ได้

5.3 ข้อเสนอแนะ

ในเรื่องข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยขอแบ่งเป็นสองส่วน คือ ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้ และ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต

5.3.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะข้อแรก คือการแนะนำแก่ประชาชนทั่วไปที่ใช้สื่อใหม่ในชีวิตประจำวัน จากผลการวิจัยที่กล่าวมา ทำให้พบว่า แอปพลิเคชัน LINE เป็นแอปพลิเคชันที่สามารถสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัวได้จริง แต่ผู้ปกครองหรือเยาวชนทั่วไปอาจไม่ทราบข้อดีของมัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงเสนอว่าผู้ปกครองหรือเยาวชนที่ใช้โทรศัพท์มือถือในชีวิตประจำวันอยู่แล้ว ควรใช้สื่อใหม่ให้เป็นประโยชน์ในการสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ยกตัวอย่างเช่น เมื่อต้องการสื่อสารกับบุคคลภายในครอบครัว แต่มีเวลาไม่มากนัก สามารถใช้รูปภาพหรือสติ๊กเกอร์ ส่งแทนความหมายได้ หรือใช้ Video call ก็ได้

ข้อเสนอแนะต่อมา คือ ประชาชนทั่วไปที่ใช้สื่อใหม่ในชีวิตประจำวัน ไม่จำเป็นต้องใช้แอปพลิเคชัน LINE ในการสื่อสารภายในครอบครัวเสมอไป แต่อาจใช้แอปพลิเคชันโทรศัพท์มือถืออื่น ๆ ที่สามารถเข้าถึงบุคคลภายในครอบครัวได้ เช่น Messenger ของ Facebook, Skype , BeeTalk ฯลฯ ซึ่งมีคุณสมบัติเหมือนแอปพลิเคชัน LINE ทั้งนี้ทั้งนั้น ผู้ปกครองที่ต้องการสร้างความสัมพันธ์กับบุตรหลาน จำเป็นต้องศึกษาว่าบุตรหลานของผู้ปกครองใช้แอปพลิเคชันโทรศัพท์มือถืออะไร นั่นก็เพื่อเป็นการศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อใหม่ของผู้ปกครองที่ศึกษากับบุตรหลาน เพื่อให้ผู้ปกครองเข้าถึงบุตรหลานและสามารถสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัวผ่านสื่อใหม่ได้

ข้อเสนอแนะต่อมา คือ ประชาชนทั่วไปที่ใช้สื่อใหม่ในชีวิตประจำวัน อาจไม่เข้าใจหรืออาจมองข้ามได้ว่า สื่อใหม่บนโทรศัพท์มือถือสามารถสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัวได้ ดังนั้น

สถาบันอุดมศึกษา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ภาครัฐ ส่วนงานราชการที่ดูแลเรื่องครัวเรือน โรงพยาบาลสุขภาพจิต หรือ องค์กรที่ไม่แสวงหากำไร สามารถนำผลการวิจัยไปเผยแพร่ต่อในรูปแบบการจัดสัมมนา หรือสามารถเผยแพร่ทางสื่อมวลชนได้ โดยการให้ความรู้ วิธีการสื่อสารและเสนอผลของการใช้สื่อใหม่เพื่อสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัว เพื่อให้ประชาชนทั่วไปเห็นคุณค่าของสื่อใหม่บนโทรศัพท์มือถือในฐานะเป็นเครื่องมือช่วยสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัวได้

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต

จะเห็นว่าการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลทั้งผู้ปกครองและเยาวชน ด้วยข้อจำกัดเรื่องช่วงเวลาในการทำวิจัย จึงได้รับข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์ในจำนวนที่ปรากฏ ทั้งนี้ การวิจัยหัวข้อนี้ยังจำเป็นต้องต่อยอดเพื่อพิสูจน์ข้อมูลที่ได้เก็บไว้ ซึ่งต้องอธิบายเพิ่ม ดังนี้

ข้อเสนอแนะแรก จำเป็นต้องเก็บข้อมูลในเชิงปริมาณด้วยการสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างทั้งผู้ปกครองและเยาวชน เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์

ข้อเสนอแนะที่สอง จำเป็นต้องเก็บข้อมูลในเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างที่มากขึ้น

จากข้อเสนอแนะทั้งสองข้อ หากดำเนินการวิจัยร่วมกันแบบงานวิจัยแบบผสม คือ มีระเบียบวิธีวิจัยทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณควบคู่กัน จะสามารถทำให้การวิจัยได้เห็นข้อค้นพบที่สามารถพิสูจน์เรื่องพฤติกรรมการใช้สื่อใหม่ที่สามารถสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวได้มากขึ้น

อย่างไรก็ตาม การวิจัยครั้งต่อไป อาจดำเนินการระเบียบวิธีวิจัย โดยการเปลี่ยนกลุ่มตัวอย่าง อาจเป็นครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่เป็นพ่อ ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่เป็นแม่ ครอบครัวขยายเพื่อหาพฤติกรรมการใช้สื่อใหม่เพื่อสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัว รวมถึง การศึกษาลักษณะการใช้สื่อใหม่ในรูปแบบอื่น ๆ เช่น Facebook , Skype หรือแอปพลิเคชันอื่น ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น ได้รับความนิยมและเป็นกระแสสังคมในอนาคต เพื่อพัฒนาองค์ความรู้เรื่องการสื่อสารระหว่างบุคคล เรื่องเทคโนโลยีการสื่อสาร และสามารถพัฒนาเป็นแบบอย่างในการใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัว

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- ชิตาภา สุขพล้ำ. (2548). การสื่อสารระหว่างบุคคล. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์
- จิตินัน บุญภาพ คอมมอน. (2556). บทบาทของสื่อใหม่ในการสร้างค่านิยมทางสังคมและอัตลักษณ์ของ
เยาวชนไทยในเขตกรุงเทพมหานคร. งานวิจัยมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ณัฐพัฒน์ ชลวณิช. (2556). พฤติกรรมการใช้และความคิดเห็นที่มีต่อแอปพลิเคชัน LINE ของ
ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระ วารสารศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหาร
สื่อสารมวลชน), คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ดวงเดือน พันธมนาวิน. (2538). ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม การวิจัยและพัฒนาบุคคล. โครงการส่งเสริม
เอกสารวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. กรุงเทพฯ.
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2550). จิตวิทยาครอบครัว. กรุงเทพฯ: ธนาเพรส.
- ภัสรา พงษ์สุขเวชกุล. (2554). เทคโนโลยีสื่อใหม่กับการสื่อสารในครอบครัว. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตร
ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ภาสกร จิตรไคร์ครวญ. (2553). เทคโนโลยีของสื่อใหม่และการนำเสนอตัวตนต่อสังคมกับพฤติกรรม
การสื่อสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ
ประชาสัมพันธ์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มลินี สมภพเจริญ. (2556). ทฤษฎีการสื่อสารระหว่างบุคคล. กรุงเทพฯ: สองขาครีเอชั่น.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556) พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7
รอบ 5 ธันวาคม 2554. กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์.
- สุนน อมรวีวัฒน์ และคณะ. (2534) การอบรมเลี้ยงดูเด็กตามวิถีไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- สุรัตน์ ตรีสกุล. (2550). หลักนิเทศศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.

- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2557). **สรุปผลที่สำคัญ สํารวจการมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ.2557**. สำนักสถิติเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: สำนักสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- อวยพร พานิช และ ทศนีย์ ดำเกิงศักดิ์. (2557). **พฤติกรรม การใช้ประโยชน์ และความพึงพอใจในการสื่อสารเพื่อสร้างความหมายในแอปพลิเคชันไลน์**. งานวิจัยมหาวิทยาลัยราชพฤกษ์. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

ภาษาอังกฤษ

- Autumn Edwards et al. (2013). **The Communication age: Connecting & Engaging**, Canada: Sage Publication Ltd.
- Brant R. Burleson. (2010). **The nature of interpersonal communication: a message-centered approach**, in C. Berger, M. Roloff and D. Roskos-Ewoldsen (editors) *The Handbook of Communication Science*. Thousand Oaks, CA: Sage Publication Ltd.
- Kory Floyd. (2011). **Communication Matters**, New York: McGraw-Hill.
- Owen Hargie. (2011). **Skilled Interpersonal Communication: Research, Theory and Practice (fifth Edition)**, East Sussex: Routledge.

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์งานวิจัย

แบบสัมภาษณ์งานวิจัย

เรื่อง “พฤติกรรมการใช้สื่อใหม่เพื่อสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัว”

โดย คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อใหม่ของบุคคลในครอบครัว
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อใหม่เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว

ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์

เยาวชนที่ใช้สื่อใหม่ เพศชาย เพศหญิง

อายุ.....ปี

ศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่.....

มีพี่น้อง.....คน

เป็นลูกคนที่.....

ผู้ปกครองที่ใช้สื่อใหม่ พ่อ แม่

อายุ.....ปี

อาชีพ.....

มีลูก.....คน

ผู้ชาย.....คน

ผู้หญิง.....คน

คำถาม

1. พฤติกรรมสื่อสารโดยทั่วไปกับบุคคลในครอบครัวของผู้ให้สัมภาษณ์
2. พฤติกรรมการใช้สื่อใหม่ของผู้ให้สัมภาษณ์
3. พฤติกรรมสื่อสารในครอบครัวและการใช้สื่อใหม่เพื่อสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวของผู้ให้สัมภาษณ์

ขอขอบคุณอย่างสูงในความร่วมมือของท่าน

อาจารย์สิทธา อุนิกขิต

คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายสิทธิธา อุปนิกขิต
วัน เดือน ปีเกิด	5 ตุลาคม พ.ศ. 2528 กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	ระดับปริญญาตรีในปี พ.ศ. 2550 สาขาวิชาการสื่อสารบูรณาการ คณะเทคโนโลยีการสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยรามคำแหง จบการศึกษาระดับปริญญาโทในปี พ.ศ. 2554 สาขาวิชานิติศาสตร์ พัฒนาการ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน	อาจารย์ประจำสาขาวิชาการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 อาจารย์พิเศษ คณะสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยรามคำแหง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556
ผลงานทางวิชาการที่เผยแพร่	เผยแพร่งานวิจัยเรื่อง “สถานภาพของสื่อมวลชนท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี” เผยแพร่เมื่อปี พ.ศ. 2557

